

מלאכת קורע – סעיפים י"ג י"ד

מראה מקום מקוצר

קריעה שלא עמ"נ לתפור- רעק"א בתוספתיו ובגליון הש"ס.

שיעור המלאכה בקורע על מתו- בה"ל ד"ה חייב.

פותח בית הצואר חייב משום מכה בפטיש או קורע- רש"י, רמב"ם, עולת שבת, בה"ל ד"ה אין שוברין, וסוד"ה ולא נתכוין.

ההבדל בין קורע למחתך- ירושלמי, משנ"ב שכ"ב, חו"ב.

קריעת חוט- ב"י סו"ס שי"ז, שו"ע סי' שי"ד ט', פרמ"ג א"א שי"ז כ', חזו"א.

קריעת נייר – בה"ל ד"ה אין שוברין, שביתת השבת.

קריעת איגרת- מג"א ש"ז כ', בה"ל ד"ה הנייר, חזו"א סא.

מקור המלאכה במשכן – גמ' עד: הקורע עמ"נ לתפור, תוס' ד"ה שכן, גמ' קה. הקורע ע"מ לתפור - אמר ר"ש בן פזי.

גמ' קה: ל"ק הא במת ידידה - ע"י בתוס' רעק"א על המשניות (פרק ד' אות צ') שהוכיח מכאן דהא דבעינן ע"מ לתפור ה"מ דבלא"ה הוי מקלקל אבל היכא דהוי מתקן חייב אף כשאינו ע"מ לתפור, ותמה על תוס' עג: (ד"ה וצריך לעצים) שמשמע מדברי התוס' דאם אין כוונתו לתפור לא חשיבא כלל מלאכה וכן הק' בגליון הש"ס (עג:) והניח בצע"ג.

שיעור המלאכה – ע"י בה"ל סי"ד (ד"ה חייב) שהסתפק בקורע לאיזה תיקון אחר שלא על מנת לתפור כגון הקורע בחמתו לרמב"ם אם צריך לקרוע כשיעור לתפור שתי תפירות או כפי שיעור שצריך בשביל התיקון ונשאר בצ"ע, וע"י פרמ"ג שכ"ג (אשל אברהם סק"ה).

ולענין קורע על מתו כתב הבה"ל"כ (במוסגר) דלדעת התוספות (ד"ה הא רבי יהודה) שכתבו שהקורע על מתו חייב גם לדעת ר"ש הסובר שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור ומשום שקריעה על המת הוא תיקון הבגד על ידי קריעה שיוכל ללבשו בכל שעה גם בימי אבלו ועוד כיון שבשעת הקריעה הוא מקיים מצוה נחשב זה מלאכה הצריכה לגופה אינו חייב בפחות מטפח, אך הרמב"ם (פרק י' הלכה י') כתב קורע על מתו חייב כי זה מישב דעתו על ידי זה, ולפי"ז כתב הבה"ל שלא ברור שצריך לקרוע טפח כדי להתחייב, וע"י תוי"ט על מתני' שהקורע על מתו חייב גם אם אינו מקיים בכך מצוה כיון שמשכך בזה צערו וחימומו וזה שייך גם אם קורע פחות מטפח.

הקורע בחמתו כו' וע"י קה"י (סי' ל"ו אות ב') שביאר למה קורע על מתו ובחמתו חשיב מתקן הרי התיקון אינו בגוף הבגד.

האם קורע חייב דווקא כשקורע על מנת לתפור - גמ' שבת מ"ח. אר"י א"ר הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת וכו', וכ"ה במכות ג:, וברש"י (ד"ה חייב חטאת) פ' החיוב משום מכה בפטיש, והקשה הרמב"ן מכות ג: (ד"ה הפותח) על רש"י הרי יש לחייב משום מלאכת קורע ותירץ שכיון שלא קורע עמ"נ לתפור סד"א שפטור ולכן אמרו שחייב מדין מכה בפטיש, וכן ביאר הריטב"א (שם ד"ה אמר) את דברי רש"י, וכן כתב הבית יוסף או"ח סי' שיז ס"ג (ד"ה ואם) הובא במג"א (שי"ז סק"י).

ותמה העולת שבת (ס"ק ט"ו) שכל הפטור של קורע שלא עמ"נ לתפור הוא משום שמקלקל פטור ובפתיחת בית הצואר אין קלקול ות"י העולת שבת שהטעם שאין מלאכת קורע בפתיחת בית הצואר הוא משום שהקריעה היא תיקון לבגד ואינה בכלל קורע, וכעין זה כתב הביאה"ל ש"מ סעי' י"ד (ד"ה ולא נתכוין), ועי' חזו"א (סי' ס"א סק"ב ד"ה במ"ב) דנקט כסברת הבה"ל, ועי' קהלות יעקב (ל"ו אות א') מה שהאריך לישב בזה.

שיטת הרמב"ם בפותח בית הצואר - הרמב"ם שבת (פ"י ה"י) הביא דין הפותח בית הצואר בשבת חייב בכלל דיני קורע, ובראש יוסף (ד"ה א"ר יהודה) דייק ממה שכתב הרמב"ם כך דינא בדיני קורע דחיובו משום קורע וכ"כ בנשמ"א (כלל כ"ט סק"א) ובבה"ל (ד"ה ולא), אולם המגיד משנה והקריית ספר הביאו על דברי הרמב"ם את מה שכתב רש"י שהפותח בית הצואר חייב משום מתקן כלי, וכך כתב החזו"ן איש או"ח (סי' נא סק"ד) שאין לדייק מהרמב"ם שהחיוב הוא משום קורע כי יש לומר שהביא הלכה זו בכלל דיני קורע משום שיש בו מעשה קריעה אף שהחיוב הוא משום מכה בפטיש, אכן בתשובת ר"א בן הרמב"ם (הובא באמרי בינה) משמע דהרמב"ם ס"ל לחיובו משום קורע.

ההבדל בין קורע ומחתך - כתב הירושלמי (פ"ז ה"ב) דקריעה בבגדים וחיתוך בעורות, קריעה באמצע חיתוך מהצד, (הובא בבה"ל כ"ד"ה אין שוברין במוסגר) ובבלי דף עד: דאי קפיד אמשחתא לחתכו במידה הוי מחתך, וכ"כ הרמב"ם (פי"א ה"ז) שרק כשמתכוין למידה מסוימת הוי מחתך, וכ"כ במשנ"ב שכ"ב ס"ק י"ח עיי"ש, ועי' חדושים וביאורים (סי' יז סק"ט) דמחתך הוא תיקון וקורע הוא קלקול לצורך תיקון.

מקרים שאין בהם משום קורע

קריעת חוט [פסיקת תלוש] - עי' שו"ע סימן שי"ד ס"ז חותמות שבכלים שקשור בחבל יכול לחותכו בסכין, ובס"ח בחותלות שאינם כלים גמורים שאין סותר שרי לחתוך, ובס"ט שה"ה שמותר לחתוך קשרי השיפוד שבעוף צלוי, ובב"י סו"ס שי"ז הביא מהמרדכי ביצה (סימן סימן תרצא) שמקלקל בפסיקת תלוש מותר כמו חותמות שבכלים, וביאר הפמ"ג (סי' שיז) אשל אברהם כ') דהיכא דאינו בגד או כלי השלם אין שייך בו כלל מלאכת קורע ושרי, עוד כתב בפרמ"ג שאם אין בחתיכה שנקרעה כדי לתפור בו ב' תפירות שרי כיון שלא שייך לתפור ב' תפירות וכ"כ בבה"ל כ' (סי' שי"ד בד"ה חותלות במוסגר), עוד טעם בהיתר פסיקת התלוש מצינו בדברי החזו"ן איש (סימן נ"א אות י"ג) שכל קריעה דרך השחתה וכליו בכדי להוציא מה שבתוכו לא חייל עליה שם קורע וכמו שמצינו בתוספתא הובא במשנ"ב שי"ד ס"ק כ"ה דמותר לקרוע עור מעל פי החבית.

דין קריעת נייר - הרמב"ם (פכ"ג ה"ו) כתב ואין קורעין את הנייר מפני שהוא כמתקן כלי וכ"פ בשו"ע סי"ג, ובבה"ל (ד"ה אין שוברין) הקשה למה לא חייב משום קורע, וכתב בשם הגר"ז דלא שייך קריעה רק בדבר שנתפר ונארג מגופים הרבה אבל בגוף אחד לא שייך קורע, והבה"ל דחאו, וכתב ליישב דלא שייך קורע כי אם כשקורע איזה דבר באמצע והוא צריך

לתיקון שני חלקי הנייר, [אמנם בסוף דבריו מביא שהרמב"ם כתב דהמכבה פתילה משום שחס על הנר חייב א"כ חזינן דאע"פ שהוא מקלקל את הפתילה חייב כיון שמתקן את הנר וה"נ בזה אע"פ שמקלקל את החתיכה שמשליכה לארץ מ"מ כיון שמתקן צד אחד מהנייר צריך להתחייב עי"ש], ובספר שביתת השבת (מעשה חושב דף י"א ע"ב ד"ה איתא) תמה על דברי הבה"ל מי ימר שמדובר במשתמש בחלק אחד וזורק החלק השני, וביאר דהיתר של קריעת נייר הוא בכלל היתר של פסיקת דבר תלוש.

בדין פתיחת איגרת – עי' מג"א סי' ש"ז (סק"כ) לענין אגרת הבאה ע"י עכו"ם מחוץ לתחום שהביא בשם האגודה שאם הוא חתום או קשור אסור לישראל לפותחו וציין למ"ש סו"ס תקי"ט סק"ד ושם הביא מהרי"ל דמותר לפתוח כתב חתום, ועי' פרמ"ג תקי"ט (משב"ז סק"ה) דשם מייירי שמשבר רק השעוה אבל אה"נ בקורע הנייר אסור וכן משמע בהגהות חת"ס סימן ש"ז, ועי' פרמ"ג ש"ז (א"א כ') דשבירת החותם איסורו מדרבנן וציין למג"א ש"מ י"ח דמותר להפריד הדפים אם נדבקו ע"י שעוה מותר לפתוח כיון דלא נעשה לקיום.

ולענין קריעת האיגרת – עי' בה"ל (סי"ג ד"ה הנייר) שהביא דעת הפר"ח (ביורה דעה קי"ח י"ח) דישאל הפותח אגרת חייב חטאת, וכן אסר הפר"ח (שם) קריעת הנייר המלפף המנעול של התנור, ובחכ"צ התיר, ועי' פרמ"ג (סי' רנ"ג משב"ז י"ח) שהביא פלוגתתם וכתב דאיסור תורה הוא ואינו יודע הטעם להתיר ע"י עכו"ם [ומשמע דס"ל שנחשב למלאכה הצריכה לגופה], ובנשמת אדם (כלל כ"ט ב') כתב דהוי מקלקל.

דעת הבה"ל – לחלק שאם קורע האגרת גופה הוי מלאכה הצריכה לגופה ונחשב למתקן כיון דעיקר תיקון האגרת שעומד לקרותו ותיקונו הוא שיוכל לקוראו, אולם קורע את המעטפה הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, [ולדעת רב יהודה שחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה יל"ד האם פטור משום מקלקל, וכתב הבה"ל דלפי פירוש רש"י בדף לא: (ד"ה לעולם) המקלקל עמ"נ לתקן במקום אחר חשיב מתקן וחייב], ועי' ביה"ל סי' שצ"ד (ד"ה מלאכה גמורה) שכתב לפרש דסתירת מגדל כדי להוציא ממנו את העירוב היא מלאכה גמורה דחשיב סותר ע"מ לתקן, ודימה דין סתירת מגדל כדי ליטול העירוב שבתוכו לדין קריעת המכתב כדי לקוראו, ולפי"ז יל"ע למה הותר לקרוע עור שע"פ החבית, ועי' שש"כ (פ"ט הע' י"ב).

דעת החזו"א – בחזו"א (סי' ס"א סק"ב) כתב שאם קורע האיגרת עצמה קורע הוא להרמב"ם, ולרש"י הוי תיקון מנא, אבל לענין קריעת הנייר המעטפה כתב להתיר היכא שאינו חושש להשחית המעטפה, משום דדמי לקריעת עור שע"פ החבית, עוד כתב להתיר קריעת עטיפת נקניק כיון דאין דעת בני אדם על העטיפה ואין כאן שום תיקון בעטיפה.

קריעת צמר גפן – בשש"כ (פרק ל"ה הע' כ"ט) מצדד שנקרא מפרק ולא קורע כיון שמתפרק בקלות אבל באורל"צ (ח"ב פ' לו ת' כב) חולק כיון שהחוטים מסובכים זב"ז נחשב כדבוק אא"כ נפרד במשיכה מועטת וגם יש סיבים דקים שנקרעים ממש בפתיחה, ובחוט שני (עמ' קמ"ב) אסר מדין מתקן מנא, ובמנוחה נכונה כתב דתלישת חתיכות צמר גפן ממקום חבורו איסורו משום פוצע.

ו' א מ"א פ"א מהל'
הל' י סמג לחזן
ז ב מ"א שם הלכה
[ע"ש]

[illegible]

[מכת] גמרא דעבדה
כי כנסתא. ע' לעיל דף
עה ע"א צמוס' ד"ה
שכן יריעה וכו'): שם
איתיביה ר' חייא
בר אבא לר' יוחנן
ויעבדו העם. בלקוט
יהושע כ"ד הניח זה על
פסוק ו' שם ועבוד ישראל
את ה' וגו':

[illegible]

הקורע על מנתו פטור.
ואקשנן וכי
ומקלל הוא והתניא
הקורע על מנתו ובאבול
ואע"פ שחילל שבת יצא
ידי קריעה וכיון שיצא
ידי קריעה נמצאת
מחייבם למאכחו
ובשבת כי האי גזירה
ופריקת מתני'
בקורע על מנת דעלמא.
דכיון דלא מיחייב
בקריעה מקלל הוא
ופטור. וברייאא בקורע

*דעברדה כי כיספא: **מתני'** הקורע בחמתו ועל מתי *וכל המקלקלין פטורין *והמקלקל עימי לתקן שיעורו כמתקן *^אשיעור המלבן *והמנפץ *והצובע *והטווה *כמלא רחב הסיט ככפול *והאורג שני חומין שיעורו כמלא הסיט: **גמ'** ורמינהו *הקורע בחמתו ובאבלו ועל *^במתו חייב *ואע"פ שמחלל את השבת יצא ידי קריעה לא *קשיא הא כמת ידידה הא כמת דעלמא *והא מתו קתני לעולם כמת ידידה ובהקד דלאו בני אבילות נינהו

וְאִי חֶכֶם הוּא חַיִּיב מִצִּיּוּב^א דְּתַנָּי^ב חֶכֶם
שֶׁמֶת הֵכֵל קְרוּבֵי הֵכֵל קְרוּבֵי סִיד אֵלָּא אִימָא
הֵכֵל בְּקְרוּבֵי הֵכֵל קֹרֶעֶץ עָלָיו הֵכֵל חוֹלְצִין
עָלָיו הֵכֵל מִכְרִין עָלָיו בְּרַחֲבָה לֹא צְרִיכָא
דְּלֹא חֶכֶם הוּא^ג וְאִי אִדָּם כֶּשֶׁר הוּא חַיִּיב
מִצִּיּוּב דְּתַנָּי^ד מִפְּנֵי מָה מֵתִים בְּנֵי וּבְנֵיתָיו
שֶׁל אִדָּם כֶּשֶׁר קָמְנִים כְּדִי שִׁיבֵכָה וִיתְאָבֵל
עַל אִדָּם כֶּשֶׁר כְּדִי שִׁיבֵכָה עֲרֹבֹנָא שְׁקִל
מִיָּנִיָּה אִדָּם מִפְּנֵי שְׁלָא בִּכְהָ וְהִתְאָבֵל עַל
אִדָּם כֶּשֶׁר^ה שְׁכָל הַבּוֹכָה עַל אִדָּם כֶּשֶׁר
מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו כִּשְׁבִּיל כְּבוֹד
שֶׁעָשָׂה^ו לֹא צְרִיכָא דְּלֹא אִדָּם כֶּשֶׁר הוּא
וְאִי דְקָאִי בִשְׁעַת יְצִיאַת נִשְׁמָה חַיִּיב מִצִּיּוּב
דְּתַנָּי^ז ר"ש בֵּן אֱלֶעָזָר אָמַר ז' הַעֲוֹמֵד עַל
הַמֵּת בִּשְׁעַת יְצִיאַת נִשְׁמָה חַיִּיב לְקֹרֶעַץ הָא
לְמָה זֶה דּוֹמֶה לִסֵּת שְׁנִשְׁרֶפֶה לֹא צְרִיכָא
דְּלֹא קָאִי בִשְׁעַת יְצִיאַת נִשְׁמָה תִּינַח מִתּוֹ
אֵלָּא חֲמִתּוֹ אַחֲמִתּוֹ קִשְׁיָא חֲמִתּוֹ אַחֲמִתּוֹ נִמְי
לֹא קִשְׁיָא הָא ר' יְהוּדָה הָא ר"ש הָא ר' יְהוּדָה
דְּאָמַר^ח מִלֵּאכָה שְׁאִין צְרִיכָה לְגֹפֶה חַיִּיב עָלֶיהָ
הָא ר"ש דְּאָמַר^ט מִלֵּאכָה שְׁאִין צְרִיכָה לְגֹפֶה
פְּטוּר עָלֶיהָ אִימַר דְּשִׁמְעַת לֵיה לר' יְהוּדָה
בְּמִתְקִין בְּמִקְלָקֵל מִי שִׁמְעַת לֵיה א"ר אֲבִין
בְּהָאִי נִמְי מִתְקִין הוּא דְקַעֲבִיד נַחַת רוּחַ
לִיצְרוֹ וְכֹהֵאִי גִּזְוִנָא מִי שִׁרְי^י וְהַתְנָי^י ר"ש בֵּן
אֱלֶעָזָר אָמַר מִשּׁוּם חִילְפָא בְּרַחֲבָה שְׁאִמַּר
מִשּׁוּם ר' יוֹחָנָן בֶּן נּוּרִי הַמְּסַרֵּעַ בְּגִדָיו בְּחִמְתּוֹ

עֲשֵׂהוּ בְּחֶמְתּוֹ יִהְיֶה בְּעֵינֵי
אֱלֹהֵינוּ עֲשֵׂה כֵךְ וּלְמַחֲרָה
ד' א"ר אֲבִינָא מֵאֵי קָרָא
וְאֵל זֶר שֵׁשׁ בְּגוֹפּוֹ
לְמִידְמָא אֵימְתָא אֲמַר
בְּרַיָּא יַעֲקֹב תְּבַר מֵאֵי רַחֲמֵי
תְּבַר נִכְתָּמָא אֲמַר רַחֲמֵי

מוריד דמעות על ארצו
 וספרתה אתה שימור
 כל המתעצל בהספור
 כול נחלתו בתמנת כסף
 יתן הר"ם להורגן א"ר
 אינו מאריך ימים מ
 יביה ר' חייא בר אבא
 חזקנים אשר האריכו
 יכו אלא מעתה^ג למע
 יחייא בר אבא א"ר יוד

ק'י' מחו דמתי' קרובו שאני חייב
ועליו חכם או כשר או היה עומד
או פטור לאלה הקרוע על מי שאין
הוא ובכריזתא תנינן הקרוע בחמתו
בזניה שצרכה לגרופ פטור עליה
ותנן ג' צרכה דשרי מלאכה שאינה
ענין פטור היה ר'ש אפי' במוציא
ששענין לר' יהודה דאס' [דאמרין]
כופין קרוע על עזה חנר שבביל שלא
איה מאה. וממאי דקא מפליגי
א דאמא מלאכה שאינה צרכה לגרופ
אקשנין אימור השפעת ליה לר' יו
א דכר קניטה דעתיה בכעסיה אומר
אומנות של ציה"ר היום אומר

[illegible]

וְנִי לְעֹלָם בְּמַת יְרִידָהּ.
וְיִקְוֶה לְקוֹבְרוֹ וּמִיָּה בְּחֵקֶךָ לְלֹא
יִיָּהוּ שְׂאִין מֵאוֹתָן הַמְּמוֹרָסִים
הַנִּים (יִקְרָא הֵן) אֲצִי וְאִמּוֹ
וְאִמּוֹ וְאִמּוֹ^א: וּפְרִיעִין
הָאֵל. זֶה שְׂמַת חִיבִי מִיֵּשֶׁת
וְכִיּוֹן לְמִיֵּשֶׁת מִתְּקֵן הָאֵל
וְעוֹר: הָרִצִּין. יוֹלָסִים לְפָנָיו
חֲלוּקִים קְרוֹעַ עַד שְׂכָמִיו
וְמֵה: מְבָרֵךְ עֲלֵיו בְּרַחֲמָה.
יִין הָאֲבָלִין בְּרַחֲמָה סְעוּדָה
אֲבָל אֲכֹל אִינוֹ אֲכֹל מִשְׁנֵי

שָׁרָף. הַרְוֵההוּ סִמָּת שֶׁנֶּשֶׂרָף
עַל כְּדַמְרִינָן בְּמוֹ"ק (דף כו.)
שֶׁנֶּשֶׂרָף יְהוּקִיס דְּכַחֲבִי לֹא
נֶקְרַעוּ בְּגָדִים (א) אִף נִשְׁמַת
טַלְת דּוּמָה לוֹ שֶׁאֵין לָךְ רִיק
אֵין צוֹ תוֹרָה וּמוֹלָט²: דֵּה
בּוֹ. וּמַתּוֹ אֲמַתּוֹ הִכִּי נִמִּי
לְתַרְוִי אֲלֹא מַעֲיָקְרָא אַהֲדַר
כַּד חֲנָא וְלֹא מִתּוֹקְמָא
יְהוּדָה דֵּהא מִלְּאֲכֵה שְׁאִינָה

(ד) עֲפָה הָיָה כְּמוֹיָא אֶת הַמֶּת (ז)
נִתְּחַת רוּחַ לְיִצְרוֹ. שְׂמֵשֶׁךְ
: מִי שְׂרִי וְהָא תְּנִיָּא בִּי.
מִתְקֵן הוּא שְׂמֵלֶמֶל וּמִרְגִּיל
לְבָא עֵלְיוֹ: בְּךָ. מִשְׁמַע
אִם הִיָּה בְךָ תִּשְׁמַחֲוּהּ לֵאל
: שְׁלִיף מִצְבִּייתָא. מִן
וְתַמּוּ לְהִרְאוּתָם שְׂהוּא כּוּעַם
דְּגִים. צִיר שֶׁל דְּגִים
נִוְדִי
וְכִבְדִּתְבָּתְהוּן. מִיָּסֵף הִכְדִּ: נִוְדִי
לְבָא לְשׁוֹן לִיבֵד לִי (אֵלֶּיךָ):

תת. ציהושט כתיב: שרגש
(ה) להורגן. שלח הספידו
דה בנגד מדה. הוא לא
שנתקלרו ימי החכם אף

בסדר יומא (דף עא.) כי חורן
ת חיים יוקיפו^ד וכי יש לך
חיים ושנים שאינם של חיים

וְיָזַק וּבִכְתָּי א"ר יוחנן: [7] גירסת ה'ממביא גירסא דהדר לקוברין: [8] נ"ס סק הנקודה אחר תיבת קתני: [9] ע"י ריעה נסתלק חימומו ע"ש ודלא כרש (גליון):

על המטה שהמטה טפילה לו את
הנה שצריכה לגופה היא כיון דלאו
טאניה צריכה לגופה סבר לה כר' יה
עובר ואמר חושש אני לו מחטאת.
דאמר' (לקמן ד' קו). איכא דמתני'
הזה לא אשכחן אלא מהאי דיוקא ד'
אע"פ דלא קא מכרין כיון דממילא
שניין וכי האי גונא מי מחייב וזה
לא עבוד בכעסיה הכי אלא מרא

6

(א) צ"ב יט, (ב) מנחם ג. (ג) נא: (ד) לקמן ע"ה: (ה) עיין לעיל לד ריש ע"ב: (ו) ד"ה האל, ע"ב בתוס' לקמן ק"א. ד"ה האר, (ז) לקמן מט"ו, (ח) ג. (ט) ע"ט סע"ב.

הנהגות וצינונים

[א] יש להוסיף כאן וכו' כי הסוגיא דגמרא קאי על המשך לשון המשנה: [ב] בכתי" עמוד ומפקיד לכך, וכו"ה ברש"י: [ג] גי' הערוך ערך אורדא אורדא פי' הנוצת (גליקין): [ד] ברי"ף הגירסא רב חזין בר רבא, ובראש רב חזן אר"ב חזיה רבא ועיי' ש"ס ב"ה: (ועיין דק"ס: [ה] בכתי" ליתא "עין רש"י ששקשה דרש"י כתב ונשאל הוא ששואבין "עין ובריה דקא עבר כתב שהיה סוחטין מן "המים" ועיי' ש"ס. ע"ד. ובחדוש האביב כתב דבר"ה קא עבר ציל סוחטין מן היין: [ו] "של" חזון וכו' בכתי" ליתא: [ז] נדצ"ל "התובי (באה"מ): [ח] נדצ"ל בתבוא וכו"ה ברש"י שבר"י: [ט] נדצ"ל "החזירין כ"ה בכתי" וכו"ה ברש"י שבר"י: [י] לפנינו הגירסא אם רב ובריי"ף וכן רב רבא וכצ"ל בתוס' כאן (רש"י: [כ] צ"ל שגא יקשור ויתקע (כ"ה בתוס' הראש"י: [ל] יש להוסיף החזרת פתח (כ"ה בהנהגת אשר"י): [מ] נדצ"ל אסר:

ליקוטי רש"י

בווא. כלי חרס קטן נלקמן ע"ה: מ"הם. קוממקום שממסח טו קוממקום (לעיל ח"ה). של נחש (נלקמן נא:). כווא. גיגית (כ"ה כה). נבש"א. של וזכיתו קרי נטלא (תולין קו). כלי קטן רי"ן נדרים נא:). פרונקא. נגד ששטמין על גיגית יין לכסותה נלקמן קלט. ועיי' ע"ז ל"ה. ציפי צמר. נאמר שטמין על גיגית יין נאמר (כ"ה כה). דן. ואין מ"ש"ל"ין אותם. שכן מוקלים למלאכה נגדים (כ"ה שם). חזי צמוגא שפיריה. כן היה יציגתם שטמין נגדים על גבי הקרקע וסמכין ועשין לשונות (כ"ה יט). אמר סרוק ומשון כמין לשון ונצטו ארנמן ומניין כן (כ"ה כה). ארנמן. אמר נצטו ממין נצטו שטמו ארנמן (שמות כה. דן). ואין מ"ש"ל"ין אותם. שכן מוקלים למלאכה נגדים (כ"ה יט). חזי צמוגא שפיריה. כן היה יציגתם שטמין נגדים על גבי הקרקע וסמכין ועשין על גביהן כפופין כדלמדין נפחסיס (קח). היה וגיגין אכרי דהדי (כ"ה יט). להשטן שכל הפסמן כן היה יושב קלמ ונשטן קלמ על שטמין (לעיל גמ). אורדא. מוכין נלקמן קמא. הפותח בית הצואר. שטמין פה לתקן חסד. חייב. שמקין כלי נפחת ג"ה.

אפוקי הבש"א. כגון זה שהטמין דצבר אחר והניח קופה על הגפת לליכא אלא שהגפת מעלה הצל למעלה ומרמיח קדרה שצקופה: אפומא דקומקומא. מיחס של חמין והכוח היתה מלאה נזון: נזודה. גער צו: מאי שנא ממיחם על גבי מ"הם. דתניא צברימא צסוף פרקין^א דשרי: התם אוקומי מוקים.

שהמיחס העליון גם צו יש מ"ס חמין והחמתון אינו אלא מעמיד חומו שלא

יפיג: דסתודר. סודר של ראש:

דכווא. קנקן: נבש"א. כלי ששואבין יין^ב מן הכווא: דקא עבר. שהיה סוחטו מן המ"ס שנצנעו צו: מאי שנא מפרונקא. צגד העשוי לפרוס על הגיגית שפורסין אותו בשצת: לא קפיד ע"י"ה. אס שרי צמיס שהרי לכך עשוי ולא אחי לדי סמיטה: מוכין. אינן אלא לעשות מהן צדין שקורין פלמ"ר ומוקלין הן למלאכה ואסור לנטלן ולא שטמן צהן מי אמרינן יחדן להטמנה ואיכא מורת כלי עליהן ומותר לנטלן בשצת או לא: עומד ומפקיד לכך קופה ש"ל מוכין. שדמיה יקרין אין דרך צנך ולא נטלי להטמנה: גיזי ש"ל צמר. כמות שגזגזו: ציפי צמר. לאחר שנפטה ושטמיה כמין מחללות משטמין: צשינות. לאחר שצנען וסורקין אותן כעין לשונות ארוכין לטווחן: ואין מ"ש"ל"ין אותן. קס"ד דהכי קאמר רב ובריי"ף וכן רב רבא וכצ"ל בתוס' כאן (רש"י: [כ] צ"ל שגא יקשור ויתקע (כ"ה בתוס' הראש"י: [ל] יש להוסיף החזרת פתח (כ"ה בהנהגת אשר"י): [מ] נדצ"ל אסר:

ממנו: הפותח בית הצואר. של חלוק לכחמילה: חייב חטאת. להשטח קמשוי ליה מנא וחייב משום מכה צפטיס והיינו גמר מלאכה^ז:

להחזיר: מאי שנא ממיחם ע"ג מ"הם. קשה לר"י דצברימא גופה דשרי מיחס ע"ג מיחס צסוף פרקין^א קמין צהציל שיעור משומרין ואומר ר"י דצרימא לא שמיע ליה ולא מכח צרימא פריך אלא ממשעיס ככל יוס שנומין מיחס על גבי מיחס תימה דהיכי דמי אי יד סולדת צו היכי הוה צעי למישרי אע"פ שצנשל מי לא ידע דחולדות האור כאור דתמן (לעיל דף נה): אין נותנין צ"ה צ"ד המיחס ואמר אס גלגל חייב חטאת ותנן נמי (דף מה). המיחס שפיהו לא יתן לחומו נזון ואי להפשיך היכי מסיק דאסור והא תניא צ"ב כירה (דף מ:). נותן אדם קיתון של מ"ס כנגד המדורה לא צנשל שיחמו אלא צנשל שחפוג צינתן והיינו הפשר כדמוכה סוגיא דהתם ורצ יהודה נמי קאמר התם אחד מ"ס ואחד שמן יד סולדת צו אסור אין יד סולדת צו מותר ואין לחלק דגבי מדורה יזהר שלא יצשל כיון שהוא אלא האש אצל הכא אפילו אין יד סולדת צו אסור דשמא יצא לטעות ויניח עד שיצנשל דהא גבי מיחס שרינן לתת לחומו מ"ס מרובין כדי להפשיין ולא גזרינן אטו מ"ס מועטין אע"פ שאינו אצל האש ונראה להרצ"ה דהא דשרינן לתת קיתון של מ"ס כנגד המדורה היינו צרחוק מן המדורה שלעולם לא יוכל לצל ליד צבול אצל צקרוצ אסור אפי' להפשיך דילמא משתלי וחמי להניח שם עד שיצנשל ולחכי מסיק הכא דאסור ולא צנשל שיחמו דקמין ההם היינו כלומר צמקוס שיכול לצל ליד שיחמו והלשון דחוק קלמ: מאי שנא מפרונקא. פ"ר"ה דלמנ רבא^א (דף ו' א'): וכי מפני שאין לו קופה ש"ל תבן בו. וא"ת מאי קצעי הא תנן צמתניתין^ב טומנין בגיזי אמר ואין מטלטלין אותן והיינו אפילו טמן דהא קמין צהציל כיצד עושה מנער את הכיסוי והן נופלות וכי מייתי מצרימא דמסייע ליה לייתי ממתניתין דלא מני למדחי ממתניתין כדדחי צרימא וליכא למימר דמתני' איכא לאוקומי צל הפתק כדמוקי לקמן^ג רצינא ע"כ סוגיא דהכא לא ספירא כרצינא מדלח מוקי צרימא דמייתי צל הפתק ותריך ר"י דגיזי אמר חשיצי טפי ממוכין ואסורים לנטלל יותר ואע"ג דרבא קאמר לקמן^ד דאפילו גיזי אמר טמן צהן מטלטלין אין לחוש אי פליגא אלאיי דהכא כיון דלא קיימא לקמן מילתיה דרבא ולמאי דמשני רבינא מילתיה דרבא דמוקי ממתניתין צל הפתק ודרבא צשאין של הפתק אומר רש"י דה"ג מיירי צמוכין של הפתק ולא פליגא דרבא אלאציי אך ק"ק דמאי משני צסמוך מהו דמימא חזי למוגא עליהו כיון דמיירי צל הפתק היכי ס"ד דשרי לנטלל משום דחזי למוגא עליהו:

ה"ק אם לא טמן אין מ"ש"ל"ין אותן. אמוכין קאי ולא אציזי אמר דגיזי אמר אפי' טמן אין מטלטלין: הא בחדתי הא בעתיקי. אומר ר"י שאס נתקו חומי הסרבל אס הנקצ רחצ ויכול להכניסם צלא טורה שרי כיון דעתיקי וצלבד שימנס צענין זה שלא יהא לחוש שמא^ה יתקע דצענין שהוא רגילות לתקוע ולקשור נראה דאסורין להחזיר כדלמדין צריס כל הכלים (דף קצג): החזרת^ו שידה חיצה ומגדל גזירה שמא יתקע: וכי

במה טומנין פרק רביעי שבת

דויתים מסקי הבש"א. מכאן יש לאסור להניח גחלים תחת הקדרה אפי' יתן עליהן אפר אין להטמין קדרה עליהם שה"ה הגחלים מעלין הצל למעלה כמו גפת של וזמ"ס ויש תימה היאך אנו מטמנין על כירות שלנו שקורין אשטר"א ואע"פ שגורפינן אותו

הוא מוסיף הצל כמו גפת של וזמ"ס ואומר ר"י שיש ליתן טעם לקיים הנמנה דגבי גפת איכא למיחש שמא יטמין כולה צמוכה אצל צכירות שלנו לא שייך למיחש הכי ועוד יש שעושין חפירה גדולה ועושין צה ציץ לצניס סביב מכל ד' ומלמטה ומחמתין אותה היטב וגורפינן אותה ומטמנין צה את הקדרה ולא דמיא למטמין דצבר המוסיף הצל דלא אסרו אלא כשטמנין ומדציץ סביב הקדרה דומיא דרמ"ז^א אצל חנור או חפירה שיש אור צין הדפנות לקדרה אין לאסור יותר מהשהאה אף על פי שכל הקדרה צמוך המנור ורצינו צרוך פ"י שיש לחלק צין מוספת הצל דגפת למוספת הצל דכירה שלנו לפי שהכירה אין חומה אלא מחמת האש ולעולם מתקרה והולך אצל הגפת מוסיף הצל מעצמו אומר רבינו שמואל דמותר לשום תפוחים אצל האש סמוך לתשכה אע"פ שלא יוכלו לללות מצע"י דנאכלין טפי כמו שהן חוץ מתצביל שנתצבל כמאכל צן דרוסאי דשרי ואע"ג דצפ"ק (ד' יט:). תנן אין לולין צשר צלא וצינא אלא כדי שילוו מצע"י אע"פ שפעמים אוכלים צלא חי מ"מ אינו ראוי ללכול חי כמו תפוחים ורואה להפיק חריפותן ולמתקן צצישולו ואס הטמין תפוחים עם הקדרה אסור להחזיר כרים וצכמות על הקדרה שעמסין או להוסיף על אותן כרים אע"ג דאס אין שם תפוחים מותר להחזיר כדמתן צצירקין (ד' נה). כסרו ונחגלה מותר לכסותו ולהוסיף נמי אמרינן צגמרא (סו). אס צא להוסיף מוסיף כשיש עם הקדרה תפוחים אסור דאס מחזיר קודם שנתצבלו נמלא מצשל צצצת ומה שנהגו להסיר הקדרה מעל הכירה ומניחין על הקרקע עד שיגרפו הכירה שמא צצירא לן כהך לישנא דריש כירה (לעיל דף נח): דשרי חזקיה משמיה דאצ"י הניחו על גבי קרקע אס דעמו

קמין צהציל שיעור משומרין ואומר ר"י דצרימא לא שמיע ליה ולא מכח צרימא פריך אלא ממשעיס ככל יוס שנומין מיחס על גבי מיחס תימה דהיכי דמי אי יד סולדת צו היכי הוה צעי למישרי אע"פ שצנשל מי לא ידע דחולדות האור כאור דתמן (לעיל דף נה): אין נותנין צ"ה צ"ד המיחס ואמר אס גלגל חייב חטאת ותנן נמי (דף מה). המיחס שפיהו לא יתן לחומו נזון ואי להפשיך היכי מסיק דאסור והא תניא צ"ב כירה (דף מ:). נותן אדם קיתון של מ"ס כנגד המדורה לא צנשל שיחמו אלא צנשל שחפוג צינתן והיינו הפשר כדמוכה סוגיא דהתם ורצ יהודה נמי קאמר התם אחד מ"ס ואחד שמן יד סולדת צו אסור אין יד סולדת צו מותר ואין לחלק דגבי מדורה יזהר שלא יצשל כיון שהוא אלא האש אצל הכא אפילו אין יד סולדת צו אסור דשמא יצא לטעות ויניח עד שיצנשל דהא גבי מיחס שרינן לתת לחומו מ"ס מרובין כדי להפשיין ולא גזרינן אטו מ"ס מועטין אע"פ שאינו אצל האש ונראה להרצ"ה דהא דשרינן לתת קיתון של מ"ס כנגד המדורה היינו צרחוק מן המדורה שלעולם לא יוכל לצל ליד צבול אצל צקרוצ אסור אפי' להפשיך דילמא משתלי וחמי להניח שם עד שיצנשל ולחכי מסיק הכא דאסור ולא צנשל שיחמו דקמין ההם היינו כלומר צמקוס שיכול לצל ליד שיחמו והלשון דחוק קלמ: מאי שנא מפרונקא. פ"ר"ה דלמנ רבא^א (דף ו' א'): וכי מפני שאין לו קופה ש"ל תבן בו. וא"ת מאי קצעי הא תנן צמתניתין^ב טומנין בגיזי אמר ואין מטלטלין אותן והיינו אפילו טמן דהא קמין צהציל כיצד עושה מנער את הכיסוי והן נופלות וכי מייתי מצרימא דמסייע ליה לייתי ממתניתין דלא מני למדחי ממתניתין כדדחי צרימא וליכא למימר דמתני' איכא לאוקומי צל הפתק כדמוקי לקמן^ג רצינא ע"כ סוגיא דהכא לא ספירא כרצינא מדלח מוקי צרימא דמייתי צל הפתק ותריך ר"י דגיזי אמר חשיצי טפי ממוכין ואסורים לנטלל יותר ואע"ג דרבא קאמר לקמן^ד דאפילו גיזי אמר טמן צהן מטלטלין אין לחוש אי פליגא אלאיי דהכא כיון דלא קיימא לקמן מילתיה דרבא ולמאי דמשני רבינא מילתיה דרבא דמוקי ממתניתין צל הפתק ודרבא צשאין של הפתק אומר רש"י דה"ג מיירי צמוכין של הפתק ולא פליגא דרבא אלאציי אך ק"ק דמאי משני צסמוך מהו דמימא חזי למוגא עליהו כיון דמיירי צל הפתק היכי ס"ד דשרי לנטלל משום דחזי למוגא עליהו:

ה"ק אם לא טמן אין מ"ש"ל"ין אותן. אמוכין קאי ולא אציזי אמר דגיזי אמר אפי' טמן אין מטלטלין: הא בחדתי הא בעתיקי. אומר ר"י שאס נתקו חומי הסרבל אס הנקצ רחצ ויכול להכניסם צלא טורה שרי כיון דעתיקי וצלבד שימנס צענין זה שלא יהא לחוש שמא^ה יתקע דצענין שהוא רגילות לתקוע ולקשור נראה דאסורין להחזיר כדלמדין צריס כל הכלים (דף קצג): החזרת^ו שידה חיצה ומגדל גזירה שמא יתקע: וכי

מח.

עין משפט גד מצוה

ב א ש"ע א"ח סימן שח סעיף ח:
ג ב מ"י סימן פכ"ז מהלכות שבת הלכה טו טור ושו"ע א"ח סימן כט סעיף טו:

ד ג מ"י פכ"ז מהלכות שבת הלכה יב טוש"ע א"ח סימן רנ"ט סעיף א:
ה ד מ"י פכ"ז מהלכות שבת הלכה כג טור ושו"ע א"ח סימן ש"מ סעיף ח:

ו ה מ"י פ"י מהלכות שבת הלכה יב טוש"ע א"ח סימן ש"ז סעיף ג:

רבינו חננאל

דמסיק נמי הבאל. אסיק אמר ל' רבא אנוחי כחא דמאי אפומא דקומקומא משום דמיא צנון ומוליד חימום ואסר נמי למפרס סודרא אפומא דכווא ולאנוחי נטלא אגביה דסודרא משום (דשאר) (דשירין) הכוס מחחין כסודרא וקפיד בגיגית דסודרא וסחית ליה. ולא דמי לפרונקא שהיא מטלית קשורה בפומא דכווא כדבא"ר בפי דר' אליעזר אומר תלין (י' לט'): אמר רבא שרי פרונקא אפלאי דכווא שרי ולא חייש דניחא כמו סמנת דכווא דכולא כווא אסיר דהא עביד פרוקא אהל כמסנת. ואמאי שרי רבא התם אפליג דכווא ליחוש שמא יסחוט המטלית. ושנינו מילת לא קפיד בנשירותא מלשון (לקמן כ"ה): נמי ששורו כליו בדרך שטמין צחמה אבל לא כנגד העם סודר קפיד בנשירותא הילכך האי אסור והאי שרי: פ"י מוכין סמרטוטין בגדים מקוצצין כדתנן בגיגית פוק בגד מוסגר שנתערב באחרים כולן שחורין קיצצו ושאר מוכין טהור מוכין אסיקנא כי הא דתניא אין נותנין מוכין לא לתוך הכר ולא לתוך הכסת בי"ט ואין צריך לומר בשבת נשור מחזירין אותן בשבת [ואין צריך לומר ביד"ט]. אמר רב הפותח בבבד בית הצואר בשבת חייב

רב נסים גאון

פ"ד אמר ליה ר' זירא מאי שנא ממיחם על גבי מיחם. בסוף הפרק (דף נא) בברייתא גריס ומניחין מיחם על גבי מיחם. ומאי שנא מפרונקא. עיקר דיליה בפרק ר' אליעזר אומר תולין הא המשתמין ביי"ט (דף קט) אמר רבא האי פרונקא אפלאג דפתחא דכווא שרי וכו'. ואימא דאמרי מאי שנא מפרונקא דמר לפי ש' זירא ע"כ רבא הוה מפליג והוה בעל השמועה:

א ו מ"י פ"ב מהלכות
פרה הלכה ו'
ב מ"י פ"ב מהלכות
כלים הלכה ו':
ג מ"י פ"ב מהלכות
כלים הלכה ו':
ד מ"י פ"ב מהלכות
פרה הלכה ו':

רבינו חננאל

חטאת מפני שהיא
מחויבת בבגד אבל מגופת
החבת כח שאינה מן החבת
עצמה ותר"י ל"פפתה
בשבת רמי ליה (ר')
יחנן (ר') ירמ' לר"ז
שלל הכובסין כי עד
המקל שעשאו יד
לקורדום כי פירוש
הכובסין שוללין יריעות וז'
עם זו כיר שיהיו נחזין
לכביסה ואינה תפירה
קא שיליה מלשון (מ"א)
(כב) על המתים כולן
שולל לאחר שבעה.
ומשני ליה ר' יודא
מקל שעשאו יד
לקורדום כיון שמשלים
מלאכתו וזרק אותו מקל
לבין העצים אבל שלל של
כובסין אפי' ששלמה
כביסתם ורצה בשלילתן
שמו יטענו יחזור
ויתורדו: מאן גנא כל
המחזיר לו הרי הוא
כמורה אמר רב ר"מ היא
וגדחה ופשוטה היא: ת"ר
מספורת של פרוקין פ'
שמשפחה זה מזה וכן
איזמל של רהיט חיבור
לשומאה ואם נטמא אחד
נטמא האחר ואינו חיבור
להוא. פירוש רבא דבר
תורה בשעת מלאכה
כלומר בשעה שזוהו בהן
חיבורן בין לשומאה ולהוא
שלא בשעת מלאכה אינן
חיבור לא לשומאה ולא

וכי מה בין זה למגופת חבית. פ' צקוטטרס דמיא לקמן צפרק
חצית (דף קטו. וס) רש"ג אומר מחמת^פ צסיף ומיניה לפני
האורחין ואין נראה לר"י דא"כ מאי משני זה חיבור וזה אינו חיבור
התם נמי חיבור הוא דרש"ג שרי להמין אפילו גוף החצית עם
המגופה כדמוכח התם דצעו מיניה
מרג שט מהו למיכרז חציתא
צטרטא כ' אמר להו לפתחא קא
מכין ואסור ופרקין מהא דשרי רש"ג
להמין ראשה צסיף ומשני התם ודאי
לעין יפה קא מכין אצל הכא אי
לעין יפה קא מכין ליפתחיה מ"פפתח
והא דאסר למיכרז חציתא היינו צנוף
החצית דחציתא חצית גופא משמע
ועוד דצמגופה שרי דחנן צממני' אין
נוקדין מגופה של חצית דצרי רבי
יהודה וצממני' מתירין משמע דשרי
רש"ג אפי' צנוף החצית דלעין יפה
קא מיכין והכי הוה ליה לשנוי
צשמעתי הכא לפתחא מכין התם
לעין יפה מכין ופיר' ^ל וכי מה בין
זה לנקיצת מגופת חצית דחנן צפ'
חצית (גס זה סס) אין נוקדין מגופת
חצית דצרי ר' יהודה וצממני' מתירין
וא"ת [התם^ל] ל"ע לא מיחייב חטאת
כדאמר התם צממ' דצרי מורה כל
פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא
אינו פתח אלא פתח צממ' המוצר
עשוי הוא להכניס ולהוציא ואם כן
מאי קשיא ליה ויש לומר דהכי פריך
כיון דמחייבת חטאת צפותה צית
המוצר משום דעשוי להכניס ולהוציא
א"כ נמי^ל ג' מגופה אס עשוי להכניס
ולהוציא היה חייב חטאת הלכך
השתא נמי שאינו עשוי אלא להוציא
היה לאסור מדרבנן ומשני זה חיבור
זה אינו חיבור משמעה חצית אינה מן
החצית ואפילו אם היה עשוי נקב
צמגופה להכניס ולהוציא לא היה
חייב חטאת לכך שרי רבנן:

חיבור עד שיתחיל להחזיר. האי
חיבור היינו לטומאה ולא
להזהר דחנן צממני' חטאת פרה (פ"ב)
דמסכת פרה וי"ל משום דלא קמי

זה עד שיתחיל להחזיר ולא היה מני לאווכחי מינה דשלא בשעת
מלאכה נמי חיבור: **אמר** רב יהודה אמר רב רבי מאיר היא.
אהיה דשלא של כובסין קאי וכן פירש צקוטטרס דצההוא דמקל
שנא אפי' רבי שמעון מודה דכיון שצריך לקורדום למקל הוי חיבור:
עבדו רבנן חיבורא בו. וגבי שלל של כובסין איכא נמי היכרא
מה שאינו חיבור להוא והכא גבי כירה לא שייך הך
היכרא דלית ציה הוה: **אי** חיבור הוא אפי' להוואה נמי בו.
קשה לר"י דשלא של כובסין נמי תקשה לו הכי אי חיבור הוא
אפילו להוואה נמי אי לאו חיבור הוא לטומאה נמי לא ורצא נמי
דקאמר דצרי מורה בשעת מלאכה חיבור צין לטומאה צין להוואה
אמאי לא קאמר דצין בשעת מלאכה צין שלא בשעת מלאכה גזרו
זה רבנן טומאה כי הוה דשלא של כובסין ויתיר ר"י דשלא של
כובסין ודאי לא הוי חיבור אלא מדרבנן אפילו בשעת מלאכה שאינם
צריכים זה לזה ולהכי מדמה לה לצית הפך ולצית המצלין שכל אחד הוא תשמיש צפני עצמו ולהכי אינו חיבור להוואה כיון דמדאורייתא אינו
חיבור אצל מספורת של פרקים פשיטא ליה דבשעת מלאכה הוי חיבור דצרי מורה כיון שמשמשין שניהם תשמיש א' וצריכים זה לזה בשעת מלאכה
מה שאין כן בשלא של כובסין שאין תשמיש צד זה צריך לזה כלל והא דפריך אי לאו חיבור הוא אפילו לטומאה נמי לא לאו דוקא ועיקר קושיתו הוא
דאמאי אינו חיבור להוואה ורש"ג מפרש דגבי שלל של כובסין אחי ליה שפיר אפי' דלית חיבור להוואה משום דלא הוי חיבור מן המורה גזרו
רבנן שיהא חיבור לטומאה כיון שכל צד טומא צפני עצמו מן המורה אצל גבי מספורת פריך שפיר אי לאו חיבור הוא מדאורייתא אס כן אמאי
גזרו חכמים טומאה כלל דהא כל פרק צפני עצמו טהור מדאורייתא לרבנן דחנן צממ' כלים צפני' (מ"ב) מספורת שנחלקה לשנים רבי יהודה מטמא
וחכמים מטהרים אף על גב דאיכא למימר דהתם מיירי כשאניה של פרקים ולפי זה הא דלמחר"ה השמור והזוג של מספרים^ל אף על פי שנחלקו
טמאים אחי כרבי יהודה ודוחק והא דלמחר גזרו על הזאה בשעת מלאכה משום הזאה שלא בשעת מלאכה אף על גב דשלא בשעת
מלאכה טהור גמור הוא ואין צריך הזאה כלל מ"מ כשחזורים עוששים צו מלאכה חוזר לטומאתו ישנה^ל והשמירו חכמים טומאה ישנה
שלא תועיל לו הזאה שלא בשעת מלאכה כיון שאינו חיבור דצרי מורה וגזרו על הזאה בשעת מלאכה אטו הזאה שלא בשעת מלאכה. רש"ג א':
דבר תורה בשעת מלאכה חיבור. הימנה מאי שנא ממוכני דלמחר (לעיל דף מד:) צומן שהיא נשמטת מאי חיבור ויתיר לחלק:
ועל

מה בין זו למגופת חבית. דמיא צפרק חצית שנצברה (לקמן דף קמו.)
מציא ארס חצית וממין את ראשה צסיף ומיניה לפני האורחים:
מגופה אינה מן החצית עצמו ואפי' שצטרטא צו אינו חשוב חיבור
שהרי ליטעו עומדת אצל הגד כשנארג כולו חציר: ש"ל בובסין.
דרכם לשלול הגדלים זה עם זה
קטנים עם הגדולים כדי שלא יצדק^ל:
ובגד שצפרו בבב"א. והן שמי
חמיכות של צד צמר שצפרו^ל צמוט
של פשתן דודאי סופו ליקרע ולהפרד
זה מזה משום אסור כלאים וכן שלל
של כובסין סופן להפרד אפי' חיבור
לטומאה ואם נטמא זה נטמא זה:
עד שיתחיל להחזיר. דמעשה מציא מיד
מעשה^ל וזיון שהתחיל להחזיר גלי על
ידי מעשה דלאו חד צד הוא: ש"ל
בשעת מלאכה. כגון שלל של כובסין
שלל הוהר לשולל אלא משום שעת
כיעוס ואפילו הכי משיצ ליה חיבור
אחר כיצוס: מק"ל. של עזים צעלמא:
שעשאו יד לקורדום. שלא קצצו
למחו: חיבור בשעת מלאכה.
ואפי' דלמציא נפשיה פשוטי כלי
עץ לא מקצלי טומאה הכא צית יד
הוא ונמצא ידוה לכל מורה כלי^ל או
האכל צפ' העור והרוטב (חולין קס):
והוא למקל ומנעו הקורדום
לצדו: ניהא דהו. שיהו שלולין: דאי
מיטעפי הדר מחזור דהו. ע"י השלל
הזה: דהא שמעתי. דלקמיה מאן
תנא להא כו': ב"ה המחזיר לו. כגון
שלל של כובסין דלמחן לעיל חיבור
ונטמא אף זה שלא נגעה צו הטומאה
ואי לאו דחיבור הוא הוי טהור ואפי' ג'
דנגע צהאי דאין כלי מקבל טומאה
אלא מאצ הטומאה^ל: בית דורא ובית
התבלין ובית הגר שביבירה. כירה זו
מיטעלתל הא ומוצערין לה כלי חרס
קטנים. צית הפך שמושיצ צמוכ^ל
שמן להפסיר: מוטמאין במגע. אס
נפלה טומאה צאזין או לאזיר הכירה
ונגעה הטומאה לשולי הכירה נטמאו
גס אלו או נגעה טומאה לשוליהם
של אלו נטמאת הכירה: ואין
מוטמאין. צטומאת^ל הכירה כלומר

צטומאת האזיר שאס נפל שרץ צאזיר הכירה ולא נגעה הטומאה
דפסיה היא טמאה דכלי חרס מוטמא צאזיר והן טהורין שאין
חיבור לה אלא לענין נגע דמפרש טעמא לקמיה: ור' שמעון
במחזר^ל צמגע את מי שלא נגעה צו הטומאה דכל חד כלי צנאפי
נפשיה הוא אלמא לרבי מאיר חיבור ופליגי עליה: אפי' באזיר
ליטמו. ממתת כירה אס נטמאת כירה מאזירה צלא נגעה: דגזרו
בהו. דליהו חיבור מדרבנן: עבוד בהו רבנן חיבורא. דלא עבדו להו
ככירה ממש ליטמא צאזיר כי היכי דלידעו שחיבור מדבריהם ולא לשדוק
על טומאתן מרומה וקדשים: איזמל ש"ה רהיטני. פליגי'א שממתקין
זה את התריסין ונחמין הצרזל לתוך דפוס של עץ המתוקן לו
ולאחר מלאכתו נוטלו הימנו: חיבור לשומאה. נטמא זה
טמא זה: ואין חיבור להוואה. ויתיר להזות על שניהם:
וגזרו

צטומאת האזיר שאס נפל שרץ צאזיר הכירה ולא נגעה הטומאה
דפסיה היא טמאה דכלי חרס מוטמא צאזיר והן טהורין שאין
חיבור לה אלא לענין נגע דמפרש טעמא לקמיה: ור' שמעון
במחזר^ל צמגע את מי שלא נגעה צו הטומאה דכל חד כלי צנאפי
נפשיה הוא אלמא לרבי מאיר חיבור ופליגי עליה: אפי' באזיר
ליטמו. ממתת כירה אס נטמאת כירה מאזירה צלא נגעה: דגזרו
בהו. דליהו חיבור מדרבנן: עבוד בהו רבנן חיבורא. דלא עבדו להו
ככירה ממש ליטמא צאזיר כי היכי דלידעו שחיבור מדבריהם ולא לשדוק
על טומאתן מרומה וקדשים: איזמל ש"ה רהיטני. פליגי'א שממתקין
זה את התריסין ונחמין הצרזל לתוך דפוס של עץ המתוקן לו
ולאחר מלאכתו נוטלו הימנו: חיבור לשומאה. נטמא זה
טמא זה: ואין חיבור להוואה. ויתיר להזות על שניהם:
וגזרו

מה בין זו למגופת חבית. דמיא צפרק חצית שנצברה (לקמן דף קמו.)
מציא ארס חצית וממין את ראשה צסיף ומיניה לפני האורחים:
מגופה אינה מן החצית עצמו ואפי' שצטרטא צו אינו חשוב חיבור
שהרי ליטעו עומדת אצל הגד כשנארג כולו חציר: ש"ל בובסין.
דרכם לשלול הגדלים זה עם זה
קטנים עם הגדולים כדי שלא יצדק^ל:
ובגד שצפרו בבב"א. והן שמי
חמיכות של צד צמר שצפרו^ל צמוט
של פשתן דודאי סופו ליקרע ולהפרד
זה מזה משום אסור כלאים וכן שלל
של כובסין סופן להפרד אפי' חיבור
לטומאה ואם נטמא זה נטמא זה:
עד שיתחיל להחזיר. דמעשה מציא מיד
מעשה^ל וזיון שהתחיל להחזיר גלי על
ידי מעשה דלאו חד צד הוא: ש"ל
בשעת מלאכה. כגון שלל של כובסין
שלל הוהר לשולל אלא משום שעת
כיעוס ואפילו הכי משיצ ליה חיבור
אחר כיצוס: מק"ל. של עזים צעלמא:
שעשאו יד לקורדום. שלא קצצו
למחו: חיבור בשעת מלאכה.
ואפי' דלמציא נפשיה פשוטי כלי
עץ לא מקצלי טומאה הכא צית יד
הוא ונמצא ידוה לכל מורה כלי^ל או
האכל צפ' העור והרוטב (חולין קס):
והוא למקל ומנעו הקורדום
לצדו: ניהא דהו. שיהו שלולין: דאי
מיטעפי הדר מחזור דהו. ע"י השלל
הזה: דהא שמעתי. דלקמיה מאן
תנא להא כו': ב"ה המחזיר לו. כגון
שלל של כובסין דלמחן לעיל חיבור
ונטמא אף זה שלא נגעה צו הטומאה
ואי לאו דחיבור הוא הוי טהור ואפי' ג'
דנגע צהאי דאין כלי מקבל טומאה
אלא מאצ הטומאה^ל: בית דורא ובית
התבלין ובית הגר שביבירה. כירה זו
מיטעלתל הא ומוצערין לה כלי חרס
קטנים. צית הפך שמושיצ צמוכ^ל
שמן להפסיר: מוטמאין במגע. אס
נפלה טומאה צאזין או לאזיר הכירה
ונגעה הטומאה לשולי הכירה נטמאו
גס אלו או נגעה טומאה לשוליהם
של אלו נטמאת הכירה: ואין
מוטמאין. צטומאת^ל הכירה כלומר

צטומאת האזיר שאס נפל שרץ צאזיר הכירה ולא נגעה הטומאה
דפסיה היא טמאה דכלי חרס מוטמא צאזיר והן טהורין שאין
חיבור לה אלא לענין נגע דמפרש טעמא לקמיה: ור' שמעון
במחזר^ל צמגע את מי שלא נגעה צו הטומאה דכל חד כלי צנאפי
נפשיה הוא אלמא לרבי מאיר חיבור ופליגי עליה: אפי' באזיר
ליטמו. ממתת כירה אס נטמאת כירה מאזירה צלא נגעה: דגזרו
בהו. דליהו חיבור מדרבנן: עבוד בהו רבנן חיבורא. דלא עבדו להו
ככירה ממש ליטמא צאזיר כי היכי דלידעו שחיבור מדבריהם ולא לשדוק
על טומאתן מרומה וקדשים: איזמל ש"ה רהיטני. פליגי'א שממתקין
זה את התריסין ונחמין הצרזל לתוך דפוס של עץ המתוקן לו
ולאחר מלאכתו נוטלו הימנו: חיבור לשומאה. נטמא זה
טמא זה: ואין חיבור להוואה. ויתיר להזות על שניהם:
וגזרו

צטומאת האזיר שאס נפל שרץ צאזיר הכירה ולא נגעה הטומאה
דפסיה היא טמאה דכלי חרס מוטמא צאזיר והן טהורין שאין
חיבור לה אלא לענין נגע דמפרש טעמא לקמיה: ור' שמעון
במחזר^ל צמגע את מי שלא נגעה צו הטומאה דכל חד כלי צנאפי
נפשיה הוא אלמא לרבי מאיר חיבור ופליגי עליה: אפי' באזיר
ליטמו. ממתת כירה אס נטמאת כירה מאזירה צלא נגעה: דגזרו
בהו. דליהו חיבור מדרבנן: עבוד בהו רבנן חיבורא. דלא עבדו להו
ככירה ממש ליטמא צאזיר כי היכי דלידעו שחיבור מדבריהם ולא לשדוק
על טומאתן מרומה וקדשים: איזמל ש"ה רהיטני. פליגי'א שממתקין
זה את התריסין ונחמין הצרזל לתוך דפוס של עץ המתוקן לו
ולאחר מלאכתו נוטלו הימנו: חיבור לשומאה. נטמא זה
טמא זה: ואין חיבור להוואה. ויתיר להזות על שניהם:
וגזרו

צטומאת האזיר שאס נפל שרץ צאזיר הכירה ולא נגעה הטומאה
דפסיה היא טמאה דכלי חרס מוטמא צאזיר והן טהורין שאין
חיבור לה אלא לענין נגע דמפרש טעמא לקמיה: ור' שמעון
במחזר^ל צמגע את מי שלא נגעה צו הטומאה דכל חד כלי צנאפי
נפשיה הוא אלמא לרבי מאיר חיבור ופליגי עליה: אפי' באזיר
ליטמו. ממתת כירה אס נטמאת כירה מאזירה צלא נגעה: דגזרו
בהו. דליהו חיבור מדרבנן: עבוד בהו רבנן חיבורא. דלא עבדו להו
ככירה ממש ליטמא צאזיר כי היכי דלידעו שחיבור מדבריהם ולא לשדוק
על טומאתן מרומה וקדשים: איזמל ש"ה רהיטני. פליגי'א שממתקין
זה את התריסין ונחמין הצרזל לתוך דפוס של עץ המתוקן לו
ולאחר מלאכתו נוטלו הימנו: חיבור לשומאה. נטמא זה
טמא זה: ואין חיבור להוואה. ויתיר להזות על שניהם:
וגזרו

צטומאת האזיר שאס נפל שרץ צאזיר הכירה ולא נגעה הטומאה
דפסיה היא טמאה דכלי חרס מוטמא צאזיר והן טהורין שאין
חיבור לה אלא לענין נגע דמפרש טעמא לקמיה: ור' שמעון
במחזר^ל צמגע את מי שלא נגעה צו הטומאה דכל חד כלי צנאפי
נפשיה הוא אלמא לרבי מאיר חיבור ופליגי עליה: אפי' באזיר
ליטמו. ממתת כירה אס נטמאת כירה מאזירה צלא נגעה: דגזרו
בהו. דליהו חיבור מדרבנן: עבוד בהו רבנן חיבורא. דלא עבדו להו
ככירה ממש ליטמא צאזיר כי היכי דלידעו שחיבור מדבריהם ולא לשדוק
על טומאתן מרומה וקדשים: איזמל ש"ה רהיטני. פליגי'א שממתקין
זה את התריסין ונחמין הצרזל לתוך דפוס של עץ המתוקן לו
ולאחר מלאכתו נוטלו הימנו: חיבור לשומאה. נטמא זה
טמא זה: ואין חיבור להוואה. ויתיר להזות על שניהם:
וגזרו

תוס' רעק"א

[אות צ] שם במשנה הקורע
על מנת לתפור. נראה
דהטעם דבאינו על מנת
לתפור פטור משום דהרי
מקלקל אבל היכא דהרי
תיקון חייב אף באינו על
מנת לתפור. וראיה לזה
ממתני' ג' דפי"ג הקורע
על מתו המוטל עליו
דחייב הרי אף דאינו על
מנת לתפור חייב. אולם
מדברי הב"י סי' שי"ז
הובא במג"א שם סק"י
מבואר דכל שאינו על מנת
לתפור ממש אף במקום
תיקון אינו חייב וצ"ע. ג.
אחר כך מצאתי בעזה"י
בעולת שבת שהקשה כן
על הב"י מסביר דנפשיה
דהא דבעינן על מנת
לתפור משום דאל"ה הוה
ליה מקלקל אבל לענ"ד
ראיה מוכרחת כן וכנ"ל.
והנה באמת משמע להדיא
בתוס' כהב"י שכתבו
בפרקין דף ע"ג ד"ה וצריך
לעצים וכו' ולא מיקרי
בעצים קוצר אלא בענין
זה מידי דהוה כקורע ע"מ
לתפור. הרי מפורש דס"ל
דבעצמותו ליכא מלאכה
בקריעה אלא בצריך
לתפור דסוזה באו לדמות
דלא מקרי קצירה אלא
בצריך לעצים וצ"ע. ג.

וצריך לעצים - נראה דאפילו לר' יהודה דמחייב מלאכה שאינה צריכה לגופה
בעינן צריך לעצים דלא מיקרי בעצים קוצר אלא בענין זה מידי דהוה אקורע
על מנת לתפור ומוחק על מנת לכתוב וכדאמר רבי יוחנן לקמן בפ' חבית (דף
קמא). אחד כבשים ואחד שלקות שסחטן לגופן מותר למימיהן חייב חטאת
ואמאי שרי לגופן ליהוי כמלאכה שאינה צריכה לגופה אלא טעמא לפי שאין
דרך דישא בכך.

גליון הש"ס

מידי דהוי אקורע ע"מ לתפור מבואר דס"ל דאף היכא דאינו מקלקל דצריך
לאיזה דבר מ"מ פטור ואפילו לר"י דס"ל שאינו ע"מ לתפור לא מקרי מלאכה
חשובה וכו' נ' מדברי הכ"מ פ"י הלכה י מהלכות שבת וק"ל מסוגיא דלקמן קה
ע"ב

גמ' מכות ג

ואמר רב יהודה אמר רב הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת מתקיף לה רב
כהנא וכי מה בין זה למגופת חבית א"ל זה חבור וזה אינו חבור

חידושי הרמב"ן מסכת מכות דף ג עמוד ב

הפותח בית הצואר. פרש"י ז"ל שעשה פה לחלוק חדש, ותימה הוא פשיטא,
ועוד מה [זה] דומה למגופת חבית האי קורע גמור הוא, ואיכא למימר כיון
דקורע ע"מ לתפור הוא דמחייב ושלם ע"מ לתפור פטור סד"א ה"נ פטור, קמ"ל
הכא מתקן כלי הוא וחייב, ומשום הכי מדמו לה למגופת החבית דהתם נמי
מתקן הוא, אבל ר"ת ז"ל פירש שכבר יש לו פתח לאותו חלוק אלא שהוא
סגור, שדרך תופרי בגדים להעביר חוט משפה לשפה ונמצא בית הצואר סגור
והוא מכניס ראשו שם והחוט נפסק ובית הצואר נפתח, והפותחו בשבת מתקן
כלי הוא וחייב, ואקשי רב כהנא וכי מה בין זה למגופת חבית דהא התם לא
מיקרי מתקן כלי ופטור כיון דהא אית ליה פה לחבית מעיקרא, ופריק התם אינו
חבור אבל הכא חבור וכיון שכן נמצא הפותח כעושה פה לכתחלה ולפיכך הוא חייב
חטאת

ריטב"א מכות דף ג

אמר רב יהודה אמר רב הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת מייתי תלמודא
להך אידי מילי דלעיל דאיירו בהו רב ורב כהנא ופירש"י ז"ל פותח בית הצואר
ממש שעשה פתח חדש לחלוק בשבת חייב מפני שתיקן כלי פ' דנהי דלא מחייב

משום קורע ע"מ לתפור מחייב משום תיקון כלי משום דהוי גמר מלאכה ותולדה דמכה בפטיש דהא
איתיה אפילו בכלים ואפילו למ"ר שאין בנין וסתירה בכלים וכדאיתא במסכת שבת קכ"ב ע"ב

רמב"פ פ"י הל"י

י הקורע כדי לתפור שתי תפירות על מנת לתפור שתי תפירות חייב אבל הקורע להפסידה פטור מפני
שהוא מקלקל הקורע בחמתו או על מת שהוא חייב לקרוע עליו חייב מפני שמיישב את דעתו בדבר זה
וינוח יצרו והואיל וחמתו שוככת בדבר זה הרי הוא כמתקן וחייב והפותח בית הצואר בשבת חייב

ר"א בנו של הרמב"ם

במלאכה זו דפותח בית הצואר האי מילתא פירשה אבא מארי ז"ל פירוש דמסתבר וכו' דהאי פותח
בית הצואר אינו שיחתוך מן הבגד מקום שיכנס בו הצואר במספרים או בסכין כדרך שעושים
החייטים דהא משנה ערוכה היא כל המקלקל ע"מ לתקן שיעורו כמתקן וחייב ומאי אתא רב ללמדנו
אלא ודאי פירוש הדבר כך הוא דדרך החייטין כשגומרין הבגד ומתקנים בית הצואר שלו עד שיהיה
ראוי ללבישה מסיר המטלית שחתכה ממקום בית הצואר על בית הצואר ותופרה תפירת עראי שיהיה
ניכר שזה הבגד חדש וכשירצה בעל הבגד ללבוש מסיר אותם החוטים שתפרבהם אותה המטלית
ולובשו סד"א שאותה התפירה שהוא עראי יהיה פטור עליה קמ"ל ועל זה הקשה רב כהנא מאי שנא
ממגופת חבית ומשני זה חיבור תפירת מטלית זה עם בית הצואר חיבור יפה הוא שכן דרך כל החייטין
ואפילו היתה התפירה דרך עראי ואינה מתוקנת כ"כ שלא תתן דבריהן לשיעורין אבל חיבור המגופה

לחבית אין חיבור כלל שאין חיבור החרס חיבור אא"כ נצרף ונהיה כולו גוף שוה עכ"ל

וכתב ע"ז באמרי בינה סי' ל"ב

מדברים אלו נראה דהחיוב הוא משום קורע הואיל דלא הוי ע"מ לקלקל רק שזה תיקונו ועיקר מאי דאיתי רב לאשמועינן דתפירת עראי ג"כ הוי חיבור

עולת שבת שי"ז ט"ו

טו אבל אין פותחין וכו'. פירשו רש"י (נמח ע"א ד"ה חיוב) המחייב משום מכה בפטיש דהיינו גמר מלאכה של הבגד. וכתב ב"י ואם תאמר ותימך ליה דלחייב משום קורע, ותידין דאיתו חייב משום קורע אלא בקורע על מנת לתפור. ולענין דאין דבריו נראין, דהא דבעינן קורע על מנת לתפור, משום דאי לא הכי הוה ליה מקלקל וקיימא לן כל המקלקלין פטורין, אבל במקום דקורע בעצמו הוא תיקון ודאי דלא בעינן על מנת לתפור. וכן מוכח מדברי הרמב"ם פרק י' מהלכות שבת בדין י' עיי"ש. והכא היינו טעמא משום דכל מאי שתואר לתיקון הבגד וצורך בעשייתו אינו בכלל קורע ודוק:

חזו"א נ"א ד'

הר"מ הביא דין פותח בית הלוואר צמלכת קורע ומ"מ אין זה כרע שדעתו ז"ל שהחיוצ משום קורע, ושפיר י"ל דחיוצו משום צונה או מכה בפטיש אלא משום שיש כאן פעולת קורע קצבו צלכות קורע וסתמו כלשון הגמ'.
הועתק על ידי אוצר החכמה

ראש יוסף [לבעל הפרמ"ג] שבת מ"ח

י' מהלכות שבת הלכה י' משמע מסידור לשונו מטעם קורע כמו קורע על מתו דשוכך חמתו חייב כל שכן כאן דיליף ממקדש כל שקורע והוה תיקון חייב משום קורע הוא הדין בית הצואר בה"ג^ג, ועיין כסף משנה שם בשם הריטב"א מכות (ג:) פירש בשם ר"ת דבית הצואר היינו שתפרו בחוט יע"ש^ג, ועיין מג"א [סימן שי"ד] אות י"ד ואי"ה בפריי יבואר, ועיין מ"ש [לקמן] עמוד ב' בגמרא מה בין זה ובתוספות שם (ד"ה י"ב) ר"ת לשטתו.

אמר רב יהודה אמר רב פותח בית הצואר בשבת חייב טעמא. בברייתא תנא מתירין אבל לא פותחין, יש לומר [דכשתפור ב]חוט של כובס אם אי אפשר להתיר הקשר רק לנתק החוט או שתופרין כל בית הצואר כדרך שעושין האומנין וקורע פטור אבל אסור, ורב יהודה מיייר בקורע בבגד חדש ופריך לרב יהודה מאי שנא מחביות, אבל רש"י ז"ל פירש בברייתא וכאן (ד"ה הפותח) לכתחלה היינו בגד חדש ואפ"ה רק משום מכה בפטיש לא משום קורע דבעינן על מנת לתפור ועיין ב"י סימן שי"ז^ג, ובאמת ברמב"ם ז"ל פרק

הועתק על ידי אוצר החכמה

הועתק על ידי אוצר החכמה

מרדכי ביצה תרצ"א

אמר שמואל חותמות שבקרקע בו. כתב רבינו אבי העזרי הלכתא כשמואל דאמר אין צנין ואין סתירה בכלי ומטעם זה מותר לחזור ולהפקיע קשרי השפוד שקושרין בו הטלה ולפעמים מהדקין אותו בחוט וקרוצ הדבר שאף בשבת מותר ואפי' למ"ד יש צנין בכלים שהרי אינו כלי שאינו קשור לחצר שצריים זה בזה ולא דמי להיכא שקשור הכסוי בכלי וה"ר מרדכי ז"ל ראה צבית רבי מאיר שעל השולחן לפניו היו נוהגין לחתוך קשרי השפוד בשבת וכן היו נוהגין צבית חמי רבי יואל מפריש ז"ל:

הועתק על ידי אוצר החכמה

פרמ"ג המבואר א"א שי"ז כ'

משמע כן, ועי' סי' תק"ט סעי' ד' (שכתב המחבר מותר לחתוך ביו"ט אגד גדיים ועופות מקולסים וחוטאים תפורים, הרי דגם חוטאים תפורים שרי) וה"ה בשבת שרי, וסעי' ג' שם בסי' תק"ט שכתב ויזהר שלא (יתתוך) [יחתוך] החוט ביו"ט, היינו מתקנו למדה וודאי חייב חטאת בשבת ולוקה ביו"ט אבל מקלקל בתלוש היתר גמור הוא, והא דקורע להפסידה אסור כמ"ש הרמב"ם דפטור דמשמע אבל אסור, היינו או בקורע בגד שמפסיד כלי, או אף פחות מג' על ג' דלאו כלי הוא, מ"מ בקורע כזה שקורע בבגד י"ל קורע כדי לתפור שתי תפירות דהוה מלאכה, אלא שמקלקל פטור ואסור (ר"ל שזה אינו קורע ע"מ לתפור אלא להפסידה הוי מקלקל), משא"כ קורע חוט א' לשתיים היתר גמור הוא משום דמלאכת קריעה הוא רק בבגד ארוג דבזה שייך לתפור ב' תפירות, אבל בחוט אין זה כלל מלאכת קריעה רק פסיקה, דלא שייך בזה על מנת לתפור, ולפ"ז בהולך ברה"ר ויש בו ציצית פסולים יכול לנתקן, וצ"ע *.

הועתק על ידי אוצר החכמה

חזון איש נ"א י"ג

וחנה לדעת הרשב"א דאפי' בשלמה שובר אע"ג דיש צנין בעושה כלי וכמשי"ב חו' ק"צ ב', מ"מ אין סתירה בכלים צומן דלא עסיק בסתירה כלי חלה בהולאת הגרוגרות דחשיב שימוש ולא מלאכה, ואילו שובר שצירה כוז בחמתו היה חייב משום סותר למ"ד משא"ל חייב עלה מ"מ השתא דאין דעתו על פעולת הכלי רק עסיק ליעול את הגרוגרות לא חייל עלי' שם סותר, ואפשר לפ"ז דכי היכי דשם סותר לא חייל עלי' חלה גם שם מתיר לא חייל עלי' כיון דלא עסיק בהתרת קשר חלה עושה דרך כליון ומפקיע כדי לבלות את החבל המעכבו מליעול את התמרים, וראי' לזה מהא דכתב ב"י בשם חוספחא דצ"ח פ"ג קורע אדם את העור שעל פי החצית של יין כו', והציאו המ"צ ס"ק כ"ה להלכה, וקשה הא עור יש בו משום קריעה וכמבואר בזירי פ' כלל גדול, והציאו המ"צ סי' ש"מ ס"יג צב"ל, ואע"ג דהוא מקלקל הא לא סותר מקלקל וכמשי"ל, חלה ע"כ דכי עסיק להוליא היין ועושה דרך השחתה לא חייל עלי' שם קורע, וזירי פ' כלל גדול

הועתק על ידי אוצר החכמה

דחופר שתי תפירות לא משכחת לה בלא קשר נא אלא ודאי כדאמרן והכל בשלל קשר אלא קשר אחד עסקין נב. וכן כתב סמ"ג (לאין סה יד ע"ד ד"ה המופר) מדקדק רבינו אליעזר ממין למה אין מופר שתי תפירות חייב גם משום קושר שהרי אין מתחייב אלא אם כן קשרן ופוסק מכאן שאין נקרא קשר של קיימא אלא אם כן עשה קשר על גבי קשר אמנם יש קשרים שמתקיימים בקשר אחד כגון שקושר חבל אחד בראש גג ואינו קושר שני ראשיו וכיוצא בזה ודאי נחשב קשר של קיימא אף בקשר אחד עכ"ל וכתבוהו הגהות בפרק י' (אות י). וכן כתב המרדכי בפרק אלו קשרים (סי' פז) בשם ה"ר פורת דהרצה ענייני קשרים הם יש קשר שמתקיים בקשר אחד כגון קשר של גרדיים שקושרין קשר אחד כשנפסק חוט ומתקיים וקשר שצראש החוט כשרוצה למפור וחייב ויש קשר שאינו חייב אלא אם כן עשה שני קשרים זה על זה כגון חבל דלי שנפסק הכל לפי מה שמתקיים עכ"ל: בפרק כלל גדול נסמפיקו התוספות (עג. ד"ה הקושר) והרא"ש (סי' ז) אי מיחייב דוקא במתיר על מנת לקשור או אף במתיר לחודיה ואח"כ כתב הרא"ש בפרק הנוכח (סי' ו) וזה לשונו מה שנפסק ר"י אי צעין מתיר על מנת לקשור או לא יראה דלא מיחייב אלא דומיא דהואי במשכן מתיר קשר של קיימא על מנת לקשור של קיימא כגון גדי חלון (עד: גה) עכ"ל ונראה דלא איירי אלא לענין חיוב חטאת אבל מדרבנן אסור להתיר אפילו שלא על מנת לקשור: כתב המרדכי נהן בפרק המציא כדי יין (פנה סי' תרנ"א) וזה לשונו כתב רבינו אבי העזרי (ראצ"ה סי' תשעה) הלכתא כשמואל (פנה לא): דאמר אין צנין ואין סחירה בכלים ומטעם זה מותר להפקיע קשרי השפוד שקושרין צו הטלה ולפעמים מהדקין אותו בחוט וקרוצ הדנר שאף בשבת מותר ואפילו למאן דאמר יש צנין

כלים שהרי אינו כלי שאינו קשור לחצר שצרים זה בזה וה"ר מרדכי ראה צדח רבינו מאיר שעל השולחן לפניו היו נוהגין לחתוך קשרי השפוד וכן היו נוהגין צדח חמי רבינו יואל מפרי"ש עכ"ל. וכן כתב בשנלי הלקט (סי' פז) שנוהגים לחתוך בשבת אגד גדיים ועופות המקולסים וחוטין תפירתן משום דפסיקת חלוש אינו אסור אלא אם כן מתקנו למדה נהן או לעשות כלי (פנה לג:) ואפילו נהן בפסיקת חלוש אין שום איסור בשבת ואפילו שבת דרבנן אלא הימר גמור הוא כדאיתא במסכת יוס טז (לא): חותמות שצכלים מתיר ומפקיע וחותר ולפיכך לחתוך את החלוש הימר גמור חוץ מדבר שיש צו כלי במחיתו אבל מקלקלין בפסיקת חלוש מותר לגמרי:

[גכ:] זוג של מנעל שמדקקים הרצענים וכן בית הנואר שהיה מפור כחוב צהגות מרדכי פרק צמה טומנין (סי' פז) שאסור לנתקן זה מזה לדעת ריב"א ורפיא צדיה. ונראה מדברי רבינו יואל וראצ"ה (סי' רו) משם רש"ם שהציא שם המרדכי שהוא מותר הואיל ולא עבד להתקיים. עד כאן. ואין להקל צפני עמי הארץ: בפרק צדח (קמו). תניא חותלות של חמרים ושל גרוגרות מתיר ומפקיע וחותר. ופירש רש"י מתיר. אם הכיסוי קשור בחבל: מפקיע. מותר שרשרות החבל. וכבר נתבאר דין זה בסיומן ש"ר (עד: בית יוסף ד"ה חותמות): בתוב נתפסות אשכנזיות ששאלת אם מותר להכניס אצנט במכנסים בשבת פשיטא דמותר ואמאי לא והא אמר רב חסדא שרא לשהדורי אודרה לצי קדיא בפרק צמה טומנין (מת). ואף על גב דאמרין החס הני מילי צעתיקין אבל צדחתא לא היינו משום דעבד כלי אבל הכא דלא מצטל ליה נהן ועשי להכניס ולהוציא תדיר פשיטא דשרי אפילו צדחתא. עד כאן:

הגהות והערות

חיובו משום תופר, אבל קושר דעלמא לא מיחייב אם לא בשני קשרים זה על גבי זה. והקשה עליו בתעופות ראם, דברברי היראים והסמ"ג שמביא הבית יוסף לקמן מבואר דבכי האי גונא שקושר החבל בראשו חייב משום קושר אף בקשר אחד. ועיין אבני נזר שם: גה ופ"י זה אין קשה מה שהקשה התוספות יום טוב (שם) על דברי רבינו אליעזר ממין ממה שכתוב בגמרא שם על מאן דעבד חלתא, דאי חייטיה לפומיה חייב עוד שתי חטאות, ופירש רש"י שכשעשה לה שפה נתחייב עוד שתי חטאות שהוסיף כאן תופר וקושר שצריך לקשור לאחר התפירה. שמה רואים שכשקושר להעמיד התפירה חייב גם על הקשירה. דיש לומר שקושר החוט בראשו ולא שקושר שני ראשיו יחד בקשר אחד. כלכלת שבת (לתפירת ישראל) אות כג. עיין שם: גה שפירש רש"י שם, שפעמים שהיו צריכין ליטול חוטינן מרשת זו ולהוסיף על זו ומתירין מכאן וקושרין כאן. אמנם במתניתין דירש אלו קשרים פירש, שהיו נצרכין לפרקים להתיר קשרי רשתות הקיימת כדי לקצוץ או להרחיב. משמע שהיו מתירין גם שלא על מנת לקשור: ונראה דספיקו של ר"י היה מצד שמתיר ענינו סחירה של קשר ומצאנו במלאכות אחרות שענינן סחירת דבר אחר שעשייתו היא מלאכה דחיובן הוא רק כשנעשות על מנת לעשות אותה מלאכה שסותר אותה, כמחוק על מנת לכתוב וקורע על מנת לתפור, ואם כן אפשר דכן הוא גם במלאכת מתיר [ועיין בדברי התוספות (עג:) ד"ה וצריך לעצים, ובגליין הש"ס שם]. ולכן כתבו התוספות והרא"ש בסיומן ב דלפירוש רש"י בהוה אמינא דגמרא דמתיר נפקא לן מהא דאי מתרמי ליה תרי חוטי וכו' יש ללמוד דלא בעינן מתיר על מנת לקשור, ואף דלא קאי למסקנא. דבזה אין נפקותא בין ההוה אמינא למסקנא אם במלאכת מתיר שהיא סחירת מלאכת קשירה בעינן שיעשה הסחירה על מנת לקשירה. אמנם אחר כך בסיומן ו כתב הרא"ש טעם אחר להא דבעינן מתיר על מנת לקשור משום דבעינן דומיא דמלאכת המשכן, ואם כן תלוי במה שהיה במלאכת המשכן שממנו לומדים המלאכה ובה יש כן נפקותא בין ההוה אמינא למסקנא לפירוש רש"י פרק כלל גדול. ועיין בדברי התוספות יום טוב (פרק ז משנה ב) ד"ה והמתיר, ותוספות רבינו עקיבא איגר שם: נהן דברי המרדכי והשבלי הלקט שבהמשך הביאו השלחן ערוך בסיומן שיד סעיף ט והגמן אברהם שם ס"ק יד: גה נראה שפירשו אלא אם כן מתקנו לפי מדה, והכוונה לדברי רב אשי (עד:) שהמבקע עצים אי קפיד אמשחתא [לחותכן במדה. רש"י] חייב משום מחתך. ועיין לבושי שרד על דברי המגן אברהם סיומן שיד ריש ס"ק יד: נהן בדרכי משה הארוך (בסוף הסיומן) העתיק "ובשאר פסיקת חלוש". ואולי צריך להיות "ואפילו בפסיקת חלוש: [נהן] אב"א לא מבטל ליה אסור דמתקן מגא. מגן אברהם ס"ק ז:

נא לפיכך ברין הגיהו והוסיפו על פי גירסת מהר"ם "כיון דתופר שתי תפירות לא משכחת לה בלא קשר תיפוק לי משום קשר". וכן הוא בחידושים שנדפסו על שם הריטב"א [בחידושי הריטב"א במהדורות הרגילות, שכפי הידוע הם להר"ן] על דברי הגמרא שם. ובאבני נזר סימן קפ כתב לפי זה דראית רבינו אליעזר ממין דאם היה חייב משום קושר לא היה מתחייב משום תופר, ודלא כפי שכתב הסמ"ג שמביא הבית יוסף לקמן בסמוך בשמו, שהראיה היא שמן המשנה משמע שחייב רק משום תופר ובלא מלאכת תופר לא היה מלאכה בתופר שתי תפירות. ועיין שם מה שביאר בכונת דברי הר"ן והטעם להבדל זה בין דבריו ודברי הסמ"ג. וכדברי האבני נזר בכונת הר"ן, נראה מדברי התוספות יום טוב (פרק ז ריש משנה ב) בשם הבית יוסף כאן. אמנם הפרי חדש במים חיים (עג.), והובאו דבריו גם בתוספות חדשים למשניות שם, כתב על דברי התוספות יום טוב "אני לא מצאתי להבית יוסף שכתב כן". ונראה בביאור הדברים דלא מביעא לגירסת ברין כפי שמעתיקה הבית יוסף, שמתפרשת ודאי "כיון דתופר שתי תפירות [דלא קיימין], לא משכחת לה בלא קשר [ואם כן יש בזה משום מלאכה גם בלי מלאכת תופר והיכי קתני מתניתין דאב מלאכה ידיה הוא רק תופר] אלא אפילו לגירסת שבחידושי הריטב"א "תיפוק לי משום קשר", גם אינו מוכרח, ויש לפרש כונתו דבמשנה משמע שאיסורו של תופר שתי תפירות יוצא ונלמד רק ממלאכת תופר ולא ממלאכת קושר, ומזה הראיה שאין מלאכת קושר בקשר אחד, ולא שאם היה בזה משום קושר לא היה מתחייב משום תופר. וכן נראה מדברי היראים גופיה שם ובסיומן חבב (רמג): שהראיה היא כפי שמפורש בדברי הסמ"ג. ועיין גם בדבריו בסיומן תא (רכא). שכתב כעין שכתב הר"ן [לגירסת מהר"ם והחידושים], דבעל כרחך לא מיייר שקשר קשר גמור דא"כ "מאי אירא משום תופר תיפוק ליה משום קשר": ובבית הבחירה למאירי על דברי המשנה שם (עג.) ובפירוש רבינו עובדיה מברטנורה שם כתבו שהתופר שתי תפירות חייב שתיים, אחת משום קושר, ולא חשו לראיה זו של הרא"ם: נבן בתעופות ראם על דברי היראים שם כתב דבחות יאיר סימן קמג הקשה דבאופן זה שקושר שני ראשי החוט יחד בקשר אחד הדרה קושיא לדוכתה דלא קיימי התפירות, דאין הקשר מעמידן כיון שהוא קשר אחד שאינו מתקיים. ונראה פשוט דהתפירות עם הקשר מתקיימות כמו שני קשרים זה על גבי זה, ומכל מקום אין לחייבו משום קושר דהתפירות אינן מהקשר והקשר עשה בקשירת שני ראשי החוט הוא סוג קשר שאינו מתקיים מצד עצמו כיון שהוא קשר אחד. וחייב רק משום תופר, דהקשר שנעשה לצורך קיום התפירות חשיב חלק מתקונת התפירה: ובמים חיים להפיר חדש שם כתב בכונת הר"ן דהכא בשקשר כל אחד משני ראשי החוט לחוד, ובה

י כל בו בשם רש
אומרים. כ תשובה
אשכנזית בשם ר'
אביגדור. ל שכלי
הלכות בשם הר"ר יוסף.
(*) (כן הוא בבית
יוסף).

מ שבת קמו מימרא
דשמואל. ג שם
בכריתא. ס שם וכתב
ששה וכפרו רש"י
שם. ע שם במשנה
וכדמפרש לה רב הונא
הר"ף. ו הורא"ש.
פ ביצה לא נלב מימרא
דשמואל. צ טור בשם
אביו הורא"ש שם
בעירובין אמר ר' תנן
דמגלה ומגלה וכתב
לה וכן כתבו התוספות
שם ושאר פוסקים.

(יט) ויש אומרים דלא שרי לנקב נקב ישן אלא בחבית של חרס שאין הסתימה מהדקת יפה, אבל בחבית של עץ, שמהדקים מאד העץ שסותמים בה הנקב וחותכים ראשו על דעת שלא להוציאו, ודאי נראה שזה נקב חדש ואסור: ד. כפרא שפחבית ואין אדם יכול להוציאה, מתר לקח ברזא אחרת ולהכות באותה ברזא לצרף לשפות יין בשבת. הגה ובלבד שלא יהיה הברזא הראשון נגד השמרים, כמו שכתב סעיף ב (בית יוסף בשם שבולי לקט): ה. (כ) למתן לתן קנה חלול (בחבית *) או ברזא (להוציא יין (כא) אף על פי שלא היה בו מעולם, אבל לתן עלה של הדס בנקב שפחבית, שהעלה עשוי כמרזב והיין זב דרך שם, לא, דגזרין שלא יתקן מרזב ליינו שיפיל היין לתוכו וילך למרחוק, דכשלוקח העלה ומקפלו בעין מרזב נראה כעושה מרזב, ולא דמי לברזא או קנה שאינו עושה בו שום מעשה. הגה ויש מתירים אפלו בעלה של הדס, ^[א*] (כב) במקום שיש לו הרבה קטומים ואין לחש שמא יקטם (הרא"ש סוף פרק חבית וטור): ו. (כג) למתן להתיז ^(ה) ראש החבית (כד) בסוף, (כה) דלאו לפתח מכון, פיון שמסיר ראשה, (כו) אבל לנקבה בצדה, בין של חבית בין של מגופה, אסור אפלו ברמח שעושה נקב גדול ואינו דומה לפתח, דכיון דהוי מצדה, (כו) ודאי לפתח מכון. וולקב המגופה למעלה (כח) מתר, דלאו לפתח מכון, שאין דרך לעשות פתח למעלה אלא נוטל כל המגופה: ז. (כט) חותמות שבפלים, כגון שדה תבה ומגדל, שהפסוי שלהם קשור בהם בחבל, (פ) יכול להתירו (זא) או לחתכו בספיין (זב) או להתיר קליעתו. ודוקא בעין קשירת חבל וכיוצא בו. (ז) אבל פותחת של עץ ושל מתכת אסור להפקיע

שערי תשובה

(א) ראש החבית. עין באר היטב. וכתב מחזיק ברקה שהעידו לו שהגאון מוהר"ר אברהם יצחקי עשה מעשה והתיז ראש קנן סתום וחתום בדבק בספיין, עין שם: (ב) אבל פותחת כו. ועין בתשובת מהר"י הלוי אחיו של הטי"ו שמתר לומר לאינו יהודי לפתח מסגר הדלת

באר הלכה

לא משום דמקלקל הוא, וכן מוכח מדעת הרמב"ם פרק א מהלכות שבת הלכה ג וזו, דמקלקל פטור אבל אסור בכל המלאכות והיו מפין אותו מפת מרדות, ולא מציינו שום שבות שהיה מתר על ידי ישראל משום שהוא לצרף שבת ומוציא סכר וזו גם כן באחרונים, ועל כן פשוט דאין להקל בזה כלל: ה ^[א*] במקום שיש לו הרבה קטומים. כן פרש הטור מה שאמר בגמרא, איכא ביניהו דקטים ומנחי, אבל ברבנו חננאל משמע דהינו שמנח בתוך החבית מבעוד יום, ואפלו הכי לרב יימר דסבירא לה משום דהוא כמרזב, אסור למשוך היין דרך שם, ולרב אשי אין אסור אלא לתן לכתחלה העלה בחבית בשבת:

צרכה וחסרה שום תקון, אפלו הכי מתר להכניסה ולא חישנין שמא יתקנה: (כב) במקום שיש לו, דע, דהמחבר שכתב טעם האסור מפני שגורא כעושה מרזב, ורמ"א מסיים, ואין לחוש שמא יקטם, הוא פלגתא דאמוראי בגמרא, חד אמר טעם האסור שמא יעשה מרזב, וחד אמר גזרה שמא יקטם העלה מן הענף לתנו לחבית, ואמרין מאי ביניהו דקטים ומנחי [הינו, שהיו לו ^כ הרבה קטומים מוכנים מערב שבת לזה, ולכך אין לחוש שמא יבא לקטם], למאן דאמר משום מרזב, אסור אף בכהאי גוונא, ולמאן דאמר שמא יקטם, שרי, ופסק הרא"ש והטור כמאן דאמר שמא יקטם: ו (כג) מתר להתיז. דאין בנין וסתירה בכלים. ^כ ומירי בחבית גרועה שמדבק שבריה בזפת, ולא בשלמה, וכמבאר הכל לעיל בסעיף א. ואם ירצה להתיז רק ראש המגופה לבר, אפלו בחבית שלמה שרי, דלא מקרי שבריה בין שאינה מחברת לחבית: (כד) בסוף. דכלי שמלאכתו לאסור מתר לטלטל לצרף גופו: (כה) דלאו לפתח מכון. אלא ^כ להרחיב מוצא שפתיה שיוכל בקל לקח מה שבתוכה, ודוקא כשהוא עושה זה מפני האורחים [אליה רבה בשם רש"י]. ומתו גם כן לקרע העור מעל פי חבית של יין, ובלבד שלא יכון לעשות זנוק ופירוש, כעין מרזב (תוספתא): (כו) אבל לנקבה בצדה וכו'. דנקב הרי הוא כעושה פתח לחבית, ^כ ואפלו נקב קטן שאינו עשוי להכניס ולהוציא, גם כן אסור מדרבנן, בין במגופה ובין בחבית, אלא דיש חלוק ביניהם, דלענין מגופה אינו אסור ^כ בנקב כזה אלא כשעושה הנקב מצדה של מגופה, אבל כשמנקב למעלה בראש המגופה למשוך משם את היין מתר, וכדלקמה, אבל בחבית אסור ^כ בכל מקום שעושה בה נקב, ומה שננקט השלחן ערוך בצדה, משום מגופה נקט: (כו) ודאי לפתח מכון. דאי אינו מכון לפתח אלא להרחיב מוצא היין ^כ היה לו לפתח את המגופה, אבל כשנוקב במגופה למעלה, על כרחך לאו לפתח מכון, שאין דרך לעשות שם פתח, שלא יפלו עפר וצרורות: (כח) מתר. אפלו בחבית שלמה שרי, שאין המגופה חבור לחבית, וכנ"ל בסעיף קטן כג, ומסתברא דכזה לכלי עלמא מתר ואפלו שלא מפני האורחים: ז (כט) חותמות שבפלים. הוא לשון סגירה, פלומר, שהפסוי שלהם סגור בקשרי חבלים: (פ) יכול להתירו. דלאו קשר של קימא הוא, שהרי להתיר תמיד הוא עשוי: (זא) או לחתכו בספיין וכו'. ולא מקרי סותר, משום דלאו סתירה גמורה היא זו, ואינו אסור בכלים לכלי עלמא, מה שאין כן בשבירת פותחת של עץ ומתכת דהוי סתירה גמורה ושיך אף בכלים: (זב) או להתיר קליעתו. עין בבאור הלכה (אות ד) דלדעת הרמב"ם יש אסור בזה:

שער הצייון

לעין דפה קמכון, והרמב"ם כתב, כדי להראות נדבת לבו, וזהו סעד לדברי רש"י: כו. כגון אברהם בשם תוספות ושאר פוסקים: כז. אבל בנקב שעשוי להכניס ולהוציא, משמע ממגן אברהם דאסור גם במגופה מלמעלה מדרבנן, וכן משמע בר"י: כח. כגון אברהם ואליה רבה ומאמר מרדכי ושאר אחרונים. דלא כט"ז: כט. גמרא שם, וכו' ציו הגר"א: לו. אחרונים:

ה. עין שבת קכב ע"ב רש"י דבור המתחיל גזרה: כב. רש"י ור"ן, ולא חישנין שמא יבא למקנה: כג. אבל אם אין לו אלא אחד יש לחוש שמא יתקלקל אותו האחד, כן משמע מן הטור, אבל בפ"ח קמח ודוקא בהרבה הוא דשרי ולא בשנים ושלשה, וכן נראה שהוא דעת הרב ותוספת שבת: ו. כד. מגו אברהם ושאר אחרונים: כה. רש"י, והנה בגמרא איתא.

וּלְשֹׁבֵר, דְּבִכְלִים נִמְי שִׁיף בְּנִין גָּמֹר וּסְתִירָה גְמוּרָה. ^(א)וּמִטַּעַם זֶה (אג) אָסוּר לְהִסִּיר הַצִּירִים, שְׁקוּרִים גּוֹנְזִי"ש, שְׁאֲחֹרֵי הַתְּבוֹת אִם נֶאֱבַד הַמִּפְתָּח, וְיִישׁ מִתִּירִים ^(בד)בְּזוֹ. יוֹשְׁבֵירַת פּוֹתַחַת ^(דה)שֶׁל תְּבוֹת, ^(הו)יִישׁ מִתִּיר יוֹשֵׁשׁ אוֹסֵר, אִישׁ לְהִתִּיר ^(זו)עַל יְדֵי אִינוֹ יְהוּדִי: ^ח. ^[*ז]^(ח)חֻתְלוֹת (פְּרוּשׁ, מִינֵי כָלִים) שֶׁל תְּמָרִים וּגְרוּגְרוֹת, ^(ט)אִם הַפְּסוּי קָשׁוּר בְּחֶבֶל, מִתִּיר וְסוֹתֵר שְׂרָשְׁרוֹת הַחֶבֶל וְחוֹתֵף אֶפְלוֹ בְּסִפִּין, יוֹאֲפְלוֹ גּוֹפֵן שֶׁל חוֹתְלוֹת, שְׁכָל זֶה כְּמוֹ ^(מ)שְׂשׂוּבֵר אֲגוּזִים אוֹ שְׁקָדִים כְּדִי לִטֹּל הָאֵכָל שְׂבֵהָם: ^(מא)מִתֵּר לְהַפְקִיעַ וְלַחְתֹּף ^(מב)קֶשֶׁרִי הַשְּׂפּוֹד שְׁקוּשָׁרִים בְּטָלָה אוֹ בַּעוֹף הַצְּלוּיִים: ^י. חֻתְמוֹת שְׂבִקְרָקֶע, כְּגוֹן דִּלְת שֶׁל בּוֹר שְׁקָשׁוּר בּוֹ חֶבֶל, יָכוֹל לְהִתִּירוֹ, דְּלֹא קָשָׁר שֶׁל קִנְמָא הוּא שְׁהִירָי עוֹמֵד לְהִתִּיר, ^[*ה]אֲבָל לֹא מִפְּקִיעַ וְחוֹתֵף ^(מג)מִשּׁוּם סְתִירָה, וְדוֹקָא בְּשַׁעֲשׂוּי לְקַיֵּם עַל מִנַּת ^(מד)שֶׁלֹּא לְהִסִּירוֹ בְּשַׁבַּת, אֲבָל אִם אִינוֹ עָשׂוּי לְקַיֵּם כְּפֶלֶל, מִתֵּר. וּמִטַּעַם זֶה מִתֵּר לְהִתִּיר דָּף שְׂמִשְׁמִימִין אוֹתוֹ לְפָנֵי הַתַּנּוּר וְשׁוֹרְקִין אוֹתוֹ בְּטִיט, שְׂאִינוֹ עָשׂוּי לְקַיֵּם ^{(ועֵין לַעֲיִל סִימָן רַנֵּט): יא.} וְאָסוּר לְתַן

בְּאֵר הַיִּטָּב

ה. וּשְׁבִירַת. עֵין ט"ו: ^ו. עַל יְדֵי. אִינוֹ יְהוּדִי וְרִשְׁ"ל פָּרָק ד' דְּבִיצָה סִימָן ט' כְּתֹב דוֹקָא בְּהַפְסֵד מְרֵבָה אוֹ נַחֲפֹז הֶרְבֵּה לַצֶּרֶף מִצּוֹה, אֲבָל בְּסִפִּין אוֹ בְּמַחֲט שְׂרִי לְפַתַּח, מִגֵּן אֲבָרָהִם: ^ז. שֶׁל חוֹתְלוֹת. אֲבָל כְּלִי גָמֹר אוֹסֵר, מִגֵּן אֲבָרָהִם: ^ח. מִפְּקִיעַ. פְּרוּשׁ, מִתִּיר קְלִיעָתוֹ: ^ט. כְּלָל. וְחֻבִּיּוֹת קִטְנִים שֶׁל מִרְקַחַת אוֹסֵר לְהִסִּיר הַחֲשׂוּקִים, שְׁהִירָי עָשׂוּיִים לְדַבֵּק שְׂבָרִים זֶה בָּזֶה, וְיִישׁ לְהִתִּיר עַל יְדֵי אִינוֹ יְהוּדִי, וּבְקָשׁוּר חֶבֶלִים אֶפְלוֹ עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל מִתֵּר, כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה, מִגֵּן אֲבָרָהִם: ^י. לְתַן. וְאָסוּר לְחַמֵּם הַנּוֹרוֹת שֶׁל שְׁעוֹה בְּיוֹם טוֹב כְּדִי לְהַרְבִּיקֵם בְּמַנּוּרָה דְּהוּי מְמַרְת, וּבִסְפָּר זְכוּרֹנוֹת אוֹסֵר לַעֲשׂוֹת בְּשַׁבַּת וּבְיוֹם טוֹב שְׂמָא יָבֵא לְמִרְחָ וְנִתְכַּח רֶאכ"ו בְּסִימָן שֶׁפ' דְּחֶלֶב וְשָׁמֶן דִּינוֹ כְּשַׁעוּרָה:

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

^(אג)אָסוּר לְהִסִּיר הַצִּירִים. דְּכַשְׁבִּירַת פּוֹתַחַת דְּמִיָּא, וְיִישׁ בְּזֶה מִשּׁוּם סְתִירָה, וְכֵן הַמַּחְזִיר לֹא דִלְת הַכְּלִי עַל צִירָה יֵשׁ בְּזֶה מִשּׁוּם בְּנִין: ^(בד)בְּזוֹ. סְבִירָא לְהוּ דְּלֹא דְּמִי לְשְׁבִירַת פּוֹתַחַת ^כוּסְתִירָה גְרוּעָה הִיא כִּינּוֹן שְׂאִין צִירִף לְשֹׁבֵר שׁוּם דָּבָר. וְדַע, ^{כז}דְּלֶכְלִי עֲלִמָּא אוֹסֵר לְקַבֵּעַ הַצִּירִים אוֹ מִנְעוּל בְּמִסְמָרִים לְהַפְלִי, דְּהוּי תַקוּן מְנָא, וְעֵין בְּחִי אֲדָם שְׂפַתָּה דְּאֶפְלוֹ עַל יְדֵי אִינוֹ יְהוּדִי אוֹסֵר, דְּהוּי מְלֹאכָה דְּאוּרִיתָא: ^(דה)שֶׁל תְּבוֹת. וְהוּא הִדִּין שְׂאָר כָּלִים: ^(הו)יֵישׁ מִתִּיר. סְבִירָא לֵה דֹאִין שִׁיף שֶׁם סְתִירָה כְּלָל בְּכָלִים, וְכְמוֹ שְׂבִירַתִי לַעֲלִיל בְּסַעֲיָא א בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה דִּישׁ רֵאשׁוֹנִים שְׂסוּבְרִין כֵּן, וְאַף דְּהַמַּחֲבֵר סִתֵּם מִתְחַלָּה בְּסַעֲיָא זֶה גּוּפָא בְּשְׁבִירַת פּוֹתַחַת לְאִסוּר, אֶפְלוֹ הָכִי הֵבִיא כָּאֵן דַּעַת הַיֵּשׁ מִתִּירִין, כְּדִי לְסַמֵּךְ עֲלֵיהֶן לְהַקֵּל עַל כָּל פָּנִים עַל יְדֵי אִינוֹ יְהוּדִי, וְכְמוֹ שְׂמִסִּים אַחֵר כֶּף, וְכִדְאִיתָא בְּבֵית יוֹסֵף: ^(זו)עַל יְדֵי אִינוֹ יְהוּדִי. וְיִישׁ שְׂפַתָּה, דְּדוֹקָא בְּהַפְסֵד מְרֵבָה, אוֹ שְׂנַחֲפֹז הֶרְבֵּה לַצֶּרֶף מִצּוֹה. וְכָל זֶה בְּשְׁבִירַת הַפּוֹתַחַת, אֲבָל לְפַתַּח אוֹתוֹ בְּסִפִּין אוֹ בְּמַחֲט גְדוֹל שְׂרִי אֶפְלוֹ דִּלְת שֶׁל בֵּית [אַחֲרוֹנִים]: ^ח ^(ח)חֻתְלוֹת. כָּלִים עָשׂוּיִים מִפְּתַח תְּמָרִים כְּמִין סִלִּים, וּמִנִּיחִים בְּתוֹכָן תְּמָרִים רַעִים לְהַתְּבַשֵּׁל: ^(ט)אִם הַפְּסוּי וְכוּ'. בְּאֵמַת כָּל הַיֵּשׁ דִּינוֹ הֵךְ דְּסַעֲיָא ז, וְנִקְטָה מִשּׁוּם סִפָּא, לֹאשְׁמִיעֵינָן דְּבִזָּה אֶפְלוֹ גּוֹפֵן שֶׁל חוֹתְלוֹת מִתֵּר לְשֹׁבֵר, כְּמוֹ שְׂמִפְרֵשׁ הַטַּעַם: ^(מ)שְׂשׂוּבֵר אֲגוּזִים. וְדוֹקָא הֵנִי ^{כז}דְּלֹא כָלִים גְּמוּרִים הֵן, דְּאִינֵם עָשׂוּיִים אֲלֹא שְׂתִיבְשׁוּלֵי הַתְּמָרִים בְּתוֹכָן, אֲבָל כְּלִי גָמֹר, כְּבֵר סִתֵּם הַמַּחֲבֵר בְּרִישׁ סַעֲיָא ז לְאִסוּר. וּמַחְצֵלַת שְׂתוּפָרִים בּוֹ פְּרוֹת, מִסְתַּפֵּק הַפְּרִי מִגְּדִים אִם דְּמִי לְחוֹתְלוֹת: ^{מא}מִתֵּר לְהַפְקִיעַ וְכוּ'. דְּפָסִיקַת הַחוּט מִתֵּר בְּדָבָר תְּלוּשׁ, כְּפִ"ל בְּסַעֲיָא ז, וְאִין בּוֹ מִשּׁוּם מְלֹאכָת מַחֲתָף, שְׂאִינוֹ מְקַפִּיד עַל הַמַּדָּה. כְּתִבוּ הַפּוֹסְקִים, הַמְּבַקֵּעַ עֲצִים לְחִתְיוֹת גְּדוּלוֹת, ^כאִסוּרוֹ הוּא רַק מִדְּבָרֵי סוּפְרִים מִשּׁוּם עֲבָדָא דְּחַל, וְהַמְּבַקֵּעַ לְחִתְיוֹת קִטְנוֹת חֵיב מִשּׁוּם טוּחֵן, וְאִם מְקַפִּיד הוּא עַל הַמַּדָּה, חֵיב מִשּׁוּם מַחֲתָף אֶפְלוֹ לְחִתְיוֹת גְּדוּלוֹת: ^(מב)קֶשֶׁרִי הַשְּׂפּוֹד וְכוּ'. וְהוּא הִדִּין ^{כז}פְּרוֹת שְׂקָשׁוּרִים אוֹ תְּפוּרִים יָחַד בְּחוּט, מִתֵּר לְהִתִּיר אוֹ לְחַתֵּף הַחוּט: ^י ^(מג)מִשּׁוּם סְתִירָה. דְּכִינּוֹן שְׁהוּא מַחֲבֵר לְקַרְקַע יֵישׁ בּוֹ מִשּׁוּם בְּנִין וּסְתִירָה: ^(מד)שֶׁלֹּא לְהִסִּירוֹ בְּשַׁבַּת. אֲלֹא בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת, אֲבָל אִם אִין דַּעַתוֹ לְהִסִּירוֹ אֵף בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת, גַּם לְהִתִּירוֹ אוֹסֵר, דְּהוּי קֶצֶת קָשָׁר שֶׁל קִנְמָא [פְּרִי מִגְּדִים וְחִדּוּשֵׁי ר' עֲקִיבָא אִיגְרָ:]

שְׂעִיר הַצִּיּוֹן

מִתְחַלָּה שְׂאִין צִירִף לְשֹׁבֵר שׁוּם דָּבָר. הֵינּוּ בַּעֲצֵם הַכְּלִי, וְלֹא כְּדַעַת אִינֵה אַחֲרוֹנִים שְׂפַתָּה דְּהַמִּגֵּן אֲבָרָהִם פְּלִיג בִּזָּה עַל הַטַּעַם שְׂמִתִּיר לְדַעַת זוֹ בְּשִׁמְתִּיר צִירִים, וְלַעֲנִיּוֹת דַּעַתִּי פְּשׁוּט דְּהַמִּגֵּן אֲבָרָהִם לֹא אִינֵה בִּזָּה כְּלָל, אֲלֹא מִינֵי בַקְבִיעֵת הַצִּיר לְהַפְלִי: ^ח לִד. מִגֵּן אֲבָרָהִם: ^מלֵה. וְעַל כֵּן מִי שְׂאִנְסוּהוּ אִינֵם יְהוּדִים לְחַתֵּף עֲצִים בְּשַׁבַּת, מוֹטָב שִׁיבְקַע אוֹתָם לְחִתְיוֹת גְּדוּלוֹת וְלֹא יִסְר אוֹתָם, דְּעַל נִסְיָה חֵיב מִשּׁוּם טוּחֵן, כְּדִאִיתָא בְּרַמְבַּ"ם וּבִלְחָם מִשְׁנָה, עֵין שָׁם: ^{לו}. נִגְר יִשְׂרָאֵל בְּשֶׁם כְּלִכְלַת שַׁבַּת:

אכל בהמה, (יג) אפלו לטלו כדי לחצץ בו שניו⁷ (יד) אסור: ה. (טז) ומתן לטלטל עצי בשמים להרית בהם ולהניף בהם (טז) לחולה, י (יז) ומוללו להרית בו, י (יח) אחד קשים ואחד רפים: ו. המחלק לבני ביתו מנות בשבת יכול להטיל גורל, לומר למי שיצא גורל פלוני יהיה

ו שם פריתא. ז שם בגמרא אלקא דחכמים. ח שבת קמח משנה.

באר היטב

ובתב הים של שלמה פרק ד, דהך קוטמו אינו מתן אלא ביד אכל לא בסכין, ולא התן בסכין רק באכלי בהמה, עין שם, והט"ז בסיומן תקיט סעיף ד חולק על הים של שלמה בזה ומתיר אפלו בסכין, עין שם, והמגן אברהם סוף סימן תקיא העלה

משנה ברורה

(יג) אפלו לטלו. רוצה לומר, אפלו נטילה סתם בלי קטימה אסור משום מקצה כשאר עצים, וכל שכן אם ירצה לקטמו כדי לחצות בו שניו דאסור משום שבות, שהוא כעין תקון כלי, ודוקא אם יקטמנו ביד, דאז פטור מחטאת משום דהיא מלאכה כלאחר יד ואסור משום שבות, כמו שפיתכנו, אכל אם יקטמנו בכלי כדי לחצות בו שניו או לפתח בו הדלת, אז היא מלאכה גמורה, שמשוהו כלי על ידי זה וחיוב [אלהיה רפה בשם הרא"ש ורבינו ירחם]: (יד) אסור. ואף דיש בזה משום כבוד הבריות, שפעמים שנראה הכשר שבין השנים לחוץ וגנאי הוא לו, אף על פי כן אסור, דהיה לו להכין קיסם מאתמול במקום הסעודה [גמרא]. ולפי זה אם הזמינו חברו לסעודה בשבת ולא היה אפשר לו להכין שום דבר מאתמול לחצות בו שניו, מתן לו "לטלטל קיסם לחצות בו שניו אם אין לו דבר אחר, אף במקום שאין נחשב לו זה לגנאי אסור [מגן אברהם]: ה. (טז) מתן לטלטל וכו'. דלא מקצה דעתה מאלו העצים מעקרא: (טז) לחולה. הוא הדין "לבריא, אלא ארחה דמלתא נקט: (יז) ומוללו וכו'. צריך לומר וקוטמו ומוללו. ומלילה הינו, שמווללו בין אצבעותיו כדי להוציא ריחו, וקטימה נמי משום זה, שמקום הקטימה הוא לח וריחו נודף. והסכימו "הרבה אחרונים, דהא דמתן לקטם^ט בקשים, הינו, דוקא ביד אכל לא בכלי, אף שהוא קוטם רק כדי להרית ואינו מכון כלל לעשותה כלי, ולכך אסור לקטם ההדס בסכין, גזירה דלמא אתי לקטם לחצץ בו שניו, ובזה חיוב כנ"ל בסעיף קטן יג. ואפלו ביד אינו מתן לקטם בקשין רק להרית, אכל לחצץ בו שניו אסור לכלי עלמא: (יח) אחד קשים. הינו, אפלו קשים שאינם ראויים כלל למאכל בהמה, אפלו הכי מתן לקטםם ולפסח בהם כל מה שירצה, בין שפושט עץ גדול או קטן [רמב"ם]. ודוקא בכל זה, שהוא רק להוסיף ריח על ידי המלילה ותקטימה, אכל אסור להוליד ריח, כגון להניח בשמים בבגד וכדומה כדי שיהיה הבגד מריח אסור [אחרונים]. ואגב דאירינן בשלחן ערוך לענין חתוף וקטימה בענין אכלי בהמה ועצי בשמים, נעתיק נמי בזה דין מלאכת מחתוף בשאר דברים. א המחתף עור, או כל דבר שאדם מחתף ומקפיד על מדתו, בין עץ או מתכת או אפלו נוצות של עוף, בין שמקפיד על מדת ארכו ורחבו וחוטף בכונה, חיוב, אכל החותף דרך הפסד, פרק יא. ומה יפה הועילו לנו הנבאים (נחמיה י) ונחמנונו ז"ל כמה חטאת, כגון שמוכר איזה סחורה ומחתף ממנו לפי מדתו הצריך שיף באכלין, וכמו שפיתכנו לעיל בסעיף קטן יב. ג אם מלאכת מחתף הוא דוקא בכלי או אפלו ביד, עין במה שפיתכנו בבאור הלכה (אות ה) דתלוי בכל דבר לפי ענינו, דדבר שדרכו לחתכו דוקא בכלי, אין חיוב כי אם בכלי, ודבר שדרכו להפרידו ביד, חיוב גם כן אפלו ביד, ומסתברא דאסור דרבנן יש בכל גוני, וכמו שפיתכנו בבאור הלכה, עין שם. החותף קיסם בסכין לחצות בו שניו,

שער הציון

האלהיה רפה וגם התרנו נתנאל, דלא כט"ז: טו. וברבים מתן אף בכלי, דהם בכלל אכלי בהמה, ומשעם זה אף לחצץ בו שניו מתן ברבין, וכמו שפיתכנו רש"י שם: טז. וכן לתן שפינגרא"ד באכלין מוליד ריח [פרי מגדים בשם חכם צבי]. ועין באר היטב מה שהביא בשם שריי כנסת הגדולה שמתחיר לקטם כדי לתן לאחר, והפרי מגדים מצדד להסתיר ולכן השמטתי דבר זה:

7. אסור. ואם קטמו חיוב, רמב"ם פרק יא. ועין מגן אברהם: ס. ומוללו. צריך לומר, וקוטמו ומוללו להרית וכו'. בשריי כנסת הגדולה חוכך להחמיר דוקא קוטם מעט כדי שירית מתן, אכל אם משבר חתיכה ממנו כדי לתנו לאחר אסור, עין שם.

באר הלכה

אפלו נטילה סתם בלי קטימה, כן פרש הב"ח. ועוד יש לומר כפשטה, דלא מבעיא לטלטלו לצורך גופו לשאר דברים דאסור, ואפלו לחצוץ שניו הוה אמינא דמתן משום כבוד הבריות, וכמו שפיתכתי במשנה ברורה, והוא גמרא ערוכה שבת פא ע"ב עין שם:

ה. אחד קשים ואחד רפים. לכאורה קשה, אמאי התירו לקטם בקשים להרית, נהי דאינו מכון בהקטימה לעשותה כלי, שאינו רק להרית ואין שיך בזה תקון כלי, יאסור משום מחתף בקשים, שאינם בכלל אכלי בהמה, דהרי בכל מלאכת מחתף אין הטעם משום דבנה עושה כלי, אלא דנה גופא הוא מלאכה, כידוע כמה שאמרה גמרא שבת עד ע"ב, היא מאן דסלית סלתא וקפיד אמשחתא דחיוב גם משום מחתף, ואולי דכיון דמירי בקוטם ביד, כמו שפיתכנו במשנה ברורה סעיף קטן יז, אפלו משום מחתף לית בזה, דסתם מחתף הוא בכלי, וכן משמע לעניות דעתי מהרא"ש שכתב דלהכי פטור בקוטם ביד לחצות בו שניו משום דהוי כלאחר יד, וכן רש"י גם כן כתב דקטימה שלא בסכין, תקון כלאחר יד הוא ולא תקון מעליא, ואי שם מחתף שיך אפלו ביד, דל מהכא שם תקון ולחיוב משום מחתף. אמנם בנושמת אדם ראיתי מלתא חדתא, שמצדד לומר דשם מחתף שיך אפלו ביד, וקשה לדבריו אמאי התירו לקטם בקשים, ואולי דסתם קוטם להרית אינו מקפיד על המדה, דאינו מכון רק שעל ידי הקטימה יהיה הריח נודף יותר, אכל באמת אם הוא מקפיד על המדה, כגון שחברו מבקש ממנו שיתן לו מעצי בשמים שלו והוא קוטם איזה שעור ממנו כדי לתן לו, אין הכי נמי דיציר בזה לפעמים אסור דאורייתא ובזה יהיה מקום לדינו של השריי כנסת הגדולה שפמה עליו הפרי מגדים, עין שם אכל סתם קוטם קיסם לחצות בו שניו, משמע מהרמב"ם דהוא מקפיד על המדה מדחיקהו שם משום מחתף, עין ברמב"ם פרק יא, והינו דהוא רוצה להשוותו לפה כדי שיהיה טוב לחצות בו שניו ונענן במידי משנה שם שדעתו דגם בזה אינו חיוב כי אם בקוטם בסכין ולא ביד, וכדעת הרא"ש, ומדלא חזקהו משום מחתף שמע מנה דסבירא לה דשם מחתף לא שיך ביד וכמו שפיתכנו, ואין לנו תלצה על הנשמת אדם, שהוא רוצה לישב דברי הרמב"ם על כן הוא אומר לדבריו מלתא חדתא ואין לו ראיה לדבריו, וכמו שפיתכנו ראיה לדבריו מדברי הרא"ש ורש"י דמחתף לא שיך ביד. ולענין דינא נראה לי להכריע דתלוי מלאכת מחתף בכל אחד לפי ענינו, דדבר שדרכו לחתכו דוקא בכלי, לא שיך שם מחתף אלא בכלי, ודמאי שמצינו לענין גזוז בשבת צד ע"ב, משום דאין דרך גזיזה ביד, ודבר שדרכו להפרידו לשנים ביד וכמו שמצינו לענין איזה סחורה שדרך להפרידו לשנים על ידי קריעה ביד, חיוב משום מחתף אי מפרידו על ידי יד, ודמאי שמצינו לענין תולש דחיוב אפלו אם תולש בידו ולא בכלי, וכמו שפרש רש"י בשבת עג ע"ב דבור המתחיל אין דרך, עין שם, אף כל זה דוקא אם הוא מקפיד על המדה, וכמו שהעתיקנו בפנים מלשון הרמב"ם. אף מה שפיתכנו דתלוי בכל אחד לפי דרכו, לכאורה הוא רק לענין דאורייתא, אכל מדרבנן יהיה אסור בכל גונא, דמאי דגזיזה דאסור מדרבנן

על מדת ארכו ורחבו וחוטף בכונה, חיוב, אכל החותף דרך הפסד, פרק יא. ומה יפה הועילו לנו הנבאים (נחמיה י) ונחמנונו ז"ל כמה חטאת, כגון שמוכר איזה סחורה ומחתף ממנו לפי מדתו הצריך שיף באכלין, וכמו שפיתכנו לעיל בסעיף קטן יב. ג אם מלאכת מחתף הוא דוקא בכלי או אפלו ביד, עין במה שפיתכנו בבאור הלכה (אות ה) דתלוי בכל דבר לפי ענינו, דדבר שדרכו לחתכו דוקא בכלי, אין חיוב כי אם בכלי, ודבר שדרכו להפרידו ביד, חיוב גם כן אפלו ביד, ומסתברא דאסור דרבנן יש בכל גוני, וכמו שפיתכנו בבאור הלכה, עין שם. החותף קיסם בסכין לחצות בו שניו,

יב. עין בפרי מגדים שמצדד דהוא הדין דמתן לקטם הקיסם ביד כדי לחצות בו שניו אם אי אפשר לו לחצות בו בלא זה, וכפי מה שפיתכנו מקדם דקטימת הקיסם ביד הוא רק משום שבות, עין שם: ה. יג. תוספת שבת, ואף דמגן אברהם כתב אפשר לפי האמת כן הוא, עין ברמב"ם שהשמיט זה לגמרי, משמע דסבירא לה דכיון דמטלטלינן להו להרית ממילא מתן גם כן להניף: יד. רש"י והביאו המגן אברהם, והסכים עמו

הַלְכוּת שַׁבַּת סִימָן שֶׁכָּב שֶׁכָּב

כָּבָר הַגּוֹלָה כָּנָג.

ט הרי"ף וְהַר"ש וְהַלֵּא
כָּרָב. י שֶׁם בְּגִמְרָא.
כ רמב"ם בְּפֶרֶק כָּג וְכָן
הַכְרִיעַ שֶׁם הָרֹב הַמְּגִיד.

א בִּיצָה כֵּט מִשְׁנָה
וְכַתְּנָא קָמָא וְכַדְמִפְרֵשׁ
לָה רָבָא שֶׁם. ב ר"ן
שֶׁם וְשָׁכַן נִרְאִין דְּכָרִי
רמב"ם בְּפֶרֶק ד'
מַהֲלָכוֹת יוֹם טוֹב.

חֲלָק פְּלוּנִי שְׁלוֹ, וְהוּא שִׁיְהִיּוּ (יט) הַחֲלָקִים שְׁוִים וְאִינוּ עוֹשֶׂה אֶלָּא כְּדִי לְהַשְׁוֹתָם שְׁלֹא לְהִטִּיל קִנְיָהּ
בִּינֵיהֶם, אֶבֶל עִם אֲחֵרִים אֲסוּר, ^[1*] (כ) כִּיּוֹן שְׁמַקְפִּידִין ^[1*] (כא) זֶה עַל זֶה יִבְאוּ לִידֵי מִדָּה וּמִשְׁקָל. אֶבֶל
לִתֵּן מִנָּה גְדוּלָּה כְּנֶגֶד מִנָּה קִטְנָה (כב) וּלְהִטִּיל גּוֹרֵל עֲלֵיהֶם, אֶפְלוּ בְּכַנִּי בֵּיתוֹ וּבַחֲלָל אֲסוּר מִשּׁוּם קוֹבְיָא.
כִּי־שׁ אֲוֹמְרִים דְּעִם כְּנִיּוֹ וּבְנִיּוֹ בֵּיתוֹ מִתֵּר לְהִטִּיל גּוֹרֵל אֶפְלוּ עַל מִנָּה גְדוּלָּה כְּנֶגֶד מִנָּה קִטְנָה, מִפְּנֵי
(כג) שְׁאִין מְקַפִּידִים. הִגָּה וְאֲסוּר (כד) לְהִטִּיל ⁽⁸⁾ גּוֹרֵל (כה) בְּשַׁבָּת אֶפְלוּ עַל יְדֵי אִינוּ יְהוּדִי (מהרי"י):

שֶׁכָּב דִּינֵי הַשְּׁאֵלָה וְקִנְיָן צָרִיךְ שַׁבַּת וְהַדְחַת הַפְּלִים וְתַקוּנָן וְטִבִּילָתָן בְּשַׁבָּת.

וְבוֹ י' סְעִיפִים:

א. (א) מִתֵּר לֹאמֵר לְחַבְרוֹ מִלֵּא לִי כָּלִי זֶה, אֶפְלוּ הוּא (ב) מִיֶּחֶד ⁶ לְמִדָּה. כִּי־הֵנִי מְלִי כְּשֶׁנוּטֵל הַלּוֹקָח
מִדָּה שֶׁל מוֹכֵר (ג) וּמוֹלִיכּוֹ לְבֵיתוֹ, וְאִין צָרִיךְ לֹאמֵר אִם מְבִיא הַלּוֹקָח מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וְאֹמֵר לוֹ מִלֵּא לִי

בָּאֵר הַיָּטֵב

דְּרוּקָא לְהוֹסִיף רִיחַ שְׂרִי אֶבֶל אֲסוּר לְהוֹלִיד רִיחַ, עֵין שֶׁם: ו. גּוֹרֵל. אֶבֶל לְקַדִּישׁ אוֹ
מִי שִׁיעֲלָה לְסַפֵּר תּוֹרָה שְׂרִי, דְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים סְבִירָא לְהוֹ דְּכִיּוֹם הַכְּפּוּרִים הֵיוּ מְטִילִים
גּוֹרֵל מִי שׁוֹחֵט מִי זֶרֶק, מִגֵּן אֲבָרָהֶם, עֵין שֶׁם. וְעֵין ט"ז וַיְכִיד אֶהְרֹן:

6. לְמִדָּה. פְּרוּשׁ, שְׂרָגִיל לְמַדֵּר לְמַכֵּר בּוֹ:

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

חֵיב בְּזֶה מִשּׁוּם תַּקוּן כָּלִי לְדַעַת הַרָא"ש, וְלַדַּעַת הַרמב"ם מִשּׁוּם מַחֲתָךְ.
וְאֶפְשָׁר דְּחֵיב לְדִידָה שְׁנִים: ו (יט) הַחֲלָקִים שְׁוִים. דְּכִזָּה אִין שִׁיף
שׁוּם אֲסוּר שֶׁל שְׁחִיקַת קוֹבְיָא, כִּיּוֹן שְׁאִין מִשְׁתַּכֵּר עַל יְדֵי הַגּוֹרֵל:
(כ) כִּיּוֹן שְׁמַקְפִּידִין. וְלַחֲלָק בְּלִי גּוֹרֵל שְׂרִי, "דְּמַסְתָּמָא אֲמִרִין שְׁאִין
מְקַפִּידִין, אֶלָּא אִם כֵּן רוֹצִים לְהִטִּיל גּוֹרֵל דְּאֵז חֲזִין שְׁמַקְפִּידִין" וְאֶפְלוּ
אִם הֵם שְׁכָנִים וְלֹא בְנֵי חֲבוּרָה אַחַת, דְּדֶרֶךְ סֶתֶם שְׁכָנִים לְהַקְפִּיד אֵלּוּ
עַל אֵלּוּ, מִכָּל מְקוֹם לֹא אֲסוּר רַבְּנָן לְחֲלָק בְּלִי גּוֹרֵל: (כא) זֶה עַל
זֶה. הֵינּוּ, שְׁלֹא לְמַחֵל לְחַבְרוֹ אִף עַל דְּכָר מוֹעֵט: (כב) וּלְהִטִּיל
גּוֹרֵל וְכו'. הֵינּוּ, דְּמִי שִׁיְכַּפֵּה בְּגוֹרֵל יִטֵּל הַגְּדוּלָּה וּמִי שִׁיתַּחֲבִיב יִטֵּל
הַקִּטְנָה, הוּא בְּכָלִל שְׁחִיקַת קוֹבְיָא מִמֶּשׁ. [קוֹבְיָא י"ט הוּא מִה שְׁמַשְׁחִקִין
בְּעֵצִים], וְקוֹבְיָא הוּא ² אֶבֶק גִּזֵּל מִדְּבָרֵיהֶם, שְׁאִין דַּעַתוֹ לְהַקְנוּתוֹ בְּקִנְיָן
גְּמוּר, וְלִהְיוֹת אֲסוּר אִף בַּחֲל, וְאִף דְּבַעַל הַבֵּית עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ לֹא שִׁיף גִּזֵּל
כָּלִל שְׁהָרִי הַכֵּל שְׁלוֹ, מִכָּל מְקוֹם אֲסוּר דְּלָמָּא אַתִּי לְסְרוּכִי בְּקוֹבְיָא עִם
אֲחֵרִים, ^{כא} וּבְאַחֲרֵים בְּוִדָּאֵי אֲסוּר בַּחֲל, וְכָל שֶׁכָּן בְּשַׁבָּת, דְּקוֹבְיָא דְּמִי
לְמַקָּח וּמִמְכָּר: (כג) שְׁאִין מְקַפִּידִים. שְׁהָרִי הוּא נוֹתֵן לָהֶם הַכֵּל
מִשְׁלוֹ וְלֹא שִׁיף חֲשֵׁשׁ דְּמִדָּה וּמִשְׁקָל, וְגַם קוֹבְיָא אִין כָּאן. וְאִם בְּנִיּוֹ
חוֹלְקִים מִשְׁלַע עֲצָמָם, ^{כב} אֲסוּר מִנָּה גְדוּלָּה נֶגֶד מִנָּה קִטְנָה [פְּרִי מְגִדִּים]:
(כד) לְהִטִּיל גּוֹרֵל. הֵינּוּ, אִם הוּא לְחֲלָק אִינְה דְּכָר, וְאֲסוּר אֶפְלוּ
בְּמְקוֹם דְּאִתִּי לְאַנְצוּי, אֶבֶל לְהִטִּיל גּוֹרֵל מִי יֹאמֵר קָדִישׁ אוֹ מִי שִׁיעֲלָה
לְתוֹרָה שְׂרִי, דְּהָא הֵיוּ מְפִיסִין בְּשַׁבָּת בְּמַקְדָּשׁ מִי שׁוֹחֵט מִי זֶרֶק [מִגֵּן
אֲבָרָהֶם]. וְעֵין בְּנוֹר הַקָּדֵשׁ שֶׁהִבִּיא בְּשֶׁם שְׁבוֹת יַעֲקֹב חֲלָק ג' סִימָן כֹּד
שְׁמַשְׁמַע שְׁאִינוּ מִתֵּר רַק לְהִטִּיל גּוֹרֵל מִתּוֹךְ הַסֶּפֶר כְּנֶהוּג, אֶבֶל לְהִטִּיל
גּוֹרֵל עַל יְדֵי פִתְקָאוֹת שְׁנִכְתָּבוּ מִעֵרֵב שַׁבָּת שֶׁם כָּל אֶחָד עָלָיו וּמִטִּילִין
בְּקַלְפֵי וּמוֹצִיאִין פִּתְקָא מִי שִׁיעֲלָה לְסַפֵּר תּוֹרָה, אֲסוּר, וְכֵן כָּתֵב בְּסֶפֶר הַחַיִּים: (כה) בְּשַׁבָּת. עֵין בְּמִגֵּן אֲבָרָהֶם, ^{כב} דְּאֶפְלוּ אִם הוּא דְּכָר מִצּוּה

וְלֹא הֵיוּ מְצִי לְמַעֲבַד מֵאֲתָמוּל גַּם כֵּן אֲסוּר בְּשַׁבָּת, ^{כד} וְכִיּוֹם טוֹב מִשְׁמַע מִמֵּגֵן אֲבָרָהֶם דְּשָׂרִי בְּאֶפֶן זֶה. וְעֵין בְּשַׁעַר הַצִּיּוֹן:

שֶׁכָּב א (א) מִתֵּר וְכו'. הֵינּוּ, אִף דְּמַקָּח וּמִמְכָּר אֲסוּר בְּשַׁבָּת יוֹם טוֹב, וְאֶחָד ^א הַמוֹכֵר בֶּפֶה אוֹ בְּמִסְרָה וּמִשְׁכִּיָּה וְכֵן מִדִּידָה שְׁאִינָה שֶׁל מִצּוּה
גַּם כֵּן אֲסוּר, וְכַנֵּ"ל בְּסִימָן שׁו, אֶפְלוּ הִכִּי מִתֵּר לֹאמֵר בְּלִשׁוֹן זֶה, ^ב שְׁאִינוּ אוֹמֵר בְּלִשׁוֹן מְכִירָה מְכֹר לִי וְאִינוּ מְזַכֵּר שֶׁם מִדָּה,
רַק כָּלִי זֶה סֶתֶם: (ב) מִיֶּחֶד לְמִדָּה. פְּרוּשׁ, שְׂרָגִיל לְמַדֵּר וְלְמַכֵּר בּוֹ: (ג) וּמוֹלִיכּוֹ לְבֵיתוֹ. שְׁאִין זֶה דְּרֶךְ מַקָּח וּמִמְכָּר, ^ג וְגַם לֹא מְחִי

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

דְּאֶבֶל לֹא עַל הַמְּנוּת, לְאַשְׁמַעֲיָן דְּכִיּוֹם טוֹב נְמִי אֲסוּר: כד. עֵין שֶׁם בְּדִקְרִי דְּבִאפֵּן זֶה
גַּם לְרִשִׁי מִתֵּר, וְהֵינּוּ, מִמֶּה הַשְׁתִּירוּ לְהִטִּיל חֲלָשִׁים עַל הַקְדָּשִׁים שְׁנוּשְׁחָטוּ בְּיוֹם טוֹב. וְגַם
זֶה לֹא אֲבִין, דְּדִלְמָא רַק עַל אֲכִילַת בִּשְׂרָה קִדְּשִׁים שְׁהִיא מִצְוַת עֲשֶׂה גְמוּרָה הַתִּירוּ אֶבֶל לֹא
לְשֹׂאֵר דְּכָר מִצּוּה, וְתוֹרַע, דְּהָא רִישָׁא דְּמִשְׁנָה אֲמַרָה בְּסֶתֶם מְפִיס אֲדָם עַל הַמְּנוּת עִם בְּנֵי
וּבְנֵי בֵּיתוֹ וְלֹא עִם אֲחֵרִים, וְהֵינּוּ, מְנוּת דְּשַׁבָּת שְׁהוּא גַּם כֵּן דְּכָר מִצּוּה לְאֶכְלָם, וְכִלּוֹל בְּזֶה
נְמִי יוֹם טוֹב, כְּדִמּוּכָה בְּמִקְרָא, וְאֶפְלוּ הִכִּי אֲסוּר, וְעַל כִּרְחֻף דְּקִדְּשִׁים שְׁאִין, וְצָרִיךְ עֵינִין,
וְעַל כָּל פְּנִים בְּשַׁבָּת וְדִּיאִין אִין לְהַקָּל בְּזֶה וּכְדַעַת הַמִּגֵּן אֲבָרָהֶם, וְאִף שֶׁהַשְׁנֵנוּ לְעֵיל עַל
רְאִיתוֹ, מִכָּל מְקוֹם דִּינוּ אֲמַת:

שֶׁכָּב א. א. רמב"ם: ב. אליה רבה בשם שלטי גבורים: ג. גמרא:

ט) ע"ג א' מתני' והמתכו, נראה דעיקר המלכא היא כל פעולת תיקון שע"י הפרדת חלק מחלק, בין אם התיקון בשניהם כגון המחמד עור לשנים ובין אם התיקון באחד כגון המגרר ראשי כלונסות לקמן ע"ה ב', ומסתברא דלא מיחייב עד שהפרידן לגמרי, אבל המקלע עור והשחיר מחובר את מה שהקליע אע"פ שחתך רובו פטור.

ונראה דמעיקר המלכא אין חילוק בין בכלי לביד, אלא דאי אורחי' בכלי ממילא כשעושה ביד חשיב שינוי, אבל מידי דאורחי' ביד שפיר חשיב מחמד כשתולש ביד, וכ"מ בירו' פ' כלל גדול וכמ"ס להלן, וכ"כ בזה"ל סי' שכ"ב.

ומלכא קורע נראה דאינה אלא בקריעה שהיא בעצמה הפסד אלא שיש בה אורח לתיקון, כמו בנפל בה דרנא או דעבדא כי כיסתא או על מתו, אבל קריעה שהקריעה בעצמה הוי תיקון כמו המחלק בגד או עור ע"י קריעה זה בכלל מחמד, ובכל אופן אינו בכלל קורע, ואף בגוונא דמיפטר משום מחמד וכגון דלא קפיד אמשחתא, ודירו' פרק כלל גדול [והובא בזה"ל סי' ש"מ סי"ג] איתא דקורע באמצע ומחמד מן הצד, ונראה דר"ל עיקר המלכא של קורע היינו כשצריך לקרוע באמצע והיינו קריעה לשם תיקון, ומחמד היינו שמהקליע מן הצד, [ואפשר נמי דמן הצד מתפרש שמהפרידו לגמרי וכמ"ס לעיל משא"כ בקורע שאינו קורע אלא מקצת הצריך], ומשמע מן הירו' דאף מחמד משכח"ל ביד וכן קורע משכח"ל בכלי, ולכך הורדך לפרש החילוק שבתיקון המלכא.

ולפ"ז לפי מאי דמשמע בגמ' ע"ד ב' דכלא קפיד אמשחתא ליכא משום מחמד, א"כ המחמד או קורע נייר או בגד לחתיכות ולא קפיד אמשחתא, אין כאן לא משום מחמד ולא משום קורע, דקורע אין כאן שהרי הקריעה היא תיקון לחלקו, וזו היא מלכא מחמד, ומשום מחמד ליכא כיון דלא קפיד אמשחתא, ובזה ניחא מה שנתקשה בזה"ל סי' ש"מ סי"ג בשם הפמ"ג בהא דבבבא ל"ב ב' מפרשין טעמא דאין חותכין את הגיר משום דמתקן מנא ותיפ"ל משום קורע, ולמש"כ לא שייך התם קורע אלא מחמד וכיון דלא קפיד אמשחתא [וכדחזינן נמי דשובר החרס לאותו אורח, ולעולם אין השבירה ישרה] ליכא נמי משום מחמד, ואלע"ג דמסתבר דמדרבנן ודאי אסור מחמד אף בדלא קפיד אמשחתא, מ"מ אמרו שם בגמ' משום מחמד מנא, דזה טעם יותר הגון למיגזר ביו"ט לאורח אוכל נפש, דדמי לעושה כלי, משא"כ מחמד דרבנן יש מקום להתיר לאורח או"נ, ועי' תו' ביבא כ"ח ב' ד"ה גריפת לענין מוקצה לאורח או"נ, וכן הא דאין חותכין את הפתילה לשנים שם ל"ב א' מפרשין נמי משום דקמתקן מנא, ולא משום מחמד או קורע, והיינו נמי כמ"ס דקורע לא שייך בחתיכה שהיא תיקון, ומשום מחמד אין כאן דלא קפיד אמשחתא.

הפותר בית הצואר נראה דאין לחייבו לא משום קורע ולא משום מחמד, דיש לדנו כחותך ועושה בית הצואר בתחלה, דמשום מחמד אין כאן, דלא נאמר מחמד אלא כשמקלע את הצד או שחותכו לכמה חתיכות, אבל עשיית צורת הצד ע"י חיתוך יש לדנו כעושה בגד, וכמו בעושה חלון במגדל של עץ דלא שייך לדנו משום מחמד [ואף דגם בעץ שייך מחמד כדאמר ע"ד ב' ואי קפיד אמשחתא], אלא משום בונה, ומה"ט נמי אינו ענין לקורע, דאין קורע אלא פעולת הפסד שיש בה תיקון וכמ"ס לעיל, והיינו דפרש"י מ"ח א' דמשום מכה בפטיש אחינן עלה, ואף הרמב"ם שהביא לדין פותר בית הצואר בפ"י ה"י דדין קורע, נמי י"ל דמשום מתקן מנא קמחייב, אלא לפי שזו מעשה של קריעה לכך קבעה בהלכה זו, [שו"ר שכ"כ מרן זללה"ה בסי' נ"א סק"ד], וכ"מ במ"מ שם שהעתיק פרש"י, ולא העיר כלום, ועי' בזה"ל סו"ס ש"מ שכתב נמי דלכך ליכא משום קורע בפותר בית הצואר משום שהיא מלכא של תיקון, [אלא שכ"כ רק בדעת רש"י עי"ש].

ודברי הרמב"ן והריטב"א מכות ג' ב' שכתבו לפרש"י דפותר בית הצואר היינו שחותך בתחלה את בית הצואר בצד, דלפי דלא מיחייב קורע אלא ע"מ לתפור לכך ס"ד דר"כ לפוטרו, אפשר נמי דכונתם ז"ל דקריעה שהיא בעצמה תיקון, אינה מלכא קורע שעיקרה במפסיד ע"מ לתקן, אבל קריעה של הפסד שהיא בעצמה תיקון כמו קורע על מתו שחייב לקרוע שפיר חייבין עליו, דכל קורע שאינו מקלקל חייבין עליו, ואין צריך שיהא דוקא ע"מ לתפור, וכמ"ס הגרע"א ז"ל בגליון הש"ס ע"ג ב', וזו גם כונת הב"י בסי' קי"ז שכתב בדברי הרמב"ן והריטב"א, ונתיישב בזה מה שנתקשה בדבריהם בזה"ל סי' ש"מ סי"ד.

נייר (להניח עליו דגור מה) שנראה כמתקן כלי, (והא) [והוא] בביצה (ל"ח) [לב] [ע"ב], עיין ר"מ [שבת] פרק כ"ג הלכה ו' משמע רק מדרבנן, והא מן הוורה חייב. ועיין בשו"ת רלב"ח [סימן עט] באחד שקרא סידור תפלות בשבת, וכתב, להרי"מ ז"ל [שם י, י] הקורע בחמתו לשכך כעסו חייב, יע"ש, וצ"ע כעת ^{דס}. ועיין ר"מ פרק עשירי הלכות שבת הלכה ט' י, יע"ש, ואין להאריך:

שמא **[סעיף א]** **מה שכתב** המחבר מתירין נדרים לצורך שבת, הא שלא לצורך לא. בלבוש [סעיף א] דלמה נעשה שלא לצורך היום, ויכול לעשות מחר. וביו"ד [סימן] רכ"ח [לבוש] סעיף ג' משמע הטעם משום ממצוא חפצך [ישעיה נח, יג ע"פ שבת ק"ג, א], ומשמע לדבר מצוה מותר אף שאין לצורך שבת, עיין תוספת שבת [ס"ק א]. ולא הבינותי מה ממצוא חפצך שייך בדבר שאין בו מלאכה כלל, ועיין סימן ש"ו [אשל אברהם אות טז] וסימן ש"ז [אשל אברהם אות יג] מזה. ואפשר אע"ג דאין דין גמור, מכל מקום שלא לצורך כלל החמירו, דמחזי כדין, ואף לדבר מצוה אסור. ועיין יו"ד [הלכות] נדרים ושבועות [סימן] רט"ו [סעיף א] וסימן רל"ט [סעיף ד] ולקמן [סימן] תי"ח [סעיף ד]. ונדר שלא לאכול היום, חל. אבל שבועה אין חל כי אם בכולל. אי נמי שלא לאכול איזה מאכל. ואם נשבע שלא יאכל לחם בשבת, אם צריך התירה יבואר אי"ה בסימן תי"ח [אשל אברהם אות א]. קשיא לי, בעל לאשתו למה מפר, והא יכול חכם להתיר לאחר שבת, כבסימן רל"ד סעיף כ"ג [ובגהג] ביו"ד בהחריש יכול חכם להתיר. ונ"י תימא באין לה פתח, הא ביו"ד [סימן] רכ"ח [סוף] סעיף ד' בהג"ה נהגו [לעשות] מחרטה פתח, ובש"ש [ס"ק] ט"ו, ודוחק שאין רוצה להתחרט מעיקרא. והוי יודע, דאף דקימא לן ביו"ד סימן רכ"ז סעיף ד' בפתח בעינן מיושב, אפילו הכי אין נראה (כאן) [כדין] ומתירין בשבת, דשלש אלה (מעומד, בקרובים, בלילה) לאו דוקא הוא, וראייה בעלמא הוא, ומיושב משום דבעי עיון. גם אם נולד הפתח בשבת (הן) [הוא] מלתא דלא שכיחא, ומתחרט ע"י זה מעיקרא, כבסימן רכ"ח ביו"ד סעיף י"ג, י"ל בשבת הוה מוקצה, עיין שבת מ"ו ב' וסימן תצ"ח [ס"ק] ט' בט"ז יע"ש, וצריך עיון. ועיין יו"ד [סימן] רל"ד סעיף כ"ד בשבת לא יאמר הבעל מופר לך, אלא מבטל בלבד, יע"ש. והאב גם כן מיפר לבתו ביום שמעו בשבת, יע"ש ביו"ד [סימן] רל"ד. והנה אם נדרה על יום אחד בלבד שלא לאכול פירות מין אחד היום, למה יתיר הבעל בשבת, דלמחר בלא' הכי מותרת, עיין יו"ד [סימן] רל"ד סעיף ג"ה עד סעיף סמ"ך. ומיהו אם נדרה על יום שבת שלא תאכל תפוח היום על דרך משל, וצברה ואכלה ואין לה פתח ממש, באנו למחלוקת הש"ך והט"ז לכאורה ביו"ד [סימן] רל"ד אות ל"ו וס"ד

[בש"ך]. למאן דאמר בעל מיגו גיזי רק מכאן ולהבא, אין מועיל הותרו להצילה מאיסור אכילה ועונש שבועה, ולמה יפר בחנם בשבת, מה שאין כן למאן דאמר מיגו גיזי לענין אחר שהתפיס, הא איהו יכול לעקור מעיקרא. אם כן יפר שלא אכלה איסור למפרע, ובחיבת גמא פרשת מטות [אות ב] אי"ה מבואר (בנדרים) [בנויר] כ"א [ע"ב] וכ"ב [ע"א], וכאן אין להאריך *. ועיין (נדרים) [נוזיר] כג, א] במשנה האשה שנדרה בנויר: **[סעיף ב]** ומה שכתב המחבר ויש לו פתחים כו', הוא הדין חרטה לחוד בלא פתח, ומתירין שלא יעבור על נדרו, עיין ב"י [עמוד תקנן ד"ה כתוב] ולבוש [סעיף ב]: **[סעיף ג]** מה שכתב המחבר חרמי הקהל, והשמיטו בסימן ש"ו סעיף י"ב, משמע הטעם דרומה לבעל כו'. אבל הר"ב שם הביאו, מטעם דהוה כעסקי רבים, ועיין מ"א שם אות כ"ג, ולזה הראה הר"ב לשם, שנראה שחולק אהמחבר, ונפקא מינה לדינא, יע"ש, וצ"ע. ואין מחרימין בשבת, ועיין מ"א [סימן] ש"ו אות כ"ד, ובט"ז יו"ד סימן רכ"ח אות ו' ובש"ך אות ח', יע"ש. ועיין מ"א לעיל [סימן] ש"ו אות כ"ג וכ"ד, וכאן אין להאריך בזה *:

באר היטב

(טו) **שדומה דמעבור**. אצל עימור ליכא, דאין עימור אלא בגדולי קרקע, והוא הדין דישה, [מ"א ס"ק טו]: (טז) **המקבץ**. ודוקא שקבלם ממקום שנפלו מן האילן, אצל אם קבלם צניח לא, כסף משנה נשם הרמ"ך, [מ"א ס"ק טז]: (יז) **שנקב**. ואריך עיון למה לא יתחייב צוה משום צונה, כמו שכתבתי סוף סימן ש"ט גבי המגבן, ואריך לומר דלא מקרי צונה אלא כשמכין ליפותו ולהשוותו, מ"א [ס"ק ח]: (יח) **קורע**. נראה לי דאם נדקו הדפין להדי ע"י שעה או נשעת הקסירה, מותר לפתחן, כמו שכתב סימן ש"ד סעיף י' כיון דלא נעשה לקיום, כל שכן הכא דנעשה ממילא, מ"א [ס"ק יח]:

שמא (א) **שלא יאכזב**. והוא הדין אם נדר שלא לשמות יין, מוספות עירובין דף למ"ד. ונראה לי דהוא הדין שלא לאכול בשר, מ"א. ומהר"י ציאוורי סמ"ג כתב אפילו מלגוש הנריך היום שרי, [מ"א]: (ב) **חרמי**. כתב (בשכנה"ג) [בנכנס הגדולה] [סימן שם הגז"ן] נדוי בחלוס עשיו מעשה והמרטו בשנת, ע"ש:

הגהות רעק"א

(ה) (ש"ע סעיף יב) **בושום י"ש**. עיין מג"א לעיל סימן של"ו ס"ק י"ב:

כו, אבל משום עימור לא, (דהוי) [ולא הוי] ^{טז} כמו (קצירה) [קצורה], סמ"ג [לארין סה עמוד קיבקיג]. ושם י"ג ב' ועיין רש"י שם ד"ה ושלא פיקסו ^{טז}. ועיין ר"ן שם [ט, א ד"ה רומ"מ] בשם (ריב"ש) [ריב"ם] ^{טז}: [י] [סעיף יג] אין כו'. שם [ביצה] ל"ב ב' ^ז:

שמא [א] [סעיף ב] **מי שנשבע**. כמו בהפרה בסעיף א': [ב] [סעיף ג] נהגו. גם כן כנזכר לעיל, דבחול אי אפשר להתקבץ, שם [שו"ת הרשב"א ח"ד סימן רצו: ח"ז סימן תמז]:

אוצר מפרשים

י"ד (מג"א ס"ק טו) וז"ל **פסק בותרה דמהריבא, כצ"ל**: (נתיב חיים)

טו שדומה. עיין מ"א. שנת ע"ג ז' מעמר דוקא במקום גידולו [מוספות צינא לא, א ד"ה מן], כמו שכתב [מ"א] צאות שאחר זה, והמחבר שכתב וכן אסור לקבץ כל דבר במקום גידולו, מבואר כן. ואע"ג שזה חייב חטאת וזה פטור אצל אסור, כתבם יחד, וכן הוא בטור [עמוד תקטן]. ומה שכתב (הא"ש) [העולת שנת] ^{טז} שמא הוא בכלל (יע"ש) [יע"ל] ^{טז} קנ"ם, היינו עי"ן כולל כל היכא שפליגי בזה אצ"י וצבא, עד וזמם סנהדרין כ"ו א' וצבא קמא ועב, צו כו', וגם עימור בכלל, ועיין אליה רבה [ס"ק יז]. ולדעת הר"מ [שנת בא, יא] משמע (ד"ח) [ד"ש] עימור אף שאין במקום גידולו, ועיין סימן של"ה סעיף (ט') [ה]: **טז המקבץ**. עיין מ"א. עיין אות הקדום ופרק ח' (ממ"ש) [מהלכות שנת] [הלכה ו]: **יז או שנקב**. עיין מ"א. עיין ר"מ [שנת] פרק ח' הלכה ו', ופרק כ"א הלכה י"א משמע המעמר נשדע במקום גידולו חייב, וצניח אם עשאו גוף אחד שדקס ציד או ע"י חזל חייב משום מעמר, וי"ע: **[סעיף יא]** **מה שכתב** המחבר סעיף י"א לא [יתצנר] [יתצנל], רמב"ם [שנת] פרק כ"א הלכה י"ז משום צורה, והמחבר כתבם לעיל [סימן] ש"ט סעיף י"ז, ועיין מ"א [שם ס"ק] י"ט. עיין מה שאכתוב בסוף הסיומן אי"ה מזה: **יח תולדות**. עיין מ"א. ועיין ט"ז [משננות וזכ אות ה ד"ה הקורע] מזה. אצל הקורע נייר ממש שלא נחתך חייב למאן דאמר לא צעין קורע על מנת לתפור, כקורע בחמתו דחייב [שנת קה, צ], דאפילו על ידי עכו"ם אסור לקרוע הדפין אם לא נחתכו. **בירושלמי** פרק כלל גדול [שם פ"ו הלכה ז מט, צ] והצורכ, אמר רבי יודן היה יושב על הכרי וצורר כל היום אין מתחייב. פירש המפרש [קרבן העדה ד"ה ואינו מתחייב] שלא הועיל כלום, שעדיין יש צרורות, ומכל מקום פטור אצל אסור:

שמא א שלא. עיין מ"א. הציא דברי המוספות עירובין למ"ד ז' ד"ה אלא, משמע דוקא יין הוה צורך שבת, הא נדר שלא לשמות מין משקה אחד או מין פירות אחד אין [מפירין] [מתירין]. ושלא לשמות היינו שום משקה, ויין אין מלוי. אצל מהר"ר יוסף [בסמ"ג] [בסמ"א] סובר מלגוש כו'. ועיין אליה רבה [ס"ק א] בשם רש"ל בסמ"ג [נלוזין סה סוף עמוד תפא] כל מין מאכל הוה צורך שבת (ומפירין) [ומתירין]. וביו"ד [סימן] רכ"ח סעיף ג' שלא לאכול או לנטל מעונג שבת, אפשר שלא לישן ציום שנת הוה בכלל ענג. ופשוט שלא לאכול לחם ודאי לצורך שבת הוה, עיין סימן קפ"ח (ס"א) [מ"א ס"ק] ט', וכן פשוט, ואי"ה בסימן סי"ח [אשל אברהם אות א] יבואר עוד. מה שכתב המחבר בעל, כן הוא פירוש רש"י שנת קנ"ו [ע"א ד"ה מפירין], והוא הדין אצל צמו עיין יו"ד [סימן] רל"ד סעיף כ"א ואליה רבה כאן [ס"ק צ]. ועיין נדרים ע"ז א' ב' בשר"י [ד"ה שהן] לצורך שבת, לאכול או כמשטיין. והנה צענין הפרט נדרים ציום שמעו, אם שמעו האז והצנעל צין השמשות ערב שבת והפירו צין

[בש"ך]. למאן דאמר בעל מיגו גיזי רק מכאן ולהבא, אין מועיל הותרו להצילה מאיסור אכילה ועונש שבועה, ולמה יפר בחנם בשבת, מה שאין כן למאן דאמר מיגו גיזי לענין אחר שהתפיס, הא איהו יכול לעקור מעיקרא. אם כן יפר שלא אכלה איסור למפרע, ובחיבת גמא פרשת מטות [אות ב] אי"ה מבואר (בנדרים) [בנויר] כ"א [ע"ב] וכ"ב [ע"א], וכאן אין להאריך *. ועיין (נדרים) [נוזיר] כג, א] במשנה האשה שנדרה בנויר: **[סעיף ב]** ומה שכתב המחבר ויש לו פתחים כו', הוא הדין חרטה לחוד בלא פתח, ומתירין שלא יעבור על נדרו, עיין ב"י [עמוד תקנן ד"ה כתוב] ולבוש [סעיף ב]: **[סעיף ג]** מה שכתב המחבר חרמי הקהל, והשמיטו בסימן ש"ו סעיף י"ב, משמע הטעם דרומה לבעל כו'. אבל הר"ב שם הביאו, מטעם דהוה כעסקי רבים, ועיין מ"א שם אות כ"ג, ולזה הראה הר"ב לשם, שנראה שחולק אהמחבר, ונפקא מינה לדינא, יע"ש, וצ"ע. ואין מחרימין בשבת, ועיין מ"א [סימן] ש"ו אות כ"ד, ובט"ז יו"ד סימן רכ"ח אות ו' ובש"ך אות ח', יע"ש. ועיין מ"א לעיל [סימן] ש"ו אות כ"ג וכ"ד, וכאן אין להאריך בזה *:

שערי תשובה

שמא (א) **שלא יאכזב**. ועיין בשבות יעקב חלק ג' סימן כ"ז בחלה שנפלה לתוך התבשיל ונמצא בשבת, וכתב דמועיל התרה, ויש להתיר אפילו שלא במיגו ואפילו איכא ששים, דהוי כדבר שיש לו מתירין (ומפירין) [ומתירין] ^ז נדרים לצורך שבת, ע"ש:

כיון דלא נעשה לקיום, כל שכן הכא דנעשה ממילא, מ"א [ס"ק יח]:

שמא (א) **שלא יאכזב**. והוא הדין אם נדר שלא לשמות יין, מוספות עירובין דף למ"ד. ונראה לי דהוא הדין שלא לאכול בשר, מ"א. ומהר"י ציאוורי סמ"ג כתב אפילו מלגוש הנריך היום שרי, [מ"א]: (ב) **חרמי**. כתב (בשכנה"ג) [בנכנס הגדולה] [סימן שם הגז"ן] נדוי בחלוס עשיו מעשה והמרטו בשנת, ע"ש:

ביאור הגר"א

[ט] [סעיף ט] **במקום גידולו**. דוקא, ממה שכתוב ביו"ט [ביצה] ל"ג ב' תנו רבנן כו' ולבכר שלא יעשנו ציבורין כו', במאי כו', ולא פליגי אלא משום דמחזי כו', אבל מ"א [ס"ק יז] [י] [סעיף יג] אין כו'. שם [ביצה] ל"ב ב' ^ז:

שמא [א] [סעיף ב] **מי שנשבע**. כמו בהפרה בסעיף א': [ב] [סעיף ג] נהגו. גם כן כנזכר לעיל, דבחול אי אפשר להתקבץ, שם [שו"ת הרשב"א ח"ד סימן רצו: ח"ז סימן תמז]:

[טז] עיין עוד צוה משננות וזכ סימן רנב אות יח ד"ה כתב הפרי חדש, ואשל אברהם סימן שגן אות ה': [ח] נוסף ממנהדרות אמ"ד ח"פ, וכן הוא בנמרא שנת עג, צ:

[חא] **דפנינו צבא"ש הנוסח** אמר "רצא", אך הצ"ח שם [אות מ] וקרבן נתנאל [אות ד] הגיהו דפ"ל אמר "רצבא", וכן משמע בחפארת שמואל שם [אות ו]:

[חב] **דפנינו הגירסא** "דכניץ מילתא":

[חג] **כך פירש הצ"י** [ד"ה אסור] את דעת הטור:

[חד] **תוקן ממנהדרות ויין מק"ע**:

[חד] **תוקן ממנהדרות** ויין זולקווא מקנ"ח:

[חו] **תוקן ע"פ דמשק אליעזר**:

[חז] **מתביבות "שם י"ג כו"י** עד כאן, נמלא בכל הדפוסים בסוף הסיומן, ובמנהדרותינו הועבר לכלן ע"פ דמשק אליעזר:

[חח] **עיין סימן ש"ט סעיף י"ז**: (גז"רין ב"א) "סעיף י"ז" נוסף ממנהדרות אמ"ד ח"פ:

[חט] **עיין סימן של"ו סעיף (א')** [אל] [ס"ק יג] עיין סימן שכ"ד סעיף ג':

(גז"רין ב"א)

[י] **בבב הדפוסים כתוב כאן "שם י"ג ז' ועיין רש"י שם ד"ה ושלא פיקסו", ובמנהדרותינו הועבר ל"ס ט, ע"פ דמשק אליעזר:** **שמא א** עיין ביו"ד סימן רכ"ח סעיף ג':

(גז"רין ב"א)

[ב] **עיין יו"ד סימן רלד סעיף כד דלריך לשנות לשון ההפרה**:

[ג] **תוקן נדפוא, וכן העתיק הכנס שלמה**:

[ד] **עיין סוף סימן ש"ו [סעיף יב בהגה]**:

(גז"רין ב"א)

ח. (לא) מוכין שנפלו מן הכסות (לב) מתר להחזירם, אבל אסור לתנם (לג) בתחלה בכסת: ז. לאסור לקבץ מלח (ד) ממשרפות המלח, (ו) שדומה (ז) למעמר, וכן אסור לקבץ (זי) כל דבר ממקום גדול: י. מ"ט המקבץ דבלה ועשה ממנה עגול, או "שנקב תאנים והכניס החבל בהם עד שנתקבצו גוף אחד, (יח) הרי זה תולדת מעמר וחיב, וכן כל פיוצא בזה: יא. יאף על פי שנותנים שמשמין ואגוזים לדבש, (יט) לא יחבצם בידו: יב. הנותן זרע פשתן או שמשמין וכיוצא בהם במים, חיב משום לש, מפני שמתערבים ונתלים זה בזה: יג. (מ) *אין שוכרים החרס מהותספתא פרק יב. טור והרמב"ם בפרק ח מהא דנכחים צד. ע רמב"ם בפכ"ג.

באר היטב

מן האילן, אבל אם קבצם בבית לא, כסף משנה בשם הרמ"ד: יז. שנקב, וצריך עיון למה לא יתחיב בזה משום בונה, כמו שכתוב סוף סימן שיט גבי המגבן, וצריך לומר דלא מקרי בונה אלא כשמכונן ליפותו ולהשוותו, מגן אברהם:

משנה ברורה

סביב הנקב, י"ז ואז אפלו החוט תחוב במחט נקובה, שהוא תלוי שם בתמידות כדי להכניסו על ידו בהנקבים, שרי, ואין בו משום טלטול, כיון שהמחט תלוי בפתיל והפתיל בבגד ואין נפרד ממנו לעולם: ח (לא) מוכין. כל דבר רך קרוי מוכין, כגון צמר גפן וגרירת בגדים בלויים וכהאי גוונא, י"ו והוא הדין נוצות: (לב) מתר להחזירם. לאותו הכסת, י"ז דכיון דכבר היו שם אין בזה משום תקון מנא, אף שיצאה שלא יתפר: (לג) בתחלה. דהשתא י"ז עבדי לה מנא, ויש בזה חיובא דאורייתא: ז (ד) ממשרפות המלח. שיש מקומות שמשמין לתוכן מים מן הים, והחמה שורפתן והן נעשין מלח: (זח) שדומה וכו'. דמלאכת מעמר הוא לאסוף השבילין, וגם הוא כעין זה. י"ט ודוקא במקום המשרפות, ששם הוא מקום גדול של המלח, דמיא דשבילין שבשדה, אבל אם נתפזר במקום אחר מתר לקבצן למקום אחד: (זי) למעמר. ולכך אסור מדרבנן, י"ז אבל עמור גופא ליכא, דאין עמור אלא בגדולי קרקע: (זי) כל דבר. הינו, פרות וירקות ועצים ועשבים וכל דבר הגדל מן הקרקע, ובה חיובא נמי איכא כשמקבצן במקום גדול, דזהו מלאכת מעמר גופא, והאי דנקט המחבר בלשון אסור, להורות לנו דשלא במקום גדול, כגון שנתפזרו פרות בבית, י"ז אפלו אסורא נמי ליכא כשמקבצן יחד. ועין לעיל סימן של"ה סעיף ה. ושומרי גנות ופרדסים צריכין לזהר מאד בזה אפלו בפרות שנשרו מבעוד יום שלא לאספן בשבת אפלו מעט, כי יש בזה חיוב חטאת, דשעור עמור הוא שעור קטן מאד, וכמו שכתב הרמב"ם, המעמר אכלין, אם לאכילה שעורו כגרוגרת, ואם לבהמה שעורו כמלא פי הגדי, ואם להסקה שעורו כדי לבשל ביצה, עין שם: י (יח) הרי זה תולדת מעמר. שדרבן של אותן הפרות לחבדן באפן זה. ועין בנשמת אדם שמצדד, דאף כשעושה כן בבית חיב משום מעמר, דבאפן בזה עשוי לעשות גם בבית כבשדה, וכן כתב בספר מעשה רוקח, עין שם: יא (יט) לא יחבצם בידו. רוצה לומר, שמהדק בידו האגוזים ועל ידי זה מפריד הדבש מבחוץ, דהוי בורר. ועין לעיל בסימן שיט בסופו שבררנו דבר זה: יג (מ) אין שוכרין החרס ואין וכו'. כדי י"ז להניח עליהם וכהאי גוונא:

או מקלקל בשפתו והחתיכה הנקרעת לא יתקן בזה כלל, לא שיך בזה שם קורע על מנת לתקן כי אם שם אחר, דהינו מתקן מנא, שהוא מתקן בזה את הבגד ונאם מקפיד על המדה, נראה דיש בזה גם משום מחסד, ועין לעיל בסימן שכב מה שכתבנו בענין מחסד, ותלוי הדבר בהתקון, אם הוא תקון גמור חיב משום מכה בפטיש, דגומר הכלי או הבגד, ואם אינו תקון גמור, הוא מדרבנן. ולכך בעניננו, שהוא קורע איזה חתיכת גר מדף שלם כדי להשתמש בו איזה דבר מה, ובדרך שנקרע ממנו הנגר הזה אינו מתקנו כלל, ואפשר דמקלקלו גם כן, אין זה בכלל קורע על מנת לתקן, ותלוי הדבר רק לפי התקון שנעשה בחתיכת

והנהגות מימוני פרק י ושאר פוסקים כ בריתא שם מה ל שם עבודת גלולים ואסורא איכא אף לאביי דפליגי שם כיון דאינה גדולי קרקע בית יוסף. מ רמב"ם פרק ח. ג הרמב"ם בפרק כא וכתב הרב המגיד שהוא מהתוספתא פרק יב. טור והרמב"ם בפרק ח מהא דנכחים צד. ע רמב"ם בפכ"ג.

באור הלכה

הג"ה שם דמתר לרשם באויר כמין אותיות ונאפלו תרבה] מסעיף זה, משמע דהוא מפרש דברי השלחן ערוך אפלו כמין אותיות, ולפי זה לא ידעתי שום טעם לדברי השלחן ערוך שמתיר פה לכתחלה משום דהוא דבר שאינו מתקנים, על כל פנים מדרבנן היה לו לאסור, ואולי שזה טעם הגר"א שלא העתיק שום מקור לדברי השלחן ערוך בסעיף זה. ומכל מקום קצת קשה, דהיה לו להשיג על זה ולא לשתק, ואפשר שהטעם הוא דסבירא לה להשלחן ערוך דרושם לא חשיב כתב כלל בכל גונו, וראיה לזה מדברי הירושלמי פרק יב דרושם על העור כתבנית כתב פטור, וכן פסק הרמב"ם, ועין שם בדברי הרב המגיד שמקורו הוא מן הירושלמי הזה, ועל כן באינו מתקנים מתר לכתחלה. ואין לומר דהירושלמי מירי ברושם בצפרן, ומשום דהוי דבר שאינו מתקנים ולהכי פטור, וידוע דפטורי דשבת פטור ואסור הוצא, חדא, דסתמא קתני, ועוד, דאם כן הוי לה לפלוגי ברושם גופא בין בכלי ובין בצפרן, ולמה לה לפלוגי שם בין מקרע בעור כמין תבנית כתב ובין רושם בעור כמין תבנית כתב. אמנם באור זרוע גורס בירושלמי איפכא, דרושם על העור כתבנית כתב חיב, וכן הוא בתוספתא שלנו, והגר"א לא הגיה על זה כלום משמע דסובר דכן עקר, ולפי זה לרשם בצפרן דהוא דבר שאינו מתקנים, על כל פנים אסור לכתחלה, וכדעת האחרונים הנ"ל. ולפי דברינו זה, כל האי דינא תלוי בגרסת התוספתא אם כפי גרסת הרמב"ם או כפי גרסת האור זרוע, וכן כתב שם המגיד משנה שיש חילופי נסחאות בהתוספתא, ויפה עשה הגר"א שלא כתב על זה לא מקור ולא השגה, ועדין צריך עיון בכל זה:

יג *אין שוכרין וכו'. סעיף זה והסמוך לו הוא מלשון הרמב"ם, ודבריו בסעיף זה הוא נובע ממה שאמרו בביצה דף לב הטעם, דמשוי לה מנא. ולכאורה לפי מה שמוכח בסעיף הסמוך דקורע על מנת לתקן חיב משום קורע, אמאי לא נאמר בזה משום קורע, ועוד דמלשון הרמב"ם בפרק כג משמע שהוא מדרבנן, שכללו שם עם עוד כמה דברים שידוע שהם מדרבנן, ואם היה בו משום קורע היה בו אסורא דאורייתא, ובאמת כבר הקשה זה בפרי מגדים ונשאר בקשיא. ומה שרצה אחד מן האחרונים להוציא מזה דלא שיק קריעה כי אם בדבר הנתפר ונארג שנתדבק מגופים רבים, וכעין שהיה ביריעות, אבל לא בדבר שהוא מגוף אחד כמו עור וגי, זה אינו, דמבאר בירושלמי בהדיא דבעור שיך גם כן קריעה, וכבר רצה לומר כן הנשמת אדם ודחה זה מלח הירושלמי הזה. ולולי דמסתפינא הוי אמינא דבר חדש בזה, דלא שיך שם קורע על מנת לתקן כי אם כשקורע איזה דבר באמצע והוא צריך לתקון שניהם, וכעין שהיה במשכן, שיריעה שנפל בה דגנא קורעין בה ותופרין אותה ושבת ערו, שהקריעה היתה לצורך תועלת כל היריעה, וכן מה שאמר שם בשבת קה דעבדא כי כסתא, גם כן התועלת הוא לצורך כל הבגד, וכשקורע בחמתו דמחבי הרמב"ם, הטעם משום דמטיב בזה לעצמו שמשכך חמתו הוי כאלו מתקן כל גוף הבגד, מה שאין כן כשקורע איזה דבר מהבגד מן הצד וכוננו לתקן בזה את הבגד שהיה ארך או מקלקל בשפתו והחתיכה הנקרעת לא יתקן בזה כלל, לא שיך בזה שם קורע על מנת לתקן כי אם שם אחר, דהינו מתקן מנא, שהוא מתקן בזה את הבגד ונאם מקפיד על המדה, נראה דיש בזה גם משום מחסד, ועין לעיל בסימן שכב מה שכתבנו בענין מחסד, ותלוי הדבר בהתקון, אם הוא תקון גמור חיב משום מכה בפטיש, דגומר הכלי או הבגד, ואם אינו תקון גמור, הוא מדרבנן. ולכך בעניננו, שהוא קורע איזה חתיכת גר מדף שלם כדי להשתמש בו איזה דבר מה, ובדרך שנקרע ממנו הנגר הזה אינו מתקנו כלל, ואפשר דמקלקלו גם כן, אין זה בכלל קורע על מנת לתקן, ותלוי הדבר רק לפי התקון שנעשה בחתיכת

שער הציזון

זה עם דין דפוחות בית הצואר פחדא מחתא משמע נמי כרש"י דהתם חיוב חטאת איכא, כדאימא שם בהדיא: ז ט. סמ"ג ושאר פוסקים: ע. מגן אברהם: עא. אליה רבה ושאר אחרונים: עב. אחרונים: יג. עג. פרי מגדים:

^[*1]או עורות דבוקים ולא נתפנו לקלקל (מג) בלבד, (מד) הרי זה תולדת י" קורע ^[*2] (מה) וחיב:

ש מא ה ת ר נ ד ר י מ ב ש ב ת. ובו ג' סעיפים:

א. **מ ת י ר י מ נ ד ר י מ ב ש ב ת (א)** אם הם לצרף השבת, כגון שגדר ^(ב) ^(א) שלא לאכל או שלא לשתות, א משנה בשבת קנו.

שני תשובה

(א) **שלא לאכל**. ועין בשכות יעקב חלק ג סימן כו בחלה שנפלה לתוך התבשיל ונמצא בשבת, וכתב דמועיל התרה ויש להתיר אפלו שלא כמינו ואפלו איכא ששים דהוי כדבר שיש לו מתירין, ומתירין נדרים לצרף שבת, עין שם:

יוסף

לי דהוא הדין שלא לאכל בשר, מגן אברהם. ומהר"י בבאורי סמ"ג כתב, אפלו מלבוש הצריך היום שרי:

באור הלכה

דאיתא ברמב"ם פרק א הלכה יח, עין שם, ואם כן הוא הדין נמי בקורע על מנת לתמן איזה תקון, תלוי השעור לפי דבר הצריך לו ולא תליא בשעור שתי תפירות. ^[אורח חיים] וצריך עיון:

^[*1] **ולא נתפנו לקלקל וכו'**. כל זה הוא לשון הרמב"ם פרק י מהלכות שבת הלכה י', ומשמע בבורר דעתו, דהא דבעינן בגמרא קורע על מנת לתפור משום דאי לאו הכי הוי לה מקלקל, אבל אם מפנו לצרף איזה דבר תקון, אפלו במפנו שלא על מנת לתפור חיב. ובכדי ניחא דהכניס הרמב"ם דין הפותח בית הצנאר בשבת גם כן בכלל דיני הקורע לחיוב, ואף דהוא בודאי שלא על מנת לתפור, משום דמתקן בקריעתו את הבגד. ולפלא על הבית יוסף שכתב בסימן שיז למלתא דפשיטא דפותח בית הצנאר, להכי לא הוי בכלל קורע, משום דהוי קורע שלא על מנת לתפור, ובדעצמו סתם בסימן שמ בהרמב"ם דכל קורע על מנת לתמן חיב, ובאמת מוכח כן בהדיא מגמרא ושבת קה ע"ב] בקורע בחמתו ועל מתו המטל עליו [והם אותן האמורים בפירשה, אביו ואמו בנו וכו', ויש בהם שאסור לתפור אחר קרן דאפלו שלא על מנת לתפור חיב, כל שיש איזה תקון בקריעתו. ואחר כך מצאתי שראיה זו מוכא בדברי הגאון ר' עקיבא איגר בגליון שלו, וגם כל הדברים הנ"ל עקרון מבאר בנשמת אדם בכלל כט בהלכות שבת, עין שם, ונדבר בזה לקמה, וגם הפרי מגדים רמז לזה ואף מה שכתב שם הגאון ר' עקיבא איגר, דמדברי התוספות עג ע"ב דבור המתחיל וצריך משמע דבעינן על מנת לתפור ממש, יש לדחות, דשגגא דלשנא הוא בתוספות, וכוונתם הוא דכשאין צריך לעצים אין שם קוצר עליו לחיוב, דאין עושה תקון בדבר הנקצר גופא, ודמיא דקורע דבעינן על מנת לתפור, או לתמן דהוא דמיא דלתפור, ואי לאו הכי אין חיב דאין שם מלאכה עליו כי הוא מקלקל ואינה בכלל מלאכה, הוא הדין בזה, ותדע, דהרי הרמב"ם בנדאי סוכר דלא בעינן על מנת לתפור דוקא, והוא גם כן סוכר דמלאכה שאינה צריכה לגופה חיב, ואפלו הכי פוסק בזוהר דדוקא כשהוא צריך לעצים אז חיב משום קוצר, ועל כרחי דאי לאו הכי אין שם מלאכה עליו לחיוב כי הוא כמקלקל שלא על מנת לתמן, כן נאמר אף לדברי התוספות, ואחר כך חזקו סברתם ביותר מהא דכבשים דאין שם קוצר עליו כלל, וכמו שם דאין שם דישא עליו כלל אפלו לענין לאסר לכתחלה, וגם בדה צד ע"א כתבו התוספות דבורר המתחיל ר' שמעון, דבמקלקלים כגון מכבה וסותר מסתבא דצריך שיהא על מנת לתמן כמו במשכן וכו', עין שם, ולא הופירו כלל על מנת לתפור, ועל כרחי כמו שכתבנו דעל מנת לתמן כעל מנת לתפור דמי, וכן לקמן בדה עג שכתב רש"י דקורע שלא על מנת לתפור לא הוי במשכן, גם כן מירי בשלא היה על מנת לתמן, דזה כעל מנת לתפור דמי, דלא בעינן מצמצם כמו במשכן גופא, עין בדה עה בתוספות דבור המתחיל שכן, בסוף דבריהם, וראיה מכרחת לכל דברינו מהקורע על מתו או בחמתו וכו"ל]. **וראייתי** בנשמת אדם שכתב, דדין זה דהמפרק גירות וכן בכל קורע על מנת לתמן, דזה דוקא אם נסבר דמלאכה שאינה צריכה לגופה חיב, אבל אם נסבר דפטור, על כרחי בעינן קורע על מנת לתפור ממש, ומשום זה תמה [על] השלחן ערוך דהביא דין זה של הרמב"ם בסתמא, והלא בסימן שטז ובסימן שלר מצדד יותר בדעת הפוסקים. ולא נהירין לי דבריו כלל, דלא מבטיח לדעת התוספות שם דקורע על מת דידה דאיכא תקון דמצוה, מקרי מלאכה הצריכה לגופה, כיון שהוא צריך לה, אם כן הכי נמי בכל קורע על מנת לתמן, ואף לרש"י וסיעתו דסבירא להו דקורע אפלו על מת דידה דפטור משום מלאכה שאינה צריכה לגופה, הינו, דסבירא להו דצריך מצוה לא חשיב תקון כל כך שיקרא משום זה מלאכה הצריכה לגופה, אבל בכל עניני תקון שהוא צריך להן בעצמותן, כמו במפרק גירות שצריך שיהא הניר דק, לכלי עלמא הוא בכלל מלאכה הצריכה לגופה, כמו בקורע על מנת לתפור, והא דפטריןן שם בגמרא בקורע בחמתו למאן דפוטר מלאכה שאינה צריכה לגופה, הינו, משום דלא מתקן מידי בגוף הבגד בקריעתו, אף היכא דעביד למירמי אימתא אינשי ביתה וכמו שכתבו התוספות בדה צד וגם דעת רש"י מוכח הכי, דכתב שם דקורע על מתו פטור משום מלאכה שאינה צריכה לגופה, דהוי כמוציא את המת לקברו ונורוצה לומר, כמו שפרש שם בדה צג ע"ב דבדצונו לא באה לו ולא היה צריך לה, הכי נמי בדצונו לא בא לו כל הענין הזה של הקריעה בחמתו ועל מתו, ולא כתב בפשיטות הטעם משום דהוי שלא על מנת לתפור, אלא ודאי דשלא על מנת לתפור נמי חיב אף לדעת רש"י היכא דניחא לה גוף התקון שמפנו הקריעה בשבילה. וכן משמע מדברי המאור בפרק ר' אליעזר אומר האורג, בסוף דבריו, שכתב דהא דפטר ר' שמעון אף בקורע למרמא אימתא אינשי ביתה הוא משום שאין הצריך בעקר המלאכה, עין שם, משמע דא אם היה צריך לעקר הקריעה אף שלא על מנת לתפור חיב, וכן רבנו ירחם בחלק יב פסק בהדיא כר' שמעון, ואפלו הכי פסק בחלק יד דקורע על מת שהוא חיב להתאבל עליו חיב, וכשיטת התוספות, הרי דקורע על מנת לתמן חיב, וכן משמע גם כן במאירי פרק האורג בהדיא דקורע על מנת לתמן אף שלא על מנת לתפור חיב, עין שם. **היוצא** מדברינו, דבין לדעת הרמב"ם ובין לדעת רש"י ותוספות וכל הפוסקים הנ"ל, קורע על מנת לתמן חיב, דכעל מנת לתפור דמי, ואפלו לדעת ר' שמעון דפוטר במלאכה שאינה צריכה לגופה חיב בזה, אלא לדעת התוספות בעינן לר' שמעון שיהא התקון בגוף הדבר הנקרע, עין שם בדה צד ע"א, ודעת הריטב"א שהובא בכסף משנה פרק י מהלכות שבת דסובר דבעינן קורע על מנת לתפור דוקא, יחידאה היא, וגם סוגיא דהאורג הוא נגדו וכמו שהקשה הגאון ר' עקיבא איגר, וגם הבית יוסף, אף דגם הוא רצה לומר כן בסימן שיו, הרי חזינו דבשלחן ערוך כאן חזר מזה וסתם להלכה דקורע על מנת

המתחיל ר' שמעון, דבמקלקלים כגון מכבה וסותר מסתבא דצריך שיהא על מנת לתמן כמו במשכן וכו', עין שם, ולא הופירו כלל על מנת לתפור, ועל כרחי כמו שכתבנו דעל מנת לתמן כעל מנת לתפור דמי, וכן לקמן בדה עג שכתב רש"י דקורע שלא על מנת לתפור לא הוי במשכן, גם כן מירי בשלא היה על מנת לתמן, דזה כעל מנת לתפור דמי, דלא בעינן מצמצם כמו במשכן גופא, עין בדה עה בתוספות דבור המתחיל שכן, בסוף דבריהם, וראיה מכרחת לכל דברינו מהקורע על מתו או בחמתו וכו"ל]. **וראייתי** בנשמת אדם שכתב, דדין זה דהמפרק גירות

וכן בכל קורע על מנת לתמן, דזה דוקא אם נסבר דמלאכה שאינה צריכה לגופה חיב, אבל אם נסבר דפטור, על כרחי בעינן קורע על מנת לתפור ממש, ומשום זה תמה [על] השלחן ערוך דהביא דין זה של הרמב"ם בסתמא, והלא בסימן שטז ובסימן שלר מצדד יותר בדעת הפוסקים. ולא נהירין לי דבריו כלל, דלא מבטיח לדעת התוספות שם דקורע על מת דידה דאיכא תקון דמצוה, מקרי מלאכה הצריכה לגופה, כיון שהוא צריך לה, אם כן הכי נמי בכל קורע על מנת לתמן, ואף לרש"י וסיעתו דסבירא להו דקורע אפלו על מת דידה דפטור משום מלאכה שאינה צריכה לגופה, הינו, דסבירא להו דצריך מצוה לא חשיב תקון כל כך שיקרא משום זה מלאכה הצריכה לגופה, אבל בכל עניני תקון שהוא צריך להן בעצמותן, כמו במפרק גירות שצריך שיהא הניר דק, לכלי עלמא הוא בכלל מלאכה הצריכה לגופה, כמו בקורע על מנת לתפור, והא דפטריןן שם בגמרא בקורע בחמתו למאן דפוטר מלאכה שאינה צריכה לגופה, הינו, משום דלא מתקן מידי בגוף הבגד בקריעתו, אף היכא דעביד למירמי אימתא אינשי ביתה וכמו שכתבו התוספות בדה צד וגם דעת רש"י מוכח הכי, דכתב שם דקורע על מתו פטור משום מלאכה שאינה צריכה לגופה, דהוי כמוציא את המת לקברו ונורוצה לומר, כמו שפרש שם בדה צג ע"ב דבדצונו לא באה לו ולא היה צריך לה, הכי נמי בדצונו לא בא לו כל הענין הזה של הקריעה בחמתו ועל מתו, ולא כתב בפשיטות הטעם משום דהוי שלא על מנת לתפור, אלא ודאי דשלא על מנת לתפור נמי חיב אף לדעת רש"י היכא דניחא לה גוף התקון שמפנו הקריעה בשבילה. וכן משמע מדברי המאור בפרק ר' אליעזר אומר האורג, בסוף דבריו, שכתב דהא דפטר ר' שמעון אף בקורע למרמא אימתא אינשי ביתה הוא משום שאין הצריך בעקר המלאכה, עין שם, משמע דא אם היה צריך לעקר הקריעה אף שלא על מנת לתפור חיב, וכן רבנו ירחם בחלק יב פסק בהדיא כר' שמעון, ואפלו הכי פסק בחלק יד דקורע על מת שהוא חיב להתאבל עליו חיב, וכשיטת התוספות, הרי דקורע על מנת לתמן חיב, וכן משמע גם כן במאירי פרק האורג בהדיא דקורע על מנת לתמן אף שלא על מנת לתפור חיב, עין שם. **היוצא** מדברינו, דבין לדעת הרמב"ם ובין לדעת רש"י ותוספות וכל הפוסקים הנ"ל, קורע על מנת לתמן חיב, דכעל מנת לתפור דמי, ואפלו לדעת ר' שמעון דפוטר במלאכה שאינה צריכה לגופה חיב בזה, אלא לדעת התוספות בעינן לר' שמעון שיהא התקון בגוף הדבר הנקרע, עין שם בדה צד ע"א, ודעת הריטב"א שהובא בכסף משנה פרק י מהלכות שבת דסובר דבעינן קורע על מנת לתפור דוקא, יחידאה היא, וגם סוגיא דהאורג הוא נגדו וכמו שהקשה הגאון ר' עקיבא איגר, וגם הבית יוסף, אף דגם הוא רצה לומר כן בסימן שיו, הרי חזינו דבשלחן ערוך כאן חזר מזה וסתם להלכה דקורע על מנת

שני הצייון

ומשום דהוי חפצי שמים, אבל באמת לפי הטעם דטרחא גם כן שרי, עין לעיל בסימן שלג דהתירו טרחא משום צרף מצוה:

ש מא א. ר"ן ובלבוש, וביוהר דעה רכח כתב הטעם, משום ממצוא חפצו, ועין פרי מגדים: **ב**. חיי אדם, וכן משמע מהרמב"ם. ולכאורה הוא רק להטעם שכתוב ביוהר דעה

(*) הבאור הלכה (אות יט) מופיע בעמוד הבא

הַלְכוֹת שַׁבַּת סִימָן שְׁמָא שְׁמָב

קצג.

באר הגולה

^[*א] אף על פי שהיה לו פנאי להתירם קדם השבת. ^אאבל הפעל יכול להפר (ג) נדרי אשתו ואפלו שאינם לצורך השבת, מפני שאם לא יפר לה היום לא יוכל (ד) עוד להפירם: **ב.** ^במי שנשבע לעשות מלאכה פלונית עד זמן פלוני ^[*ב] ולא נזדמן לו לעשותה עד יום האחרון של אותו זמן, ואותו יום (ה) בא בשבת (ו) ויש לו פתחים להתיר נדרו, נשאלין (ז) אפלו בשבת: **ג.** ינהגו להתיר ^בחרמי הקהל בשבת אף על פי (ח) שאינם לצורך השבת (ועין לעיל סוף סימן שו):

שמב בין השמשות מתר לעשות דברים שאסרו חז"ל משום גזרה. ובו סעיף אחר:

א. ^אכל הדברים שהם אסורים מדברי סופרים לא גזרו עליהם ^[*א] (ב) בין השמשות (ועין לעיל סימן רסא

באר היטב

ג. חרמי. כתב בשירי קנסת הגדולה, נדוהו בחלום, עשינו מעשה והתרנו בשבת, עין שם:

באר הגולה

לתקן חיב אף שלא על מנת לתפר, וכן מוכח בפרי יורה דעה סימן קיח דקורע על מנת לתקן חיב כללי עלמא, ובחנם השיג עליו בנשמת אדם כלל כט בזה. ולא נשאר לנו כי אם לבאר סברת רש"י בדה מח, דכתב דפוחת בית הצנאר בשבת חיובו הוא משום מכה בפטיש, דמשוי לה מנא, ולמה לא כתב משום קורע על מנת לתקן, ונראה לי דסברתו הוא, דלא שיד שם קורע כי אם כשהוא מקלקל בעת הפעלה אלא שהוא מכון בשביל איזה תקון, וכעין שהיה במשכן, שיריעה שנפלה בה דגנא קורעין בה ותופרין אותה, שהקריעה מקלקלת את היריעה ביותר, אלא שעל ידי זה יוכל אחר כך לתפרה, (ומכלל) [ובכלל] זה קורע בחמתו ועל מתו דהקריעה מקלקלת הבגד, אלא שנסבב תקון על ידי זה וכנ"ל, לאפוקי בפוחת בית הצנאר בשבת דמשוי לה מנא בגמר זה על ידי הפתיחה גופא, אין חל על זה שם קורע כלל, וחיב על זה משום שם אחר דהינו מכה בפטיש שהוא שיד בכל גמר מלאכה, וכן מוכח שם בגמרא בברייתא דמשוי לה בתרא מחתא עם הדין דאין נותנין מוכין לתוך הכר, וכי היכי דשם הטעם משום מכה בפטיש הכי נמי בזה, וגם הרמב"ם חש לזה, אלא דאזיל לשיטתה בפרק כב דין כג, עין שם. זה הנראה לעניות דעתי הטעם של רש"י ושארי פוסקים דכתבו משום מכה בפטיש, וכן סתם השלחן ערוך בסימן שיו סעיף ג, ואין סתירה לזה מסעיף זה. ועין במגן אברהם סימן שיו סעיף קטן י שדחת דברי העלת שבת שקכת בפוחת בית הצנאר דחיובו הוא משום קורע, ולפי מה שבררנו הדין עם המגן אברהם בפוחת בית הצנאר אבל לא בכל עניני קורע, וכמו שסתם המחבר פה דבכל קורע על מנת לתקן חיב:

^[*א] **ותיב.** עין במשנה ברורה במה שכתבנו דלקרע מחדש דפין וכו', ועין בפרי מגדים דמשמע מדבריו דמשום קורע על מנת לתקן הוא. ולדעתי שאין צריך לזה, דמלאכה פזו הוא בכלל בשם מכה בפטיש, דידוע דדרךן של האוגד ספרים לעז ולחתך לבסוף כל הדפין המחקרין זה לזה, ועין במה שכתבנו למעלה בשיטת רש"י, דהכי דהתקון נעשה תכף בעת הפעלה אין זה בכלל קורע רק בשם תקון מנא דהוא מכה בפטיש, וכדפרש רש"י בדה מח, עין שם, ובודאי בענינינו גם כן הכי הוא, וכן כתב בספר תפארת ישראל דיש בזה משום תקון מנא, ואפשר דגם הרמב"ם מודה בענינו דיש בזה משום גמר מלאכה, וכמו שכתבנו בתחלה, ובפוחת בית הצנאר סבירא לה דעדין אין זה גמר מלאכה: **שמא א** ^[*א] **אף על פי שהיה לו פנאי להתירם.** ומסתברא דלכתחלה יפירם בערב שבת, אף דבדיעבד אין קונסין אותו בשביל זה:

^[*ב] **ולא נזדמן לו וכו'.** אבל אם אפשר לעשות מערב שבת צריך לעשות מערב שבת כדי שלא יצטרך להתיר לו בשבת [ומחצית השקל עין שם]. ומכל מקום נראה לי דבדיעבד מתירין לו בכל גוני ואף שלא היה לו לעשות כן, ודמא דרישא דמתירין לו אף על פי שהיה לו פנאי להתיר מערב שבת, ולא נקט ולא נזדמן וכו' רק משום דלכתחלה אם נזדמן לו מקדם אסור לו להתירש לעשות ולסמך על סמך שיתיר למחר:

שמב א ^[*א] **בין השמשות.** עין משנה ברורה בספקא דמגן אברהם. ובספר ^(*) שייד לעמוד הקודם

להעביר פחות פחות מארבע אמות, וכמו שמוכא שם במגן אברהם בשם הרב המגיד, ^אוהטעם, משום דהם קרובים לבא לידי מלאכה גמורה דאורייתא גזרו בהם טפי [וכן הרבה פוסקים סוברים דאין מערבין ערובי תחומין בין השמשות אף שהוא לצורך מצוה, ^בוכן מלאכה שאינו צריך לגופה חמור משאר אסור דרבנן ואסור בכל גוני בין השמשות, אף אם נימא דעצם אסורו הוא דרבנן, וכל שכן דלהרמב"ם הוא דאורייתא]. ודע, דכל סעיף זה לא מירי כשקבל עליו שבת, אבל אם קבל עליו שבת [גזון על ידי מזמור שיר ליום השבת או לכה דודי בזמננו], מבאר לעיל בסימן רסא שאפלו הוא מבטל יום, ואפלו אם רק הצבור קבלו עליו, שאז חל עליו שבת בעל פרוח אסור לו לעשות כל שבות בעצמו אפלו לדבר מצוה, אם לא על ידי עובדי גלולים: **(ב) בין השמשות.** וזמנה

שער הציזן

שבת, ובסימן רצ מבאר דלמאן דרגיל בזה הוא בכלל ענג, ועין בפרי מגדים: **ו.** אחרונים: **ז.** תוספת שבת:

שמב א **א.** המגיד משנה בשם הרשב"א: **ב.** פרי מגדים באשל אברהם,

ברורה משנה קורע

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

משנה ברורה <מהדורת אור החיים> - ג כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב עמוד מס: 391 הודפס ע"י אוצר החכמה

כ שם בעיא ונפשטה.
ג משנה שם. ד שם
כעיא ונפשטה.
ה תשובת הרשב"א.
ו הרשב"א בתשובה.

א ערוכין (לג) [לב]
אוקמינן מתניין קרבי
דסבירא לה הכי.

ג. דאם לגמרי. אין חל הנדר כלל, הנדר שוא הוא: **ד.** ומסתברא דהוא הדין שאר דברים שדורך לענג בהם השבת, ועין באילה רבה בשם רש"ל שמוכח כדברינו, ועין בפרי מגדים דמסתפק אם נדר מאכילת איזה מין פרות או משקה: **ה.** דשם משמע דחלוי במה שהוא ענג

צריך לעפרא, לזנות במקום אחר, אלא ודאי דקותר לא מחייב אלא"כ הוא לזנות במקומו. וא"ת מה שגא מחופר גומא ואריך לעפרא לזנות במקום אחר, מהמבעיר והוא צריך לאפר דחייב, כמ"ש רבינו רפ"ב, יש לומר דשאני החס דגלי קרא בהבערת בת כהן דאסור, ש"מ דבהבערה בחיקון קלת חייב, נמצא דרבינו ס"ל דבשאר מקלקלין חדא מתרמי בעי או שיהיה על מנת לזנות במקומו כקורע ע"מ לכתוב, או שבשעת הקלקול בא החיקון כגון קורע בחמתו דחייב, וכן מכבה את הנר מפני שהוא צריך לשמן. ובתוס' דף ק"ו ד"ה חוץ מחובל כתבו חילוק זה בשם ר"ת וליישב ההיא דקורע ע"מ לתפור כתבו דהתם ה"ט משום שהקלקול גורם חיקון יותר בקוף ע"ש, ולפי דבריהם אפשר דקותר ע"מ לזנות במקום אחר יותר טוב חייב עכ"ל (י"ח).

ולענין הלכה דדין פריקת החלונות הנה הנשמת אדם כלל ל"ט [אות ג'] יציד להמיר מטעם אחר לפי שעשוין לכך כדי שיוכלו להוציא החלונות ולהחזירין ולא שייך בנין בזה ומסיק ומ"מ ח"ו להקל אפי' ע"י נכרי כגון שכולם מסכמים לאסור ומה למנן את הכר עכ"ל ע"כ אין לזוז בזה מדברי האחרונים ז"ל:

פרק ג

ועתה נבאר קצת בדין קורע שלא ע"מ לתפור

איתא ^{אוצר החכמה} [ל"ב:] אין חומכין (ברמז"ס וש"ע הלשון אין קורעין) את הנייר מפני שהוא כמתקן כלי (הובא ברמז"ס פכ"ג [ה"ו] וש"ע ס"ס ש"מ) הא מילתא אקוה בה רבנן אקיהיתא טובא. והקשו למה לא יאסר משום קורע שהוא אב מלאכה וכמ"ש ס"ד המפרק ניירות זה מזה ה"ו חולדות קורע וחייב ובמשנה ברורה שם בבה"ל ד"ה אין שוברין, כתב ולולי דמסתפינא הו"א דבר חדש, דלא שייך שם קורע ע"מ לתקן כי אם כשקורע איזה דבר באמצע, והוא צריך למיקון שניהם. משא"כ כשקורע איזה דבר מהבגד מן הגד, וכוננו לתקן ולכך בזה את הבגד שהיה ארוך או מקולקל בשפתו, והחמיכה הנקרעת לא יחוקן בזה כלל. לא שייך בזה שם קורע ע"מ לתקן ולכך בענייניו שהוא קורע איזה חמיכה נייר מדף שלם כדי להשתמש בו איזה דבר, וצדף שנקרע ממנו הנייר הזה אינו מתקנו כלל, ואפשר דמקלקלו ג"כ אין זה בכלל קורע ע"מ לתקן עכ"ל. ואין אלו אלא דברי נביאות לפרש כן דעת הרמז"ס שלא הזכיר בדבריו שום רמז שמקלקל את הנשאר (ואם אין קלקול ולא חיקון כתב הרמ"מ [פ"א ה"י] שהחופר גומא וא"צ לעפרא ואין מקלקל את הקרקע חייב להרמז"ס) אבל להלן יתבאר דרוב פוסקים חולקים על הה"מ ומרכה"מ [פ"א מה"ש דף י"ח, ד] כתב שהקורע בגד שצריך למטיל קטנה חלוי אם החיקון גדול מהקלקול חייב ואם הקלקול גדול פטור ופשט ד' הרמז"ס משמע שקורע לקרעים שיש דומיא דאין שוברים את החרס ומי הוא הנביא שיגיד לנו לפרש דבריו דמיירי בקורע מדף שלם, ועוד דדין הזה היה יכול להשמיענו גם בבגד, ע"כ ברור דלא כיון לזה הרמז"ס, גם אם יהיה הדין דין אמת:

(יח) ע"ע במלאכת קוצר אות נ"ד.

(יט) צ"ל מלאכת הקורע.

עוד יש לעמוד בזה דאיתא בתוספתא (פ"ט והובא בב"י ומ"א ס' ש"ד [ס"ק י"ד]) קורע אדם את העור מעל פי חבית של יין ושל מוריים, ובלבד שלא יתכוון לעשות זיווק עכ"ל, וקשה טובא דהא פסק בר"ס ש"ד דמקום שיש בנין וסמירה כגון בכלי גדול אסור לשבור הכלי ליקח מה שבחובה, ולא החירו אלא במוסקקי או גם בכלי שלמה לרש"י משום דאין בנין וסמירה בכלים, אך ו"ו אסור והטעם כתב הר"ן [בד' ה"ר"ף ס"א, ב] דאע"ג דכל המקלקלין פטורין מ"מ פטור אבל אסור וא"כ היאך החירו לקרוע את העור שיש בזה מלאכה דקריעה, ובמקלקל אסור ג"כ (ובירושלמי פ' כלל גדול [נב] איתא קריעה בבגדים וחימוך בעורות, קריעה בבגדים בלמנע. וחימוך בעורות מן הגד. ואית דמחלפין קריעה בעורות וחימוך בבגדים קריעה בעורות באילין רכביא, וחימוך בבגדים באילין לבדיא (בלבדים הקשים) ואפשר דללישנא קמא אין שייך כלל קריעה בעורות וכ"ה סברת המוספתא ואולי לכך השמיט הרמז"ס תוספתא זו, ובחי' אדם [כלל ל"ט סעי' ג'] ותפארת ישראל מלאכת הקורע כתבו כלים שכרכו עליהם עור או בגד, ולא ידעמי מנ"ל הא דהיה אפשר לומר דהתוספתא נקטה דוקא עור ולא בגד ומ"מ לפה"נ גם ד' הירושלמי ללישנא קמא דבעור שייך קריעה, רק פ"י מה דחשיב לזה בנ' מלאכות, משום שהיה כן במשכן בשני עניינים. ובספר פתח הדביר ס' ש"ד אות י"ז הביא מספר חסדי דוד שהוקשה לו על התוספתא הנ"ל, מ"מ הרמז"ס [פ"י ה"א] המפרק ניירות או עורות דבוקים ולא נחכוין לקלקל לבד אלא לתקן חייב משום קורע, וה"נ זה שקורע העור שע"ג חבית לא נחכוין לקלקל אלא לתקן כדי שיוכל להוציא משום המשקה, וחייך דהא מתניתא ר"ש היא דמשאל"ג פטור עליה, והלכך הואיל וליכא איסור דאורייתא, שהרי לענין העור גופה מקלקל הוא שקורעו דרך קלקול וה"ו דומה לקורע בחמתו דפטור לר"ש, וזה טעם הרמז"ס שהשמיטה דפסק כר"י דמשאל"ג חייב, ולדידיה הך מתניתא דחיה מהלכה ומוזה תמה על הפרי חדש ב"ד ס' קי"ח, שפסק בתנור של גוי שמטמינים בו חמין של שבת שכורכין נייר ע"ג המנעול וחוסמין קצותיו, שאסור לפתחו בשבת ע"י גוי מהא דהרמז"ס דמפרק ניירות, וה"נ חיקון הוא, שכוננו להוציא המאכל, וכיון דמלאכה דחיובה הוא אין להמיר בה אמירה לגוי, ותמה ע"ז דהא מילתא חליא בפלוגתא דר"י ור"ש ולר"ש דפסקו רוב הפוסקים כותיה משאל"ל פטור עליה וכיון דאינו אסור אלא מדרבנן שרי אמירה לגוי. ודבריו ברור מלל, וכן הקשה עליו מדוכתי טובא הרב טל אורות במלאכת החופר (י"ח) ודבריו חזקים כראי מונק עכ"ל הפתח הדביר בקצור. ולא ידעמי כמה נתפיים לישב התוספתא דמתיר לכתחלה לקרוע העור, ומשאל"ג חמירא טובא גם לר"ש כמ"ש הר"ן [בד' ה"ר"ף ס"א], וגוי שגא לזנות אין אומרים לו כבה, ומה גם לדבריו דקרי לה מתקן. איצט"ל דזה לא נהירא לומר דזה הוא מתקן, דהא גבי שובר את החבית לאכול גרוגרות [קמ"ו] כתבו כל המפרשים דהוא מקלקל, אע"ג שמתקן שיוכל להוציא המאכל. וה"נ דכותיה וכמו חופר גומא בשביל עפרה דפטור אפילו לר"י, דאנו משגיחין כמה שהוא עיקר המלאכה, ואע"פ

אמרין דהוי קוטר, ולפי הג"ל ניחא, דשצירת הגבינה אין זו אומנות ודקדוק ולא עדיף מעץ ושאר תלוש. אך כ"ז בתלוש או בכלים שאין בהם בנין וסמירה גמורה. אבל צנין מחובר או כלי המחזיק מ' סאה אסור בכל ענין, ואפי' במקלקל איסורא איכא, כן מתבאר מד' הר"ן דחצית הג"ל ומד' הגמ"ר:

ולישב דברי המוספתא דקורע את העור שע"פ חצית נראה דאע"ג דקורע בגד או עור גס שלא ע"מ לתפור איכא איסורא מ"מ אם קשרו ע"פ אוכלים ומשקין בטולי בטלי מחורת בגד (וכמו צנץ שבסדקי עריבה וכופת שאור שיחדה לשיצה [עי' פסחים דף מ"ה] ורבות כו"צ דבטילי מחורתן הראשונה) ונעשו בטלים להאכלים כמו קליפי אגוזים, ונעשו כשאר תלוש דאין בהם איסור קריעה ולכאורה היה נראה ליכא בזה הא דחומלות של תמרים מחיר ומפקיע, פי' העושה ע"י שי"ד ס"ח קוטר שרשרות החבל, והקשה הגרע"א ממ"ש הרמב"ם [פ"י ה"ח] דהפוחל חבלים חייב משום קוטר והקוטר חייב משום מחיר ואף דהוא קוטר שלא ע"מ לבנות יהיה על כל פנים אסור מדרבנן דהוא קוטר קשר של קימא. ומירץ המשנה ברורה צב"ל שם דהרמב"ם יפרש מפקיע היינו מנתק וקורע אבל לסתור גדילת החבל אימא לך דאסור עכ"ל, ומידוש שלא העיר מוספתא דקריעת עור הג"ל דעור דמי לבגד כמ"ש צב"ל ס"ס ש"מ, ואסור אפי' שלא ע"מ לתפור, ולפי הג"ל היה ניחא לכאורה אך זה נסתר ממ"ש [שבת ק"א:] ונודות יין ושמן פשיטא ל"ז דאית לי' תרתי אוני מהו דמימא חדא מינייהו בטולי מבטיל לה קמ"ל, משמע דאי הוה מבטיל לה אסור, ודומק לחלק בין הימר קשר להימר פתיל ועכ"ל דגבי קשר אסור בכל גווא מאחר שיש טורח ואומנות בהרתמו, אבל בגד ועור אם בטלו מחורת בגד ה"ז כשאר תלוש שאין שם איסור קריעה^(כ):

פרק ד

ועתה אכתוב דיני גרם מלאכה

א. דרך העושים שגר שעורים למלאות הכלי וע"י התקפה והרחיבה יוצאים השמרים העליונים לחוץ וכשהכלי מתרוקן קלט ושוב אין יוצאים, חוזרים וממלאים עד מוס כל השמרים העליונים לצאת, ונשאלתי אם מותר למלאות הכלי בשבת כי אינו אלא גרמא בעלמא ואינו נעשה רק מאליו אחר סילוק ידיו. ועד"ז יש להסתפק בהרבה מלאכות. והנה המג"א סי' רנ"ב [סק"ב] כתב צנותן חסידים לריחים של מים ליכא חיוב חטאת, ובאבן העזר סי' שכ"ח חלק ע"ז ודעתו דחייב מידי דהוה אזור ורוח מסייעתו דמלאכת מחשבת אסרה תורה, ועוד הביא ראה ממ"ש הרמב"ם פ"י [הכ"ב] אם הבהיל האדם את הלצי ועמד בפניו עד שהגיעו הכלב ותפס הכלב הוי לידה וחייב, ובמ"א שם סי' רנ"ב (בהג"ה מהמ"א בעצמו) הביא ראה דחייב ממ"ש המוס' דף י"ז: [ד"ה אין] צפורש מצודה ובשעת פרישתו נכנס לתוכה חיה חייב, ובנתיב חיים דחה זה דכיון דבשעת פרישתו נכנס הוי כלד צידים

שמחוקן מלד אחר, ע"כ השיגו הכל על הפר"ח שכתב שהוא איסור תורה וכ"כ החכם צבי [סי' ל"ט] שדינר עם הפר"ח פא"פ ולא מלא מענה ואפי' לכחלה החירו והטעם יתבאר לפנינו בעזה"י. אך גם אם נאמר בזה מקלקל עוד לא נחשב ד' המוספתא דמתיר לכחלה דגם במקלקל אסור וכמס"ל בשם הר"ן ובמוס' בינה ח'. ד"ה וא"צ אלא לעפרה וחמא דא"כ פטור אבל אסור לכחלה, עי"ל דמשום שמחת יו"ט מותר עכ"ל, הא לאו הכי אסור וכן בכמה מקומות. וא"כ אין החירה המוספתא לכחלה בשבת. ומה ששיירתי לעצמי דרך בישוב כל הג"ל ועוד כמה מצוכות אבאר בעזה"י:

דהנה השבלי לקט (הו"ד צב"י ס"ס שי"ז ובמ"א סי' שי"ד) כתב דנפסיקת תלוש אין שום איסור בשבת, ואפי' שבות דרבנן אלא הימר גמור, כדאיתא במס' יו"ט (ל"א:): חוממות שבכלים מחיר ומפקיע וחומק, ולפיכך לחומק את התלוש הימר גמור הוא, חוץ מדבר שיש בו כלי צחיתתו עכ"ל, ופשוט דכלל תלוש הוא עלי זית או סב של עץ וכיו"צ (עי' רש"י שבת ע"ד ע"ב ד"ה ואי חייטיה, מפשיט ליכא למימר בקנים דאין הפשטה אלא בעור עכ"ל, והשם יחייב משום קורע אלא ודאי אין קריעה אלא בצבד או עור ללישנא בתרא בירושלמי (אפי' שלא ע"מ לתפור מ"מ אסור כמ"ש הפמ"ג ס"ס שי"ז משא"כ בשאר תלוש) אבל נייר הדבר פשוט דהוי כשאר תלוש שאין שם מלאכת קורע והחייב פ"צ דכלים [מ"ה] והא"ר פ"י דפרה [מ"ן] כתבו דנייר אין מקבל טומאה וכ"כ הקדרי טהרה [יו"ד] ר"ס ק"צ צנייר העשו מעשבים. וע"כ אמרו בגמ' ורמב"ם וש"ע דאיסור קריעת נייר הוא משום דהוי כמחוקן מלא ולא משום קורע ומה שהקשו על זה ממ"ש הרמב"ם [פ"י ה"א] המפרק ניירות או עורות דבוקים ה"ז חולדת קורעו אי משום הא לא אריא דבכה"ג כתב הרמב"ם [פ"י ה"ג] המוקע עץ בעץ עד שנחלחל ה"ז חולדת בונה והפורק עץ חקוע ה"ז חולדת קוטר וחייב [שם ה"ט]. האם יעלה על הדעת ללמוד מזה שאם שבר עץ לשנים, והוא צריך להשברים להיסק יחייב משום קוטר, הא ודאי ליחא (ואינו חייב אלא במבנק עצים דקים משום טומא ולא חתיכות גדולות) וביאור הענין הוא דמלאכת מחשבת אסרה תורה, עי' בינה י"ג: פירש"י שם מלאכה שיש בה אומנות, והקוטר בחוט קשר של קימא והוא צריך להחירו חייב שהיא מלאכה משא"כ הפוסק את החוט לשנים אין זו איסור כנ"ל מהשבלי לקט וכן השובר עץ לשנים אינו מלאכה, משא"כ הפורק עץ מעץ שיש בה טורח ואומנות חייב, ועד"ז הנייר אע"פ שהוא כשאר תלוש ואין בו חיוב משום קורע, אך המפרקו במקום דבוקו חייב דומיא דעץ כנ"ל וכ"כ הגשמת אדם [כלל כ"ט אות ב'] לענין קריעת אגרת שאין בו חיוב אך אם קרע היכא שמדובק הכפלים אהדי דזה ממש דין המפרק דחייב לרמב"ם ואסור אפי' ע"י א"י ושאר אחרונים לא נחתו לזה וע"פ דבריו דבריו נכונים וברורים. וזה ניחא מה דהוה קשה לכאורה לפי מה דפסקו [פ"י ה"ג] דהמגבן חייב משום בונה. ולפ"ד הרמב"ם כל שיש בו צנין יש בסמירתו סמירה א"כ אמאי מותר לשבר ולגרור הגבינה ולא

(כ) ע"ע במלאכת דש אות צ"ט ד"ה ועתה.

28

(שם ס"ק כג) ועובר משום. התוספות והרא"ש כתבו כו. צ"ע דבשו"ע אין מזכיר מדיוקנא, ובאמת שצ"ע על השו"ע שהעתיק הך אל חסנו על מליצות ומשלים, ובשבת דף קמ"ט (ע"א) איתא על דיוקנאות, רק רבינו יונה והובא ברא"ש שם פרק כג סוף סימן א] כתב לאסור משום מושב לצים. ונראה שיש חסרון איה תיבות במג"א, וצ"ל ובשבת אמרינן האי טעמא על דיוקנא שאף בחול אסור להסתכל בה וכתבו התוספות והרא"ש כו. ועיין מה שכתבתי על דברי המג"א אלו בספרי שו"ת בית אפרים [אוי"ח] סימן (ט"ו) [י"ז]:

(יב) ש"א. עיין ט"ז. לדלידן דלית רשות הרבים כי אם כרמלית, יש לומר דלא גזרו עקירה או הנחה לחוד, הדהה גזירה לגזירה. ועיין סימן שכ"ה בט"ז [ס"ק א': **(יג) אב"ל.** עיין ט"ז. החמיר בלשון הקודש גם כן אסור, עיין ב"ח [עמוד רצג ד"ה מיהן]. ומיהו בחול כשכתובים בלשון הקודש דעת הב"ח דלא הוה מושב לצים. וספר יוסיפון אף בלשון לעז שרי בשבת, דיש ללמוד מהם כמה דברי מוסר:

מקפיד עליו שלל לגור על פי גלוהו, הוה מוקףא מחמת חסרון כס, עיין סימן ש"ח סעיף א': **בא אסור.** עיין מ"א. שבת קמ"ט [ע"א], ומועט י"ט, [דלטעמיה] [דלטעמא] דשמא מחוק לא שייך צוה רק שמא כו', ולפי זה צחייק כזחול או כגב משט"ה וכדומה יש לומר הוה גזירה לגזירה, עיין סימן ש"ח, מה שאין כן לרש"י הטעם ממנא חפצין, ואגרות שלום אסור, הוה הדין זה. ומה שכתב רש"י שמא, לאו דווקא, אלא דהוה שטרי הדיוטות ועודנין דחול, עיין ט"ז [ס"ק י"א. וצנצנא [סעיף טו] העמיק דהוה כמו שטרי הדיוטות, וצנ"ז [עמוד רלד ד"ה כגז שמתא] דהוה שטרי הדיוטות, חיקן לרש"י ז"ל, ועיין אליה רצה אות ל"ו. ומשום הכי הוסיף המחבר כותל או "וילון", להשוותם, צחייק כזחול אסור כמו וילון, דהוין שטרי הדיוטות ממא. מה שאין כן בסעיף י"צ דרק גזירה שמא *. ואפילו כגז שמתא עקדם יתכן אסור לקרותו בשבת, עיין אליה רצה אות ל"ו בשם עולת שבת [ס"ק יח], יע"ש: **בב מושב.** עיין מ"א. ופורים רק שמוק שעושין לאחשורוש שרי, הא לילין אסור אף צפורים: **בג ועובר.** עיין מ"א. וצסימן רכ"ט [סעיף א] הוואה צקשם אסור, ומצרך, נראה צעלמא שרי, יע"ש: **בד ב"שון הקדש שרי.** עיין מ"א. הנה שטרי הדיוטות מוזבז ומשצנזות אף בלשון הקודש אסור, שמא יתחוק. ואגרות שלום וכדומה דאסור ממנא חפצין, בלשון הקודש יש ללמד להחיר, עיין ט"ז אות י"ג. וגט ("וגס" טעומ סופר ^{טו}) אס לן מקפיד לגור פי גלוהו שרי לטלטל, אף למאן דאמר גט יש צו משום קדושה. [דהא] יש אומרים דמותר לכסות גלוהים צספר, דמה לי שמונח כאן או כהן. ועיין סימן מ"צ מ"א [סוף ס"ק ו' וסימן קנ"ד [ס"ק י"ד]:

מחצית השקל

סוף סימן שי"ח, אבל הכא בעל הבית משעה ששלח הקצהו מדעתו, ומי שנשתלח לו לא ידע כלום לומר שהיה דעתו עליו, ולכן אסור. וכן כתב מ"א לקמן סוף סימן תקט"ו [ס"ק כז]. וא"כ אם האגרת הוא מן הגוי, א"כ הגוי הוא בעליו, ושל גוי אין צריך הכן, אפשר דמודים דמותר. וכן משמע לקמן סימן תקט"ו [שם]: **אפילו רבי שמעון מודה כמו שכתוב סימן תצ"ח סעיף ג'.** והיינו לפי דעת מהרש"ל נ"ס של שלמה ביצה פ"ה סימן יח] שם [במג"א ס"ק ד]: **דאם מקפיד כו'.** היינו שמקפיד כדי שלא יתכלך וכדומה. אבל אם מקפיד לצור בו משום נשכתוב בו דבר סתר, מותר לטלטל, דהא מכל מקום אפשר לצור בו, וינית הכלי והאגרת שעליו במקום מוצנע שלא תשורינו עין, שם [ברא"ש]: [ס"ק כא] **אסור כו'.** אב"ל בחול כו'. מדלא כתב כאן ואף בחול אסור כמו שכתב בסעיף שאחר זה, משמע דכאן בחול מותר: [ס"ק כג] **משום כו'.** ועיין בב"י בחו"מ. שהביא תשובת (הרא"ש) (הרשב"א) [ח"ג סימן שפט] שפעם אחת בא מכשול ע"י זה שהעלילו על היהודים, ע"ש: [ס"ק כג] **ועובר כו'.** דהוקא בדיוקנא כו'. משום דקשיא ליה מאי דאמרינן בעבודה זרה דף נ' [ע"א] דמהאי טעמא קרי לרבי מנחם בן סימאי בנן של קדושים משום דלא אסתכל בצורתא דזווי, ומאי רבותיה הלא לכולי עלמא אסור להסתכל בצורה, אלא על כרחך צריך לומר דאין איסור כי אם בעשוי לשם עבודה זרה, מה שאין כן צורתא דזווי דלא נעשה לשם עבודה זרה, מדינא מותר, ורבי מנחם בן סימאי החמיר על עצמו: **דראיה בלע"מא שרי.** דהוקא הסתכלות שהוה בעיין יותר הוא דאסור, וזה החלוק בין ראיה להסתכלות, וכמו שכתוב סימן רכ"ט דאסור להסתכל בקשת, והא עכ"פ צריך לראותו קודם שיכרך, אלא על כרחך דלא אסר רק ההסתכלות. וכן כתב מ"א סימן קכ"ח ס"ק י"ב) [לה] בענין הסתכלות בכהנים: [ס"ק כד] **ב"שון הקדש כו'.** וגם מותר, כצ"ל ^{טו}: **אע"פ שכתוב בלע"ז.** דקיימא לן באה"ע ריש סימן קכ"ו דגט נכתב בכל כתב ובכל לשון: **וב"ח כתב דבחו"ל כו'.** דראית רמ"א להתיר בלשון הקודש מדרבנן ואפילו ומהו אותן המלחמות הכתובים בלשון לע"ז נראה לר"י דאסור לעיין בהם, דלא גרע מכתב שתחת הצורה, ואפילו בחול לא ידע ר"י מי התיר, דהוי מושב לצים, עכ"ל התוספות, ומהו דייק רמ"א מדרבנן התוספות המלחמות הכתובים בלשון לעז, משמע דאם כתובים בלשון הקודש מותר. והב"ח כתב דאין זה דיוק, דיל"כ כמו שכתב הט"ז ס"ק י"ג, ע"ש. עוד כתב הב"ח (וזה נראה עיקר בעיני הב"ח) משום דהתוספות רצו לסיים ואפילו בחול לא ידע כו', וזה דוקא בלעז אסור, אבל בלשון הקודש מותר לקרות בהן בחול דלא הוי מושב לצים, אבל בשבת לא יצא מכלל שטרי הדיוטות. אבל בגט משמע מדברי הב"ח דמודה דשרי אף בשבת, מטעם דיכול ללמוד ממנו דיני גט, ע"ש. ועיין באה"ע סוף סימן קל"ו שכתב רמ"א דיש מתירים לטלטל גט בשבת, ומה שכתב שם בית שמואל [ס"ק ח] בשם בדק הבית [שם עמוד קע"ט]:

לבושי שרד

תקט"ו: (33) שם מ"צזור ע"י פי צ"זוחיתו אסור. דהוי מוקףא מחמת חסרון כס, שמצנזר כסימן ש"ח סעיף א': (34) שם בבב"א **י"בא צ"מיחש צאמשובי.** היינו הסוד דסעיף שאמר זה דהוי מושב לנים, ע"ש, והלא לא מיישינן: (35) שם בבב"א התוספות והרא"ש כתבו, כנ"ל:

אוצר מפרשים

יד (שריע סעיף טו) מושב לצים. נ"ב, עיין מה שכתב מג"א סימן רכ"ד ס"ק ג' בשם ספר האשכול [הובא בכ"ח שם עמוד שפג ד"ה מספר], ע"ש: (חתם סופר) טו (פג"א ס"ק כד) וגם מותר **צ"לש"ל**. גוף הדין דמותר לטלטל גט בשבת, כתבו רמ"א בשו"ע אה"ע סוף סימן קל"ו בשם מרדכי [נתיב רמו תלן וסמ"ג [ענין ג] א], אבל הא דכתב מג"א שאפילו כתב בלע"ז, לא נתבאר שם, אבל רמ"א כאן בדרכי משה הוכיח זה מכח קושיא, דלמה הוצרך הסמ"ג ומרדכי ליתן טעם שיכול ללמוד ממנו הלכות גיטין, תיפוק ליה שלשון הקודש בלאו הכי שרי, שהלשון מצד עצמו יש בו קדושה, אלא ודאי שגט מיירי אפילו שנכתב בלע"ז:

(רד"ל מרדכה)

(36) מג"א ס"ק **דאין כאן גזירה שמא ירבה וכו'.** ר"ל, אף על גז שסגוי הכיז מחוק למחוס שרי, משום דצגוי שפינא מאלל לישראל מחוק למחוס אין איסור צסימן תקט"ו אלא משום שמא ירצה צצנילו או שמא יאמר לו הישראל לך והנא, וכאן לא שייך זה. ואי אית ציה משום מוקףא או לא, מצנזר צצג"א סוף סימן

יג (פג"א ס"ק ט) וכן כתוב בפורגות [כו] ועיין מה שכתבתי וכו'. נ"ב, עיין לקמן סוף סימן ש"ח במג"א. לכן אם אפשר להתיר היתום בלי שבירת האותיות ומבלי שקרע הנייר, פשיטא דמותר לומר לנכרי. ואם אי אפשר, יכול נמי לומר לנכרי לקרוע הנייר סביב היתום שלא ישרב האותיות. ועיין מה שכתב אליה רוב סימן זה [ס"ק לב] ג"כ להתיר, ודלא כפרי חדש ביו"ד סימן קי"ח [ס"ק יח], ע"ש שמחמיר. ועיין מה שכתב מג"א ג"כ לקמן סימן תקי"ט ס"ק ד' להתיר באופן שכתבתי. שוב מצאתי בספר דגול מרובה סימן זה [אוצר מפרשים ס"ק יב] דמיייתי בשם חכם צבי סוף סימן ל"ח להתיר, וכן נוטה דלא ז"ל, ע"ש. ומהריעב"ן [שאלת יעב"ן] חלק ב' סוף סימן ק"מ מתיר אפילו שבירת האותיות, ע"ש:

[יח] מפתח לא חשיב חותם. המחבר אזיל לטעמיה שסתם כדעת הרשב"א [תורת הבית בית ה שער ד נב, ב] בסעיף א' ולדידיה מפתח לחודיה אינו כלום, אבל לשיטת רש"י [עבודה זרה לא, א ד"ה מפתח] והתוספות [שם ד"ה ותריוהו] והר"ן [שם י, ב ד"ה תנו] שכתב שנראין דבריהם וכן דעת הרא"ה בבדק הבית [שם] וכן לפי מה שכתבתי בס"ק י"ד שהעיקר לחלק בין שולח למפקיד, וגם לדעת ההג"ה [סעיף א] שחילק בין עכו"ם לישראל חשוד, לדעת כל הני רבואתא אפילו מפתח לחודיה מהני במקום חותם אחד וכן שני מפתחות במקום שני חותמות. ומה שכתב הש"ך [ס"ק כב] דאף על גב דלר"ת [מובא במרדכי שם רמז תתמז סוף מג, ג] ודאי סגי אף במפתח אחד, מכל מקום אנו לא סמכין עליה אלא בחותם אחד ע"כ, איני רואה טעם בדבריו, דכיון דהעולה מסוגיית הגמרא לשיטת ר"ת דמהני מפתח במקום חותם היכי סמכין אשיטת ר"ת במקצת ולא בדין מפתח דנפיק לשיטתיה, ולפיכך העיקר להקל ואף לכתחילה במפתח דמהני במקום חותם אחד ושני מפתחות במקום שני חותמות. וכן דעת הב"ח [עמוד מח דיבור ראשון] ודלא כהש"ך. ומיהו אף לדעת המחבר שני מפתחות הוו במקום חותם אחד וזה ברור: כתב הב"ח [שם] דאין חילוק גבי מפתח בין כשהדלת הוא סגור מבפנים ותוחבין המפתח בדלת לפתחו ובין כשהדלת סגור מבחוץ על ידי שלשלת שהיא קבועה בדלת ותחובה ראש השלשלת השני בטבעת במזוזה וסגור במסגרת מבחוץ ע"כ. וכן מפתחות על עץ עם שינים בולטים הנהוגות בארצות ישמעאל הנקראים דבא"ש מהני במקום חותם אחד: נשאלתי על תנורים של גוים שמטמינין בו החמין בשבת אי סגי בחותם אחד או בעי' ב' חותמות, ואי מהני מפתח במקום חותם או לא. ולכשתמצי לומר דלא סגי בלא חותם ענין החותם הוא באופן זה שכורכין נייר על גבי המנעול ומדבקין קצוות הנייר ביחד ועושין שם חותם וכיון שאי אפשר לפתוח התנור בשבת בלא קריעת הנייר מספקא לן אי שרי על ידי גוי או לא: תשובה הנה לדעת המחבר [סעיף א] שסתם כדעת הרשב"א [שם] שאין חילוק בין מפקיד לשולח, משמע לכאורה דהכא בעי' שני חותמות. ברם כד דייקת שפיר ליתא, משום דנידון דידן לא דמי לשולח ומפקיד על ידי גוי דעלמא, דשאני הכא שהגוים בעלי התנור לא מרעי אנפשיהו לזיזי' חותם אחד בשביל הנאה מועטת להחליף כחוש בשמן או חתיכה קטנה בגדולה, וגם מסתפי הגוי דילמא מתבריר זיזי' דאפשר שיכירו הבעלי החמינים שאין זה בשר שלהם ומתיירא להפסיד אומנותו וכיון דאיכא חותם אחד לא טרח ומזיזי', ודמיא קצת לההיא שנתבאר בסימן קי"ד סעיף ה' דבמידי שקונין מן האומן כיון דאית ביה קפידיא לא מרע נפשיה, והכא נמי כיון דאיכא חותם אחד בודאי דלא מרע נפשיה לזיזי' ואף שאינו חותם אלא מפתח לחודיה משמע ודאי דסגי, ואף לדעת המחבר דמפתח לא חשיב חותם, הני מילי בגוי דעלמא דלא מירתת לאורועי נפשיה וכיון דמפתח זיזי' בנקל קמזיזי' ולא מסתפי, אבל הכא דהוי כעין אומן לא מרע נפשיה ואף אזיזי' כל דהו לא מהדר, וטעמא תריצא הויא והכי מסתבר. וכל שכן למה שכתבתי [ס"ק יד] שהעיקר כדעת המחלקים בין שולח למפקיד דהכא הוה ליה כמפקיד שהרי עתיד לראות חותמו ולדידהו מילתא דפשיטא דסגי בחותם אחד ואפילו במפתח לחודיה וכדכתיבנא: **אמנם יש מהמורים שהורה להחמיר ולהצריך שני חותמות וכך עשה ותיקן מפתח וחותם. והוראה זו תמוהה היא בעיני שנמצא חומרו קולו, דמילתא דפשיטא דקלקול וקריעת הנייר בשבת כדי לפתוח התנור לא מקרי מקלקל אלא מתקן ומלאכה אסורה היא בשבת מן התורה, וכמו שכתב הרמב"ם בפרק י' מהלכות שבת [הלכה יא] שהמפרק ניירות דבוקין או עורות דבוקין ולא נתכוון לקלקל בלבד הרי זה תולדת קורע וחייב. וכן נתבאר עוד בדברי הרב בדין זה בפרק ח' [שם הלכה ח] גבי חובל ובריש פרק י"ב מההלכות הנזכרים ע"ש. וזה מוסכם לכולי עלמא שכל מקלקל שאין כונתו לקלקל וכגון בנידון דידן שאין כונתו לקרוע הניירות הדבוקים משום קלקול אלא כונתו כדי שיוכל לפתוח התנור להוציא משם החמינין, קלקול זה הוה ליה תיקון לדידיה והויא מלאכה דאסירא מן התורה. וכבר ידעת שדעת הרמב"ם בפרק ו' מהלכות שבת [הלכה ט] שאין להתיר לישראל לומר לכותי לעשות מלאכה בשבת אף לדבר מצוה זולתי בדבר שאינו מלאכה ואין אסור לעשותו בשבת אלא משום שבות ושבות דשבות במקום מצוה לא גזרו רבנן, וזה דעת רוב הפוסקים רוב בנין ורוב מנין, ואף בזה רבים מהפוסקים חלוקין ואוסרין. והמחבר באו"ח סימן ש"ז סעיף ה' הזכיר מחלוקת זה בשלחן ערוך אלא שסתם בקמייתא כדעת הרמב"ם וכן פסק לשם בסימן תקפ"ו [סעיף כא] ע"ש, וכן המנהג להקל בזה כדעת הרמב"ם, אבל להתיר אמירה לגוי במלאכה אסירא מן התורה אף במקום מצוה אין להקל, ואף על פי שמור"ם בהגה לשם בסימן רע"ו [סעיף ב] כתב שרבים נהגו להקל באמירה לגוי להדליק נר לסעודת שבת, אין ראוי לעשות כן שאין לו על מה לסמוך מנהג זה כי אם אסברת**

יחיד. ותו דאיהו גופיה סיים התם דיש להחמיר במקום שאין צורך גדול דהא רוב הפוסקים חלוקים על סברא זו עד כאן, וא"כ מילתא דפשיטא ופשיטא דעדיף טפי למסמך אסברת הנהו פוסקים דסבירא להו דב' מפתחות מהני במקום ב' חותמות וכל שכן שדבריהם עיקר בש"ס והחולקים בזה הם יחידים, מלמסמך אסברת המקילין אמירה לגוי במלאכה דאסירא מן התורה שהיא סברא דחויה, ועוד שהרי אלו המקילין אין מתירין אלא במקום צורך מצוה והכא בנידון דידן דמצי למעבד שני מפתחות דמהני לדעת רוב הפוסקים א"כ אין כאן עוד צורך מצוה וכל אפייא שוין דאסור לומר לגוי לקלקל החותם בשבת, ועוד כבר כתבתי דהכא לכולי עלמא סגי אפילו במפתח אחד משום דלא מרע אומנותיה לזיופי אפילו זיוף כל דהו וכל שכן בשני מפתחות שיש להתיר בפשיטות לכולי עלמא, וא"כ אין כאן צורך סעודת מצוה כלל להתיר קלקול החותם בשבת על ידי גוי כיון דאפשר בלאו הכי. ואל תשיבני ממנהג הן רבים עתה עמי הארץ מהספרדיים וגם מהאשכנזים שהאיגרות החתומות הבאין להם על ידי רץ המגיע בשבת שנוהגין קולא לפתוח אותם על ידי גוי, דאין למדין ממנהג בטעות, דהא מילתא דפשיטא דהויא מלאכה דאסירא מן התורה לפי שאין כונתו לקלקל אלא כדי לתקן לפתוח האיגרת ולקרואה וכדברירנא. וראוי למחות ביד הנוהגין כן שהוא מנהג גרוע ואף הן עתידין ליתן עליו את הדין: סוף דבר בהא סליקנא ובהא נחיתנא למאי דשאלנא דקלקול החותם בשבת הויא מלאכה דאסירא מן התורה ואין להתיר כלל בזה האמירה לגוי. וכן אין צורך לשני חותמות ואפילו לחותם אחד אלא הכא סגי לכולי עלמא במפתח אחד וכדכתיבנא. וכעת תו לא מידי:

פרמ"ג משבצות זהב רנ"ג י"ח

כתב הפרי חדש ביורה דעה סימן קי"ח אות י"ח בענין הטמנה בבית העכו"ם [שאליו"ט וכדומה] התיר בחותם אחד ואף במפתח לחוד אבל לחתום בנייר ולקרוע בשבת אסור דמקלקל על מנת לתקן חייב מן התורה ושבבות לעכו"ם במלאכה דבר תורה אסור אף לצורך מצוה יע"ש ובשו"ת חכם צבי סוף סימן ל"ט כתב דנהפוך הוא לא מבעיא מפתח דלא אף חותם אחד לא מהני בדבר איסור תורה ואומן לא מרע לא שייך בכאן ונייר מותר לומר לעכו"ם לקרוע יע"ש, והנה ביורה דעה סימן ש"ב בש"ך אות ד' דאומן לא מרע אומנתיה בדבר שיכול לעמוד עליו הא אין יכול לעמוד על הבירור אף אומן אסור אם לא תכלת שם ויין רימונים שם דקפדי טובא וכל משא ומתן שלו בזה יפסיד הרבה כו' וקפילא [חולין צז א טור יו"ד ריש סימן צח] גם כן אפשר לעמוד עליו לא מרע אומנתיה משמע אף בלא מפסיד כל אומנתיה בכך ועיין שו"ת חכם צבי שם בזה וגם זה כשאני יכול לאישתמוטי הא לא נתן לו קנבוס מצי לאישתמוטי עיין ט"ז שם סימן שב אות ה' ואם אומר לו שיתפור במשי שרי לפי דעת הט"ז ואין מקומו פה, ואמנם מה שכתב לקרוע הניר על ידי עכו"ם שרי איני יודע כעת טעמו של דבר דבר"מ פרק עשירי מהלכות שבת הלכה י' וי"א קורע בחמתו חייב הוא הדין דהקורע הנייר להוציא המאכל ובאיסור תורה אסור עיין סימן שי"ד סעיף שובר חביות היינו בזפת ועיין שם סעיף זי"ן ואי"ה יבואר שם משבצות זהב אות א ד"ה אגב ועיין סימן ש"מ סעיף ג בהגה בענין אותיות מעוגה גופא יע"ש ולפי דעת הפרי חדש אסור לפתוח אגרת על ידי עכו"ם בשבת.

פרמ"ג ש"ז א"א כ'

מג"א תקי"א

[כב, א ד"ה וצית]. ומהאי טעמא כתב מהרי"ל [הלכות יוס טוב עמוד קסג] עכו"ם שהציא כתב חתום ⁽⁶⁾ מותר לפתחו ביום טוב, עכ"ל. ונראה לי דאם כתובין עליו אותיות או לורות אסור דהוה ליה מותק,

(כ) שלא. עיי' מג"א. מה שכתב בענין החותם דאסור לומר בפירוש כי אם רמיזה חוטמו כו' איני יכול לקרות שרי, דא רמיזה שיקנח חוטמו כו' שהעכו"ם יסיר זפחם מן הנר אסור, עיין אות ל"א במג"א בסימן זה אף דהנה שבות דשבות (וא"כ שביתת החותם למת שרי), יש לומר שביתת החותם נמי מדרבנן והנה ג"כ שבות דשבות, ורמז כזה איני יכול לקרות הוא רמז יותר קל, עיי' א"ר אות ל"ב שכתב י"בין דהוה דרבנן שרי ברמז כזה דאיני יכול לקרות, והראיה לסיו' שיי"ד וסיו' ש"מ סעי' י"ד דשם מבואר דהוא דרבנן, יפ"ח יור"ד סיו' ק"ח משמע דיש איסור תורה בשביתת החותם, ועיי' שו"ת חכם צבי סיו' ל"ט שחולק עליו יע"ש, עיי' סיו' שיי"ד סעי' י' וסיו' ש"מ סעי' י"ד במג"א אות ז"י, ואי"ה יבואר.

הועתק על ידי אוצר החכמה

פרי מגדים
משבצות זהב

(ד) **קְטוּבוֹ:** עיין ט"ו. עיין סימן שכ"ב במשכנות והב אות ג' בזה. ומה שכתב מותר לשבור חותם באין אותיות עליו, עיין מ"א כאן אות ד' ובסימן ש"מ מזה. ובמ"א (שם) אות ח"י הקורע נייר

הושעתה על ידי אוצר החכמה

חזון איש ס"א

הרעיון של בנאליזציה, [ומיכיל לזן הכרע בדעה הזאת וכתוצאה
מזה].

ובקריעת החטטה אם אינו חייב להטטה שבהה כויל קרעו
עד שכל פי הבית ואין סוף המים קרעו [ומיחו בהם
היינו דכיל חודר ובסבת קרע כויל חקרקל לבא הכא דגם כהיל
קרע חסבר דלא הוי קרקל ובקריעה דחוריותא חסבר דלא סמינ
הכל דמכא דרך קרקל וסנתי נכחיל מה סכחיה ובסמינ ליל
ומיחו כויל דבקריעה אינם חלום כטום ודלי חקרקל כויל וכלק
כבוד שמיס הכחית חק אם כויל דרכו לקרע כהיל שותק לבא כויל
דכחיה בחטטה וליה טמן סכחיה חק שמן דמחי טיה חסבר
דכחיה קרעט של חיקרן] וגם חק סוף המים סוחר כיון דכחיה
חיקרן ובסמינ פי ייל סקריס סכוסה, וחלום ים ללכוד דמסין
דמחל לי למה בחטטה ובסמינ עם סיק ייל ולי כחיה דמחי
לחיותא חסבר סכיה דלחיותא.

שפורדות של יצר המעלות כבר ידועות מנוסח לו משכן
הקדש השפופות, מוזר קרוע השפופות בשבת והשפופות
ממל הבשר ברוך קרוע שר ממל פי הבנות וקרועה דלוריהלל אין
מלן מין דלורלל אין דמל מל דמל מל השפופות ואין מלן שום
מסופה בנר השפופות.

(ג) במ"ב פי ט"ז סי' א, כצ"ל בשם אחרונים ז"ל שזו אם נותר
לפניהם חגרת התורה ויש בזה ב' אופנים, אי בחגרת
השמה דביקת השפחות, כי תנוחת השפחה, וצ"ל אי חן כגון לא
השם בזה ולא השם בזה לא יס' כגון השם קודם והשם הקריש
א"כ דרך השפחה שהרי מקפיד שלא להשפחה את הגלגל כדברי גרין
לחגרת ויש כגון חלוקת קודם ואפשר שהוא דאורייתא כמו קודם ב"ת
הנזכר לז"ת ברי"ט פי ט"ז, אבל לז"ת רש"י כפי שביאר במ"ב פי
דגל שהקריש נזק לא הוי כגלל הקודם הנשנה ב"ט חז"ת, וז"ל דה"ל
לא קודם ב"ט חז"ת סי' א' מקודם אפשר דמורה ברי"ט לרש"י וצ"ח
יש כגון שמה של תיקון חז"ת, ואולי יש כגון קודם גם לפרש"י כיון
שלא כגון חז"ת בפנים שלא כגון חז"ת, ולחשבה חן שפחות
פי' לז"ת ברי"ט יש כגון השם קודם, וא"ל אפשר להלך בשפחות

נשמת אדם כט ב

ובספר הזכרונות כתב במלאכת כותב דהקורע אגרת חתומה הוי קורע שלא על מנת לקלקל ולפי הטעם שכתב הרמב"ם דהוי תיקון מנא י"ל כיון שאין כאן תיקון אינו אלא שבות ומותר ע"י נכרי ואף שנאמר ושייך בו קריעה עכ"פ בקורע אינו חייב אלא א"כ מתקן והכא עכ"פ תיקון ליכא ואמנם נ"ל שאם קרע היכא שמדובק הכפלים להדדי ע"י החותם דזה ממש דין דהמפרק ניירות דחייב לרמב"ם ואסור אפי' ע"י נכרי והפ"ה ב"ד סי' קי"ח ס"ק י"ח כתב דהקורע נייר המחותר חייב וראיה מרמב"ם דהמפרק ניירות דבוקין ולפי מה שכתבתי אינו ראה וכמ"ש רמב"ם גופא ועוד דלרוב הפוסקים כר"ש אפי' במפרק ניירות פטור כמו שכתבתי סי' א' ואפילו אם שובר החותם שיש בו אותיות אין בו חיוב דאינו על מנת לכתוב ועוד דמה שכתב דמה שקורע הנייר המחותר הוי שלא על מנת לקלקל דצריך לפתוח אותו ובזה לכ"ע חייב וזה אינו שהרי כל הקריעות צריך לאיזה דבר ואפ"ה פטור להפוסקים כר"ש דבמשכן יריעה שנפל בה דרגא היה צריך לקרעה ע"מ לתקן כדאיתא דף ע"ה ואפי' לרמב"ם פטור בזה שהרי עכ"פ הוא קלקול בנייר שלא ע"מ לתקן ואינו דומה לקורע על מתו ובחמתו לרמב"ם דחייב דהתם הקריעה גופה היא התיקון אבל הכא א"צ לקריעה זו כלל ומקלקל הנייר וכשצריך לצלות הוי תיקון כלי כדאיתא בבבצה אין קורעין הנייר אבל כאן הוא קלקול גמור וכן מוכח משיבולי הלקט הביאו המ"א סי' שי"ד ס"ק י"ד דפסיקת תלוש אינו אסור אא"כ היה מתקנו ואיסור דרבנן

פתיחת
קופסאות
שימורים

ולכן אין לפתוח קופסת שימורים (וראה להלן סעיף יט), קופסת קרטון המכילה משקין (כמו של חלב או מיץ), חבילת מצות (ח), שקית נייר שסגורה על ידי הדבקה (כגון שקית סוכר), שקית מחומר פלסטי ששפתותיה מחוברות על ידי הדבקה או על ידי חום או על ידי תיפור לחץ (ט), כגון שקית חלב, וכדו'. אולם יש שמקילים לפתוח קופסאות (י), פחיות-משקה (יא), שקיות (יב)

ההיתכנות

כוונתו בפתיחת הקופסה כדי לזרוקה מיד עם הרקתה, עכ"ד (ושיטת הגרש"ז זצ"ל ראה להלן הערה י). (ח) וראה להלן הערה יג. (ט) וראה להלן הערה כא. (י) כף החיים סי' שיד ס"ק לח, ועיין שו"ת מנחת יצחק ח"ד סי' פב, שו"ת חלקת יעקב ח"ג סוסי' ח, יסודי ישורון ח"ד דף קיג. ומהגרש"ז אויערבך זצ"ל שמעתי טעם להיתר, דמסתברא שסתימת קופסת הסרדינים בבית חרושת היא למען תוכל התכולה להתקיים ימים רבים, וגם לאפשר את העברת האוכל ממקום אחד לשני, ואף דע"י הסתימה א"א כלל להכניס ולהוציא מהתוכן שבקופסה, מ"מ מסתבר דהסוגר אותה בשבת נקרא בונה ולא סותר, כמו"ש בסוכה יב ב תוד"ה מהו, דאף שכלי עור אינו מקבל טומאה אא"כ עשוי לקבל, ואין לך עשוי למלאות יותר מתפילין, ואפ"ה תנן במסכת כלים פ"ח מ"ח שמקבלים טומאה, והה"נ הכא דחשיב כעושה כלי כדי לשמור המילוי ולטלטלו ממקום למקום, ואף שבקופסה העיקר הוא האוכל שבתוכה כדי להוציאו ולאכול, ואילו בתפילין הפרשיות עומדות להשאר שם בקביעות, מ"מ גם קופסא עיקר תכליתה לשמור על האוכל עד פתיחתה וזהו סוף תכלית שמושה (ואף שהתפילין תפורות בגידים ואילו בקופסאות החיבור הוא ממש בגוף הכלי, מ"מ הגידים אינם חשובים כפקק, שהרי התפילין צריכות להיות תפורות ואינן עומדות להפתח, ואילו הקופסאות אעפ"י שעומדות להפתח, מ"מ עיקר תפקידן הוא לשמור על האוכל שבתוכן ולא רק כדי להפתח). אך מכיון שרגילים לזרוק מיד את הקופסה לאשפה, מסתבר דחשיב ככלי רעוע, וכחבית של מוסתקי, ביצה לג ב, דאף שאינה שלמה ושבריה מהודקים ע"י זפת, מ"מ משמע שהיו רגילים להשתמש בה הרבה פעמים, ואפ"ה מותר לשברה וגם לעשות בה נקב, ואין חוששין שמא יתכוין לעשות פתח יפה (ובפרט להרמב"ם דהשמיט את האוקימתא של מוסתקי), וגם מותר לשבור מגופה שאינה עשויה לימים הרבה (חזו"א סי' נא ס"ק יא), וה"נ בני"ד רואים את הקופסא כעומדת להיפתח ולהיזרק ולא להיסתר, ומה שמצאנו שאסור לשבור או לנקב כלי שלם, סי' שיד במ"ב ס"ק ח, היינו מפני שאז היו רגילים להשתמש בה שימוש חוזר, אבל בזה"ז רגילים לזרוק מיד לאשפה, ולכן יש מקילים לשבור או לפתוח על דעת לזרוק את הקופסה לאחר הוצאת המאכל. ועיין תהל"ד סי' שיד ס"ק יב, דאוסר פתיחת קופסאות משום איסור סותר (עיין לעיל הערה ו), וי"ל דאין זה מוכרח, ויכולים שפיר לומר דאינו חשיב כסותר, מכיון דדמי למוסתקי הואיל ואין זה כלי חשוב. ולפי דברינו קופסא שבתוך אוהל המת או שנגע בה שרץ, שפיר נטמאו גם הדגים שבתוכה (אפשר שגם לחזו"א הדגים והכלי טמאים משום דלא גרע מגולמי כלי מתכות), ומ"מ הפותח את הקופסא אפילו כדי להשתמש בה תדיר לצורכי סעודה, שפיר פטור מטבילת כלים, מפני שלצרכי סעודה הרי נעשתה רק ע"י ישראל, עכ"ד. (יא) שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, ועיין לעיל הערה י ולהלן הערה כז, ואין בו משום מלאכת מחתך במה שפותח את הלשונית, כיון שאין כוונתו אלא שלא יסרט בשעת השתיה, ולא לפתח יפה הוא מכיון, שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, וראה להלן הערה כז ו-לב ופרק כג הערה סב, ועי' מנחת שלמה ח"ב סי"ב. (יב) עיין לעיל הערה ז ו-י, והרי הדרך להשתמש בשקית רק לשמירת התכולה, החלב או המיץ, ולהעברתו ממקום למקום, ושוב לזרוקה בגמר השימוש, והו"ל ככלי גרוע כמוסתקי, ולכן י"ל דבזה לכו"ע מותר, ובלבד שלא יכוין לעשות פתח יפה, וכדלהלן. וכן לא יפתח במקום הנדבק (עיין סי' שמ סע' יד), אלא יחתוך קצת בגוף השקית, וגם לא יחתוך במקום אותיות, וכן שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל. והוסיף הגרש"ז זצ"ל, דבצירוף של כמה טעמים גם אין בזה משום איסור קורע, כמו"ש בשו"ע הרב סי' שמ סע' יז, דלא נוהג איסור זה בדבר שהוא גוף אחד, כמו בנייר או ניילון, ואף שרבו החולקים, ע"ש סע' יג בביה"ל ד"ה אין, מ"מ ע"ש בביה"ל, בדעת השו"ע, דקריעה שהיא עצמה תיקון, לא חשיב קורע דאורייתא, וגם הרבה ראשונים ס"ל דאפי' אם הקריעה היא לתיקון, אפ"ה לא אסור מה"ת אלא בע"מ לתפור (ע"ש שם סע' יד בביה"ל ד"ה ולא - י.ג.). ואף להחולקים כתב האב"נ או"ח סי' קפו, דלא חייב אלא בדבר שרגילין עכ"פ לחזור ולתפורו וזוהי שהקורע על אביו בשבת חייב משום קורע. אע"ג שאסור לתקן. היינו משום דמצד עצמה ניתנת

ואריזות (יג) כאלה שאין רגילים להשתמש בהן שימוש חוזר, אם אמנם אין בדעתו להשתמש בהן שימוש חוזר אחרי הוצאת תוכנן *, והוא פותח אותן בצורה כזאת שאין מתכוון לעשות פתח יפה לשימוש (יד). ואם בדעתו להשתמש בהן שימוש חוזר - אסור לפותחן גם לדעת המקילים האלה (טו).

וגם לדעת האוסרים הנ"ל, אם ניקב את הקופסה ** (יז) או קרע (כ) את

* קופסאות ושקיות-חלב וכדו' שאין הדרך להשתמש בהן שימוש חוזר, הרי הן מוקצה אחרי שהריק אותן (טז).
** ומותר לעשות כן גם אם דרך הנקב יצאו מי שימורי הירקות שאינו רוצה בהם, ואין בכך משום איסור ברירה, כי הרי הוא אינו מכוון לכך (יח). אבל אל ישפוך מים אלה מתוך הקופסה הפתוחה, אלא יוציא את האוכל וישאיר את המים (יט).

הקריעה שפיר לתפירה), וגם לפר"ח, סי' שמ סע' יג בביה"ל ד"ה הנייר, שכתב דהקורע מעטפה כדי להוציא הנייר מתוכה חייב חטאת (ועי' גם להלן פרק כח הערה יח י.ג.נ.), אע"ג שמקלקל את המעטפה, מסתבר שסובר דטעמא דשרי לקרוע העור שע"פ החבית, סי' שיד במ"ב ס"ק כה, הוא משום דמכיון שיש בתוך החבית אוכל, הו"ל כשובר אגוז, ע"ש סע' ח, וכ"ה בש"ש במעשה חושב דף יב ב ד"ה ולישב, דבגד או עור אם קשרם ע"פ אוכלין, בטולי בטלי מתורת בגד ונעשו בטלים לאוכלים, כמו קליפי אגוזים, ואין בזה איסור קריעה, ע"ש. ולכן בכל האריזות שאין עליהן שם כלי והן נזרקות מיד לאחר שנתרוקן מהן התוכן (בין בקופסת קרטון, שקית או נייר, בין שיש בהן דברי מאכל ובין שיש בהן דברים אחרים, כגון תרופות, בגדים וצעצועים, ועיין להלן פט"ו הערה רעב) וכל קריעתן היא רק בכדי להגיע אל התוכן שנמצא בתוכן, בטלות הן לחפץ שבתוכן ושרי, וזהו הדין של קורע עור שע"פ החבית. ורק במקום שהוא כלי טוב כגון חבית או קופסת קרטון טובה, וכהא דסי' שיד סע' א ובביה"ל שם ד"ה אסור ומשו"ה גם חותכים נקניק בשבת ואין חוששין לקריעת העטיפה, אף שמקפידים לא לקלקל את כל העטיפה (עיין חזו"א סי' סא סוס"ק ב - י.ג.נ.). ועיין גם סי' שיד במ"ב ס"ק מ, בשם הפמ"ג, שמסתפק לגבי מחצלת שתופרים בה פירות, ע"ש. ומ"מ טוב לא להפריד במקום הנדבק, מפני שרק מקצתו אינו של קיימא ולא כולו, שהרי נזרק תפור (דבוק) כמות שהוא מבלי לפתוח את כולו. וגם רצוי שהנקב שהוא עושה בשקית החלב יהיה קטן מאד שראוי רק להוציא ולא להכניס. וכל זה למי ששכח לחתוך כראוי מבעוד יום, אבל אין לסמוך על כך לכתחילה. ולאחר שהשקית נתרוקנה לגמרי מהחלב מסתבר שנעשתה מוקצה, ולכן אם רוצה לזרוקה ולהכניס אחרת במקומה, צריך לילך עם המיכל למקום שרוצה שם לזרוק ולנער אותה מהמיכל (ולכאורה יש לעיין דמ"ש מקליפות אגוזים על השלחן שמותר לסלקן כיון שדינם כגרף של רעי, י.ג.נ.). ומ"מ בזה שהוריק אותה לא חשיב כביטל כלי מהיכנו, כי המיכל מיועד גם לזה. אך אם חושש שהשקית נדבקה ויצטרך להוציא ממש בידים, יקפיד להוציא את השקית עם מעט חלב וישתמש בו ואח"כ יזרקנה, עכ"ד. (יג) עיין לעיל הערה ז, י ו-יב, וכן שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דקיל טפי מחבית של מוסתקי, ואף לדעת החזו"א הנ"ל י"ל דשרי, דשאני הכא שאין זה גוף אטום אלא רק כסתום במגופה, דמסתבר שמקום דיבוק הנייר שעומד להפתח ג"כ דינו כמגופה, וגם אינו חשיב כמפרק ניירות דבוקין, כיון דאין זה של קיימא (ועיין לעיל הערה יב), עכ"ד, ועיין להלן סוף הערה כא, וע"ע סי' שיד במ"ב ס"ק כא, ועיין גם קצוה"ש סי' קיט בבדה"ש ס"ק כג, שהוא מתיר לפתוח חבילת מצות (כשהיו עטופים באריזת נייר) כיון שהנייר נועד רק לאריזה ושוב זורקו. (יד) עיין סי' שיד במ"ב סוס"ק כה, וראה להלן הערה כז. (טו) שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, שהרי הוא מתקן כלי, דלא גרע מחותך קיסם לחצוץ בו שיניו או לפתוח בו דלת, דאית ביה משום תיקון כלי, סי' שכב במ"ב סוס"ק יג, ועיין גם לעיל הערה י, ומ"מ אין זה מדויק, כי בקיסם ממש הוא מחדש ועושה כלי, ואילו הכא הוא רק פותח, ובפרט לדידן שגם כשהיה סתום היה חשוב כלי. אך אעפ"כ אפשר דחשיב גם הכא כמתקן אותו ע"י הפתיחה, וצ"ע. (טז) ועיין לעיל סוף הערה יב ולהלן פכ"ב סע' נג. (יז) עיין להלן הערה ל. (יח) וכדלעיל פ"ג הערה קעט, ועיין סי' שכד סע' א, ועיין ח"א כלל יח בנ"א ס"ק ב, ש"ש במעשה חושב, כללי דשא"מ ופ"ר או"ק ב, דלמה אין בהוצאת מי שימורי הירקות, משום פ"ר דבורר. (יט) דאל"כ יש בזה משום איסור ברירה דאסור אפי' לשימוש מידי, דהא הוה כבורר פסולת מתוך אוכל. ועיין לעיל פ"ג סע' כ ובהערות ז. מד. מה ו-קמב. (כ) עיין סי' שיד במ"ב ס"ק כה. וי"ל דקריעה זו